KOMISIJOS SPRENDIMAS

2004 m. spalio 20 d.

dėl Vokietijos pagalbos bankui „Westdeutsche Landesbank – Girozentrale“, dabartiniam „WestLB AG“

(pranešta dokumentu Nr. C(2004) 3925)

(Autentiškas yra tik tekstas vokiečių kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

(2006/737/EB)

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 88 straipsnio 2 dalies 1 pastraipą,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos ekonominės erdvės, ypač į 62 straipsnio 1 dalies a punktą,

pakvietusi suinteresuotąsias šalis pateikti savo nuomonę ([1]) pagal minėtas nuostatas ir atsižvelgdama į jų nuomones,

kadangi:

I. PROCEDŪRA

1. *ADMINISTRACINĖ TEISENA*

(1) 1993 m. kovo 23 d. skundu *Vokietijos bankų asociacija* (*Bundesverband deutscher Banken e.V.*, toliau – *BdB*), kuri atstovauja 300 privačių bankų Vokietijoje, paragino Komisiją pradėti pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 226 straipsnį procedūrą prieš Vokietiją. Asociacija pareiškė, kad *Vokietijos kreditų priežiūros valdyba* (*Bundesaufsichtsamt für das Kreditwesen*, toliau – *BAKred*) nusižengė Direktyvos 89/299/EEB 4 straipsnio 1 daliai, pripažindama *Šiaurės Reino-Vestfalijos būsto statybos rėmimo įstaigos* (*Wohnungsbauförderungsanstalt des Landes Nordrhein-Westfalen*, toliau – *Wfa*), kuri susijungė su banku *Westdeutsche Landesbank Girozentrale* (toliau – *WestLB*), turtą *WestLB* nuosavomis lėšomis.

(2) 1994 m. gegužės 31 d. raštu *BdB* pranešė atsakingam už konkurenciją IV Generaliniam direktoratui apie turto perkėlimą ir tokiu būdu su tuo susijusį konkurencijos iškraipymą *WestLB* naudai. 1994 m. gruodžio 21 d. *BdB* pateikė oficialų skundą ir paragino Komisiją pradėti prieš Vokietiją procedūrą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 2 dalį. 1995 m. vasarį ir kovą bei 1996 m. gruodį prie skundo prisijungė dar dešimt asociacijos bankų.

(3) Kad galėtų įvertinti, ar turto perkėlimas yra valstybės pagalba, Komisija 1993 m. sausio 12 d., vasario 9 d., lapkričio 10 d. ir gruodžio 13 d. raštais paprašė Vokietijos institucijų papildomos informacijos. Ši informacija jai buvo pateikta 1993 m. vasario 9 d. ir kovo 16 d., 1994 m. kovo 8 d., 1996 m. balandžio 12 ir 26 d. bei 1997 m. sausio 14 d. raštais. Iš įvairių suinteresuotųjų asmenų buvo gauti ir kiti raštai bei dokumentai. Per 1994–1997 m. laikotarpį Komisijos atstovai keletą kartų buvo susitikę su Vokietijos institucijų, *WestLB* ir kitų žemių bankų bei skundo pateikėjo atstovais.

(4) Pasikeitusi šia informacija, Komisija nuomone, buvo reikalinga pradėti procedūrą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 2 dalį. Ji priėmė šį sprendimą 1997 m. spalio 1 d. sprendime ji priėjo išvadą, kad nagrinėjama priemonė yra tikriausiai pagalba pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalį, todėl procesui patikrinti jai yra reikalinga papildoma informacija. Šiuo atveju pirmiausia jai reikėjo duomenų apie priemones, kuriomis Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė (toliau – Žemė) garantuoja, kad ji atitinkamai gauna papildomo pelno, kurį gali gauti *WestLB* padidinus kapitalą; duomenų apie perkelto kapitalo likvidumo nebuvimo poveikį; duomenų apie tos aplinkybės, kad Žemės įtaka *WestLB* nepadidėjo, poveikį ir duomenų apie fiksuoto darbo užmokesčio pranašumo ir kitų veiksnių, nustatant tinkamą darbo užmokestį, poveikį; duomenų apie *Wfa* kapitalo *WestLB* veiklai pagerinti dydį, duomenų apie sumą, kuri yra kaip papildoma pateikta *WestLB* balanse; duomenų apie atleidimą nuo mokesčių, apie atleidimą nuo prievolių, apie *WestLB* pelningumą ir galimas sinergijas.

(5) Komisijos sprendimas pradėti procedūrą buvo išspausdintas *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje* ([2]). Komisija paprašė suinteresuotuosius asmenis pateikti šiuo klausimu savo nuomonę. Komisija gavo *WestLB* (1998 m. gegužės 19 d.), asociacijos *Association Française des Banques* (1998 m. gegužės 26 d.), asociacijos *British Bankers' Association* (1998 m. birželio 2 d.) ir *BdB* (1998 m. birželio 4 d.) nuomones. Šios nuomonės 1998 m. birželio 15 d. buvo

([1]) OL C 140, 1998 5 5, p. 9.

([2]) Plg. 1 išnašą.

perduotos Vokietijai, kad ji pateiktų savo atsiliepimą. Atsiliepimas, pratęsus terminą, gautas 1998 m. rugpjūčio 11 d.

(6) 1998 m. sausio 15 d. ir rugsėjo 16 d. įvyko susitikimai su *BdB* atstovais. 1998 m. rugsėjo 22 d. raštu Komisijos tarnybos pakvietė Vokietijos valdžios institucijas, *WestLB* ir *BdB* į bendrą posėdį aptarti įvairius nagrinėjamo klausimo aspektus. *BdB* 1998 m. spalio 30 d. raštu pateikė Komisijai savo informacinę medžiagą. Posėdis su trimis suinteresuotaisiais asmenimis įvyko 1998 m. lapkričio 10 d. Po to Komisijos tarnybos savo 1998 m. lapkričio 16 d. raštu paprašė Vokietijos valdžios institucijų ir *BdB* pateikti papildomą informaciją ir dokumentus.

(7) *BdB* – pratęsus terminą – savo 1999 m. sausio 14 d. raštu pateikė Komisijai pageidaujamą informaciją. Vokietijos valdžios institucijos – pratęsus terminą – savo 1999 m. sausio 15 d. ir balandžio 7 d. raštais perdavė papildomos informacijos.

(8) Kadangi Vokietijos valdžios institucijos kai kurių duomenų Komisijai perduoti nenorėjo, Komisija 1999 m. kovo 3 d. sprendimu, kurį Vokietijai pateikė 1999 m. kovo 24 d. raštu, nurodė šią informaciją suteikti. Vokietijos Vyriausybė – pratęsus terminą – 1999 m. balandžio 22 d. raštu šį nurodymą įvykdė.

(9) Komisija užsakė atlikti nepriklausomą tyrimą dėl tinkamo atlygio, kurio turėtų reikalauti Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė už *Wfa* perkėlimą į *WestLB*. Konsultacinė įmonė, kuriai buvo pavesta atlikti šį darbą, kartu su trimis suinteresuotaisiais asmenimis 1998 m. lapkričio 10 d. taip pat dalyvavo šiame posėdyje ir 1999 m. birželio 18 d. įteikė Komisijai savo tyrimą. 1999 m. liepos 8 d. Komisija priėmė Sprendimą 2000/392/EB dėl nagrinėjamos priemonės, kurios Vokietija ėmėsi banko *Westdeutsche Landesbank Girozentrale* naudai (toliau – apskųstasis Sprendimas) ([1]). Apie Sprendimą Vokietijai buvo pranešta 1999 m. rugpjūčio 4 d., o 1999 m. rugpjūčio 6 d. raštu jis buvo perduotas Žemei. Žemė *WestLB* pranešė 1999 m. rugpjūčio 9 d. raštu, kurį jis tą pačią dieną ir gavo. Šio Sprendimo 1, 2 ir 3 straipsnyje parašyta:

„*1 straipsnis*

Valstybės pagalba, kurią Vokietija suteikė bankui *Westdeutsche Landesbank Girozentrale* 1992–1998 m. ir kuri iš viso sudarė 1 579 700 000 Vokietijos markių (807 700 000 eurų), yra nesuderinama su bendrąja rinka.

2 straipsnis

1) Vokietija turi imtis visų reikiamų priemonių, kad būtų panaikinta 1 straipsnyje nurodyta neteisėtai suteikta pagalba ir išreikalauta iš gavėjo grąžinti ją atgal.

2) Pagalbos išieškojimas turi būti atliekamas pagal nacionalines procedūras. Išieškotina pagalbos suma turi padidėti palūkanomis, kurias reikia apskaičiuoti nuo pagalbos išmokėjimo gavėjui dienos iki jos faktinio grąžinimo, remiantis regioninės pagalbos subsidijų ekvivalento apskaičiavimui taikoma gavimo norma.

3 straipsnis

Vokietija per du mėnesius nuo šio sprendimo paskelbimo turi pranešti Komisijai apie priemones, kurių buvo imtasi sprendimui įgyvendinti.“

2. *TEISMINIS NAGRINĖJIMAS*

(10) 1999 m. spalio 12 d. *WestLB* ir Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė pateikė teismui ieškinį dėl šio Sprendimo Europos Bendrijų pirmosios instancijos teisme. *WestLB*, Žemė ir Vokietija, kaip šalis pagalbininkė, įstojusi į bylą ieškovo pusėje, paprašė apskųstąjį Sprendimą panaikinti ir įpareigoti Komisiją atlyginti bylos išlaidas. Be to, Žemė paprašė įpareigoti *BdB* ir jai atlyginti išlaidas. Komisija ir *BdB*, kaip šalis pagalbininkė, įstojusi į bylą atsakovo pusėje, paprašė atmesti abu ieškinius kaip nepagrįstus ir priteisti ieškovams apmokėti bylos išlaidas (*BdB* čia įtraukė ir savo išlaidas).

(11) Be to, Vokietija 1999 m. spalio 8 d. pateikė ieškinį prieš šį Sprendimą Europos Bendrijų Teisingumo Teismui ir paprašė jį anuliuoti ir įpareigoti Komisiją atlyginti bylos išlaidas. Tačiau ši byla, atsižvelgiant į vienodo turinio bylą Pirmosios instancijos teisme, buvo atidėta.

(12) 2000 m. rugpjūčio 22 d. teismo nutarimu Vokietija įregistruota kaip šalis pagalbininkė, įstojusi į bylą ieškovo pusėje, ir *BdB* – kaip šalis pagalbininkė, įstojusi į bylą Komisijos, kaip atsakovo, pusėje. 2001 m. liepos 11 d. Teismo nutarimu abi bylos buvo sujungtos į vieną žodinį bylos nagrinėjimą ir į bendrą sprendimą. Žodinis bylos nagrinėjimas vyko 2002 m. birželio 5–6 dienomis.

(13) 2003 m. kovo 6 d. Pirmosios instancijos teismas paskelbė nutartį ([2]), kurioje apskųstąjį Komisijos Sprendimą jis paskelbė negaliojančiu ir Komisijai priteisė apmokėti ieškovų bei savo išlaidas, o Vokietijai – savo išlaidas ir *BdB* – savo išlaidas.

(14) Teismas paskelbė Komisijos Sprendimą negaliojančiu dėl nepakankamo pagrindimo, nustatant rinką atitinkantį atlygio dydį, dviem toliau nurodytais punktais. Pirma, Sprendimas anuliuotas dėl atlygio už likvidų įstatinį kapitalą dydžio – kaip apskaičiavimo pagrindo – pagrindimo, kai Komisija buvo nustačiusi 12 % normą per metus

([1]) OL L 150, 2000 6 23, p. 1.

([2]) 2003 m. kovo 6 d. nutartis susijusiose teisinėse bylose T-228/99 ir T-233/99, *Westdeutsche Landesbank Girozentrale* ir *Šiaurės Reinas-Vestfalija*/Komisija, Rink. 2003, II-435.

(po įmonės mokesčių atskaitymo ir iki investuotojų mokesčių atskaitymo). Antra, Sprendimas anuliuotas dėl specialios maržos, nustatytos šiam atlygiui, dydžio pagrindimo, kai Komisija šiai maržai buvo nustačiusi 1,5 % normą per metus (po įmonės mokesčių atskaitymo ir iki investuotojų mokesčių atskaitymo). Visais kitais punktais Teismas Komisijos Sprendimą patvirtino visa apimtimi.

3. *ATNAUJINTA ADMINISTRACINĖ TEISENA*

(15) Komisija savo 2004 m. sausio 20 ir 29 d., vasario 6 d. ir gegužės 28 d. raštais paprašė Vokietijos valdžios institucijų pateikti naujausius Sprendimui svarbius duomenis, kurie – pratęsus terminą – buvo perduoti 2004 m. kovo 10 d. ir birželio 14 d., o 2004 m. liepos 28 d. buvo apsvarstyti žodžiu. Kita Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės nuomonė šiuo klausimu gauta 2004 m. rugpjūčio 26 d. Vokietija savo 2004 m. spalio 6 d. raštu perdavė dar ir kitą prašytą informaciją.

(16) 2004 m. liepą *BdB*, Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė ir *WestLB AG* pasiekė laikiną, Komisijai 2004 m. liepos 19 d. perduotą susitarimą dėl tinkamo atlygio, kurį, jų nuomone, Komisija turėtų imti pagrindu abiejuose Teismo prieštarautuose punktuose. Galutinė šio susitarimo redakcija Komisijai buvo pateikta 2004 m. spalio 13 d.

(17) Šiame naujajame Sprendime Komisija, atsižvelgdama į Teismo nurodymus, pataisė abu jo sukritikuotus punktus kaip nepakankamus (pagrindinio atlygio ir galimos maržos pagrindimą). Visais kitais punktais Komisija laikosi principinio vertinimo, priimto savo pirminiame Sprendime. Vis dėlto į pastarąjį yra įtraukti skundo pateikėjos *BdB* ir Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės arba *WestLB AG* pokalbių apie atlygio dydį rezultatai. Be to, Komisija šiame Sprendime atliko procedūros, įmonės aprašymo bei pagalbos elemento apskaičiavimo atnaujinimus, kurie buvo reikalingi, praėjus tam tikram laikotarpiui po pirmojo sprendimo, ir kartu nustatė pagalbos pabaigą bei pateikė naujus Vokietijos skaičius už metus, praėjusius nuo senojo sprendimo priėmimo, taip pat sutrumpino naujajam Sprendimui daugiau nebereikalingus skirsnius.

II. **IŠSAMUS PRIEMONĖS APRAŠAS**

1. *WESTDEUTSCHE LANDESBANK GIROZENTRALE (WESTLB)*

(18) Per svarbų šiam Sprendimui laikotarpį – nuo *Wfa* susijungimo 1991 m. rugpjūčio 1 d. su *WestLB* iki šio banko suskaldymo 2002 m. rugpjūčio 1 d., kai ir baigėsi pagalba – *WestLB* pagal Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės teisės aktus buvo kreditinė viešosios teisės institucija. 1991 m. gruodžio 31 d. šio banko pripažintas kapitalas siekė 5,1 milijardą Vokietijos markių (DEM). Pagal įstatymą jam buvo pavesti trys uždaviniai: jis buvo šios Žemės centrinis vietinių taupomųjų kasų ir nuo 1992 m. liepos 17 d. taip pat ir Brandenburgo žemės taupomųjų kasų bankas. Šis bankas vykdė valstybinio ir komunalinio banko uždavinius, tvarkydamas savo kapitalo dalių savininkų pavedimu taip pat ir finansinius sandorius. Pagaliau jis vykdė bendrą įprastinę banko veiklą. Nepažeidžiant specifinių Žemės teisės aktų, *WestLB* galiojo ir Vokietijos kreditų įstatymas (*Deutsches Kreditwesengesetz*), o kartu ir bankų priežiūra.

(19) *WestLB* turtas 100 % buvo viešoji nuosavybė. Didžiausia nominalaus kapitalo dalis priklausė Žemei (43,2 %). Kiti kapitalo dalių savininkai buvo Reino krašto (*Rheinland*) ir Vestfalijos-Lipės (*Westfalen-Lippe*) žemės ūkio asociacijos (po 11,7 %), taip pat Reino ir Vestfalijos-Lipės taupomųjų kasų ir žiro sąjunga (*Rheinische und der Westfälisch-Lippische Sparkassen- und Giroverband*) (po 16,7 %). Toks kapitalo dalių pasiskirstymo santykis išliko nepakitęs per visą svarbųjį laikotarpį nuo 1991 m. gruodžio 31 d. iki 2002 m. rugpjūčio 1 d.

(20) Viešieji savininkai buvo atsakingi už *WestLB*, kaip viešosios teisės įstaigą, pagal valstybinių institucijų teikiamas garantijų formas – atsakomybę už įstaigos funkcionavimą („įstaigos naštą“ – vok. *Anstaltslast*) ir garanto civilinę atsakomybę už prievoles („garanto civilinę atsakomybę“ – vok. *Gewährträgerhaftung*). „Įstaigos našta“ reiškia, kad *WestLB* savininkai privalo per visą įstaigos egzistavimo laiką užtikrinti ekonominį jos pagrindą ir įstaigos funkcionavimą. Ši garantija nepagrindė jokios civilinės atsakomybės banko kreditorių atžvilgiu, o tik reguliavo ryšius tarp valdžios institucijų ir banko. Pagal „garanto civilinę atsakomybę“ savininkai buvo atsakingi už visas banko prievoles, jeigu jų nebūtų galima apmokėti iš Banko turto. Garantas buvo atsakingas banko kreditoriams. Abi garantijos nebuvo apribotos nei laiko, nei vertės atžvilgiu.

(21) Savo veiklos pradžioje *WestLB* buvo regioninė įstaiga, kuri savo veikla papildė vietinių taupomųjų kasų, kurios iš pradžių atliko daugiausia socialinę funkciją, veiklą, teikdamos finansines paslaugas tokiose srityse, kuriose rinka menkai funkcionavo. Tačiau taupomosios kasos per ilgesnį laiką išsivystė į universalios veiklos kredito įstaigas. Tas pats pasakytina ir apie *WestLB*, kuris per paskutinius dešimtmečius sėkmingai išsivystė į nepriklausomą komercinį banką ir Vokietijos ir Europos bankų rinkose buvo stiprus konkurentas.

(22) Pagal savo balanso sumą *WestLB* koncernas priklausė per Sprendimui svarbų laikotarpį penkioms didžiausioms Vokietijos kredito įstaigoms. WestLB koncernas teikė finansines paslaugas įmonėms ir viešosioms įstaigoms ir plėtojo veiklą tarptautinėse kapitalo rinkose tiek savo sąskaita, tiek ir už kitus vykdomųjų dokumentų emitentus. Kaip ir daugelis kitų Vokietijos bankų, *WestLB* turėjo akcijų kitose finansinėse institucijose ir įmonėse. Be to, nemažą dalį savo komercinės veiklos jis vykdė už Vokietijos ribų.

(23) Dėl ypatingų teisės aktų *WestLB* iki jo suskaldymo 2002 m. rugpjūčio mėnesį – vis dėlto kitaip negu kiti privatūs bankai, tačiau tokiu pačiu būdu kaip kitos viešosios kredito institucijos – turėjo galimybę sudarinėti hipotekinių kreditų

sandorius ir atlikti taupomųjų kasų operacijas po tuo pačiu organizaciniu „stogu“ bei plėtoti kitą savo veiklą. Dėl šios priežasties *WestLB* per Sprendimui svarbų laikotarpį iki suskaldymo buvo priskiriamas prie universaliausių bankų Vokietijoje.

(24) Kita vertus, *WestLB* neturėjo tankaus filialų tinklo savo veiklai su privačiais klientais. Šiame rinkos segmente dirbo vietinės taupomosios kasos, kurias kaip centrinė įstaiga administravo *WestL*B.

(25) *WestLB* pelningumas, palyginti pelną iki apmokestinimo procentiniu santykiu su nuosavu kapitalu koncerno lygmenyje, per aštuonerius metus iki *Wfa* prijungimo (1984–1991 m.) vidutiniškai siekė ne daugiau kaip 6,6 % – be aiškios kilimo tendencijos. Palyginti su Vokietijos, taip pat ir su Europos vidurkiu, šis rezultatas buvo ypatingai žemas.

(26) *WestLB* koncerno balansinė suma 1991 m., taigi prieš perkėlimą, iki 2001 m. pabaigos, tai yra iki paskutinės metinės atskaitomybės momento prieš jo suskaldymą, padidėjo beveik nuo 270 mln. iki 840 mln. Vokietijos markių, t. y., padidėjo daugiau nei tris kartus.

(27) 2002 m. liepos 2 d. įstatymu Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė *WestLB* suskaldė iki 2002 m. rugpjūčio 1 d. (su balanso atgalinio veikimo data 2002 m. sausio 1 d.) į viešosios teisės pagrindinę bendrovę – banką *Landesbank Nordrhein-Westfalen* ir į privačios teisės antrinę bendrovę – *WestLB AG*. *WestLB AG* buvo sukoncentruota konkurencinė buvusiojo *WestLB* veikla, o banke *Landesbank Nordrhein-Westfalen* – viešoji veikla. *Banką WestLB AG*, Vokietijos duomenimis, teisiškai reikia laikyti identišku *WestLB* ir kartu skolininku, turinčiu grąžinti visą reikalaujamą pagalbos sumą ([1]). *Wfa* suskaldymo metu buvo sujungta su *Landesbank Nordrhein-Westfalen* ir todėl neteko komercinės veiklos, sukoncentruotos banke *WestLB AG*. Banko *Landesbank Nordrhein-Westfalen* įstatuose buvo nustatyta, kad *Wfa* kapitalas šiame išlikusiame banke negali būti naudojamas įkeitimo lakštų operacijose ir todėl ateityje už galimą civilinės atsakomybės funkciją Žemei reikės mokėti 0,6 % atlygį per metus.

2. *WOHNUNGSBAUFÖRDERUNGSANSTALT (WFA)*

(28) *Wfa* buvo įsteigta 1957 m. ir iki 1991 m. gruodžio 31 d. vykdė veiklą kaip viešosios teisės įstaiga. Ši įstaiga buvo savarankiškas juridinis asmuo, turintis 100 mln. Vokietijos markių (50 mln. eurų) kapitalą, o Žemė buvo vienintelis jos akcininkas (pajaus savininkas). Pagal ankstesniojo Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės Būsto statybos rėmimo įstatymo (*Wohnungsbauförderungsgesetz*) ([2]) 6 straipsnio 1 dalį *Wfa* turėjo vienintelį uždavinį – remti būstų statybą, tai yra teikti paskolas su lengvatinėmis palūkanomis arba be jų. Įstaiga dėl savo teikiamos naudos visuomenei buvo atleista nuo įmonių pelno mokesčio, turto mokesčio ir verslui taikomo kapitalo mokesčio.

(29) *Wfa*, kaip viešosios teisės įstaigai, galiojo Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės valstybinių institucijų teikiamos garantijų formos – atsakomybė už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“) ir garanto civilinė atsakomybė už visas Įstaigos prievoles („garanto civilinė atsakomybė“). Šios garantijos, remiantis perkėlimu, liko galioti ir toliau.

(30) Pagrindinis būsto statybos rėmimo finansavimo šaltinis buvo ir yra *„Žemės būsto statybos turtas“* (*„Landeswohnungsbauvermögen“*), kuris atsirado iš palūkanų įplaukų, kurias *Wfa* gavo už suteiktas paskolas būstui statyti, ir iš kasmet jai skiriamų Žemės biudžeto lėšų. Šis pagal tuometinio Būsto statybos rėmimo įstatymo (*Wohnungsbauförderungsgesetz*) 16 straipsnį vien tik būsto statybos paskoloms finansuoti paskirtas turtas 75 % prisidėjo prie *Wfa* refinansavimo, t. y., iki 1991 m. gruodžio 31 d. 24,7 mlrd. Vokietijos markių (12,6 mlrd. eurų).

(31) Prieš perkėlimą *Wfa* garantavo prievoles, gautas iš Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės būsto statybai remti. Kiekvienais metais *Wfa* garantija Žemės apmokėtų prievolių dydžiu buvo paverčiama į Žemės reikalavimus kompensuoti *Wfa*, dėl to Žemės būsto statybos turto vertė atitinkamai sumažėdavo. Šias *Wfa* prievoles reikėdavo apmokėti tik tada, jeigu *Wfa* jos viešiesiems uždaviniams vykdyti daugiau nebūtų buvę nurodyta imti palūkanų ir grąžinti paskolų. 1991 m. pabaigoje jos sudarė maždaug iki 7,4 mlrd. Vokietijos markių (3,78 mlrd. eurų) ir buvo nurodomos balanse ne tiesiogiai, o tik „po brūkšniu“.

3. *REIKALAVIMAI NUOSAVAM KAPITALUI PAGAL NUOSAVŲ LĖŠŲ DIREKTYVĄ IR MOKUMO DIREKTYVĄ*

(32) Pagal Tarybos direktyvą 89/647/EEB ([3]) ir Nuosavų lėšų direktyvą bankai privalo turėti nuosavų lėšų ne mažiau kaip 8 % ([4]) savo pagal riziką įvertintų aktyvų ir rizikingų

([1]) 2004 m. kovo 10 d. Vokietijos nuomonė, p. 2.

([2]) Būsto statybos rėmimo įstatymo (*Wohnungsbauförderungsgesetz*) 1979 m. rugsėjo 30 d. publikuota redakcija (leidinyje „Gesetz- und Verordnungsblatt für das Land Nordrhein-Westfalen“, p. 630).

([3]) OL L 386, 1989 12 30 panaikinta ir pakeista Direktyva 2000/12/EB OL L 126 2000 5 26.

([4]) Reikalavimus, keliamus nuosavo kapitalo dydžiui, kredito įstaigos turi vykdyti konsoliduotoje, iš dalies konsoliduotoje ir nekonsoliduotoje bazėje.

nebalansinių sandorių ([1]). Dėl šių direktyvų teko daryti Kreditų įstatymo (*Kreditwesengesetz*) pakeitimus, kurie buvo padaryti 1992 m. sausio 1 d. Naujieji reikalavimai įsigaliojo 1993 m. birželio 30 d. ([2]). Iki tol Vokietijos kredito įstaigos privalėjo turėti nuosavų lėšų daugiau kaip 5,6 % savo pagal riziką įvertintų aktyvų ([3]).

(33) Kalbant apie naują mažiausią 8 % slenkstinį dydį, bent pusė jo turi būti „pagrindinėse nuosavose lėšose“ (*Basiseigenmittel*), priklausančiose toms kapitalo dalims, kuriomis kredito įstaiga disponuoja be apribojimų ir tiesiogiai, kad padengtų nuostolius, vos tik jiems atsiradus. Todėl pagrindinės nuosavos lėšos visoje banko nuosavų lėšų struktūroje yra ypatingai reikšmingos bankų priežiūros teisine prasme, nes „papildomos nuosavos lėšos“ (*ergänzende Eigenmittel*), būtent kitos nuosavos, žemesnės kokybės lėšos yra pripažįstamos tik pagal turimų pagrindinių nuosavų lėšų, skirtų banko rizikingiems sandoriams padengti, dydį.

(34) Be to, banko didelių kreditų išdavimas buvo ribojamas atsižvelgiant į jo nuosavų lėšų apimtį. *Wfa* perkėlimo metu pagal Kreditų įstatymą (13 str.) vienas kreditas negalėjo viršyti 50 % kredito įstaigos nuosavų lėšų vertės, o visi kreditai kartu, kurie sudarė daugiau kaip 15 % nuosavų lėšų vertės, negalėjo viršyti kredito įstaigos nuosavų lėšų vertę aštuonis kartus. 1994 m. pakeitus Kreditų įstatymą, priderinant jį prie Tarybos direktyvos 92/121/EEB ([4]) didžiausias leistinas kreditas buvo apribotas iki 25 % banko nuosavų lėšų vertės, o visi dideli kreditai kartu, kurie viršijo 10 % banko nuosavų lėšų vertę, negalėjo viršyti visų nuosavų lėšų vertę aštuonis kartus ([5]).

(35) Be to, 1989 m. gruodžio 15 d. Antrosios Tarybos direktyvos 89/646/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kredito įstaigų veiklos pradėjimu ir vykdymu, derinimo, iš dalies keičiančio Direktyvą 77/780/EEB ([6]), 12 straipsniu yra apribojama dalyvavimo kitų kredito įstaigų ir bankų kapitale apimtis. Pagal specialią Kreditų įstatymo (12 str.) nuostatą, kuri nėra paremta Bendrijos teise, bet ji pasitaiko ir kitose valstybėse narėse, dar yra ribojama ir ilgalaikio turto bendra suma – tarp jų ir akcijos ne finansų sektoriaus įmonėse – iki banko bendros nuosavų lėšų sumos.

(36) 1993 m. birželio 30 d. Vokietijos bankai turėjo būti prisiderinę prie naujų reikalavimų, keliamų nuosavam kapitalui. Jau iki mokumo direktyvos įgyvendinimo Vokietijos teisėje daugelis žemių bankų, tarp jų ir *WestLB*, nuosavų lėšų turėjo palyginti mažai. Pagal bandomuosius apskaičiavimus, kuriuos atliko Vokietijos bankas 1991 m. gruodį, pritaikydamas Direktyvos nuostatas, vidutinis žemių bankų mokumo koeficientas buvo 6,3 %, tuo tarpu šis dydis nuo 1993 m. birželio 30 d. turėjo siekti 8 % ([7]). Todėl šioms kredito institucijoms reikėjo būtinai padidinti nuosavo kapitalo bazę, kad būtų sukliudyta jų verslo plėtros ribojimams ir kad apskritai išlaikyti esamą tuo metu sandorių apimtį. Jeigu bankas negali įrodyti reikiamos nuosavo kapitalo bazės, tai bankų priežiūros institucija įpareigos jį nedelsiant imtis priemonių, kad būtų laikomasi mokumo reikalavimų, priimant papildomas nuosavas lėšas arba sumažinant įvertintus pagal riziką (rizikingus) aktyvus.

(37) Privatūs bankai turėjo patenkinti savo papildomą nuosavų lėšų poreikį kapitalo rinkoje, o viešieji bankai tokio kelio pasirinkti negalėjo, nes jų viešieji kapitalo dalių savininkai nutarė jų nei visų, nei iš dalies neprivatizuoti. Tačiau dėl apskritai sunkios biudžeto padėties viešieji kapitalo dalių savininkai negalėjo investuoti jokio kapitalo ([8]). Vietoj to buvo rasti kiti sprendimai, kaip gauti papildomo nuosavo kapitalo. *WestLB* atveju Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė nutarė perkelti *Wfa* į *WestL*B ir taip padidinti pastarojo nuosavų lėšų bazę. Panašūs sandoriai buvo atlikti ir kitose Vokietijos žemėse jų bankų naudai.

4. *SUJUNGIMAS IR JO PASEKMĖS*

a) SUJUNGIMAS (PERKĖLIMO BŪDU)

(38) 1991 m. gruodžio 18 d. Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės Landtagas priėmė Įstatymą dėl būsto statybos rėmimo reguliavimo (*Gesetz zur Regelung der Wohnungsbauförderung*) ([9]). Šio įstatymo 1 straipsnyje buvo nurodyta *Wfa* perkelti į *WestLB* ir šias įmones sujungti. Šis sujungimas perkėlimo būdu įsigaliojo 1992 m. sausio 1 d.

(39) Sujungimas įstatymiškai grindžiamas tuo, jog visų pirma reikėjo padidinti *WestLB* nuosavas lėšas, kad ši kredito įstaiga nuo 1993 m. birželio 30 d. galėtų laikytis galiojančių griežtesnių nuosavo kapitalo normų teikiant paskolas. Sujungimas perkeliant vieną įmonę į kitą Žemės biudžetui nesukėlė jokių finansinių sunkumų. Kaip šalutinis *Wfa* būsto statybos rėmimo veiklos sujungimo su *WestLB* veikla efektas buvo nurodomas didesnis efektyvumas.

(40) Dėl įmonių sujungimo perkėlimo būdu Žemė panaikino *Wfa* apie 7,4 mlrd. Vokietijos markių (3,78 mlrd. eurų) garantiją už Žemės prievoles, remdamasi kapitalo įplaukomis būsto statybai remti. (žr. II skyriaus 2 poskyrį).

([1]) Toliau sąvoka „įvertinti pagal riziką aktyvai“ yra visi rizikingi ir rizikos požiūriu įvertinti straipsniai.

([2]) Faktiškai reikalavimai nuosavam kapitalui turėjo įsigalioti jau 1993 m. sausio 1 d., tačiau Vokietijoje įsigalėjo pavėluotai.

([3]) Šis skaičius vis dėlto remiasi siauresniu nuosavų lėšų apibrėžimu negu apibrėžimas, priimtas Nuosavų lėšų direktyvoje.

([4]) OL L 29, 1993 2 5, p. 1.

([5]) Vis dėlto reikia pabrėžti, kad buvo pakeisti ne tik slenkstiniai dydžiai, bet kartu ir „nuosavų lėšų“ bei „įvertintų pagal riziką aktyvų“ sąvokos.

([6]) OL L 386, 1989 12 30, p. 1.

([7]) Vokietijos federalinio banko mėnesinė ataskaita „Monatsbericht der Deutschen Bundesbank“, 1993 m. gegužė, p. 49.

([8]) Žr. taip pat Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės Landtago leidinį 11/2329.

([9]) 1991 m. gruodžio 18 d. Įstatymas dėl būsto statybos rėmimo reguliavimo (*Gesetz zur Regelung der Wohnungsbauförderung*) (leidinyje „Gesetz- und Verordnungsblatt für das Land Nordrhein-Westfalen, Nr. 61, 1991 m. gruodžio 30 d., p. 561).

(41) *WestLB* tapo visų *Wfa* teisių (išskyrus iki susijungimo panaikintą *Wfa* civilinę atsakomybę Žemei už jos skolas, susidariusias dėl būsto statybos rėmimo) paveldėtoja. *Wfa* tapo nepriklausoma organizaciniu ir ekonominiu požiūriu, neturinti teisinių galių įstaiga *WestLB* viduje. *Wfa* pagrindinis kapitalas ir rezervai turi būti pateikiami *WestLB* balanse kaip specialieji rezervai. Žemė pagal valstybinių institucijų teikiamas garantijų formas – atsakomybę už įstaigos funkcionavimą („įstaigos naštą“) ir garanto civilinę atsakomybę už visas Įstaigos prievoles („garanto civilinę atsakomybę“) – ir toliau atsako už *Wfa* prievoles.

(42) *Wfa* perkeltas turtas, būtent: pagrindinis kapitalas, rezervai, Žemės būsto statybų turtas ir kiti reikalavimai bei būsimos gautinos sumos iš statybos paskolų, ir po sujungimo, t. y. perkėlus šią įstaigą į WestLB banką, pagal minėto Įstatymo 2 skirsnio 16 straipsnio 2 dalį liko priskirtas būsto statybai remti. Toje pačioje nuostatoje numatyta, kad perkeltas turtas Kreditų įstatymo požiūriu (ir pagal Nuosavų lėšų direktyvą) kartu tarnauja ir kaip nuosavas kapitalas, kurio pagrindu yra apskaičiuojamas banko mokumo koeficientas. Vadinasi, šis turtas prisideda ir prie *WestLB* konkurencinės veiklos.

(43) Dėl perkėlimo *WestLB* savininkai pakeitė Bendrąją sutartį („Mantelvertrag“) ir susitarė, kad būsto statybai remti nuolat bus paliekamos tam tikros turto atsargos, net jeigu *WestLB* ir patirtų nuostolių, dėl kurių pirminio kapitalo neliktų. *Wfa* kapitalas turėtų būti „garantinis viduje“ tik po to, kai jau būtų išnaudotos likusios *WestLB* nuosavos lėšos. Bendrojoje sutartyje buvo detalizuota, kad *WestLB* savininkų teikiama garantijų forma – atsakomybė už įstaigos funkcionavimą („įstaigos našta“) taikoma taip pat ir *Wfa* specialiesiems rezervams. *WestLB* likvidavimo atveju Žemė turėtų pirmumo teisę reikalauti *Wfa* kapitalo. Be to, buvo pareikšta, kad *WestLB* nuosavo kapitalo bazės padidinimas, *Wfa* perkėlus ir sujungus abi šias įmones, yra Žemės piniginis įnašas, ir savininkai turi susitarti dėl metinio atlygio už jį, kai tik bus gauti pirmieji ūkinių metų rezultatai, pradedant nuo 1992 m. ([1]). Tai buvo 1993 m. lapkričio 11 d. Bendrosios sutarties protokolo objektas. Nepaisant tokio vidaus susitarimo dėl *Wfa* turto užtikrinimo ir *Wfa* kapitalo vidaus eiliškumo, *WestLB* išorės santykiuose nebus daroma skirtumo tarp *Wfa*, kaip būsto statybos rėmimo įstaigos, funkcijos ir jos nuosavų lėšų, kaip *WestLB* garantinio nuosavo kapitalo, funkcijos. Visas perkeltas turtas iš esmės priklauso *WestLB* ir gali būti tiesiogiai naudojamas jo nuostoliams padengti bei atsiskaityti su kreditoriais bankroto atveju.

(44) Žemės ir *WestLB* sudarytoje Veiklos aprūpinimo sutartyje (*Geschäftsbesorgungsvertrag*) prie Būsto statybos rėmimo įstatymo (*Wohnungsbauförderungsgesetz*) yra numatyta, kad *WestLB* specialiuosius rezervus savo veiklai naudos tik tada, kai bus garantuota, jog įstatymo nustatyti *Wfa* įsipareigojimai bus įvykdyti.

([1]) Vokietijos duomenimis, vartojama sąvoka „pinginis įnašas“ yra netiksli ir todėl vėliau buvo patikslinta.

(45) Nors *Wfa* savo teisinį savarankiškumą prarado tapusi *WestLB* Būsto statybos rėmimo skyriumi ir buvo integruota į *WestLB* atskaitomybę, tačiau jos operacijos nebuvo įtrauktos į *WestLB*. *Wfa* liko egzistuoti *WestLB* kaip atskirtas vienetas, kurio pavadinimas – *Wohnungsbauförderungsanstalt Nordrhein-Westfalen – Anstalt der Westdeutschen Landesbank Girozentrale* (*Šiaurės Reino-Vestfalijos būsto statybos rėmimo įstaiga – Vakarų Vokietijos žemės žiro bankų centro įstaiga*). Šis naujas *WestLB* Būsto statybos rėmimo skyrius įtrauktas į *WestLB* atskaitomybę, tačiau turi ir savo pačios atskaitomybę. Buvęs ankstesnysis *WestLB* Būsto statybos rėmimo skyrius buvo sujungtas su *Wfa*.

(46) *Wfa* turtas, perkeltas prie pagrindinio kapitalo, rezervų, kito turto ir būsimojo pelno, pirmiausia yra skirtas būsto statybai remti, todėl turi būti administruojamas atskirai nuo kitos *WestLB* veiklos. Toks atskyrimas kartu sudaro prielaidą ir toliau būsto statybos rėmimo veiklą pripažinti pagal Vokietijos mokesčių teisę visuomenei naudinga veikla. Kadangi Vokietijos valdžios institucijos numatė, kad *Wfa* po sujungimo faktiškai liks visuomenei naudinga įstaiga, todėl II skirsnio 2 punkte paminėti atleidimai nuo mokesčių liko galioti.

(47) *WestLB* konkurentai priešinosi monopolinės *Wfa* ir *WestLB* susijungimui dar ir todėl, kad jie bijojo, jog *WestLB* panaudos būsto statybos rėmimo srityje gaunamą informaciją naujiems klientams pritraukti savo komercinės veiklos srityse. Atsakingos valdžios institucijos įsipareigojo garantuoti, kad šis artumas neiškreips konkurencijos, nes jos ypač atskyrė būsto statybos rėmimo sritį nuo *WestLB* komercinių skyrių tiek personalo, tiek ir informacijos bei kitais požiūriais ([2]).

(48) Suskaidžius *WestLB* 2002 m. rugpjūčio 1 d. (pagal balansinį atgalinį veikimą 2002 m. sausio 1 d.) pagal liepos 2 d. Šiaurės Reino-Vestfalijos įstatymą, *Wfa* buvo priskirta prie banko *Landesbank Nordrhein-Westfalen* ir taip vėl eliminuota iš banke *WestLB AG* sukoncentruotos konkurencinės veiklos.

b) WFA VERTĖ

(49) 1991 m. gruodžio 31 d. į *WestLB* perkelto *Wfa* turto nominali vertė sudarė apie 24,9 mlrd. Vokietijos markių (12,73 mlrd. eurų), iš kurių beveik 24,7 mlrd. Vokietijos markių (12,68 mlrd. eurų) teko Žemės būsto statybos turtui. Kadangi šios finansinės lėšos buvo skirtos būsto statybos lengvatinėms ir beprocentėms paskoloms finansuoti ir dažnai buvo numatomas ilgas paskolos grąžinimo laikas, todėl norint apskaičiuoti faktinę vertę, nominalus kapitalas turėjo būti apskaičiuojamas griežtai diskontuojant palūkanas.

([2]) Pagal Perkėlimo įstatymo (*Übertragungsgesetz*) 13 straipsnį būsto statybos rėmimo įstaiga savo uždavinius vykdyti turi konkurencijos atžvilgiu neutraliai vykdyti. Kaip tai užtikrinti detaliai, yra nustatyta *WestLB* ir Žemės sutartimi.

(50) Bankas *WestLB Wfa* turtui apskaičiuoti 1992 m. sausio 1 d. pasikvietė ekspertus. Ekspertų nuomonė buvo pateikta 1992 m. balandžio 30 d. Reikia pastebėti, kad šis vertės apskaičiavimas buvo atliktas tik po to, kai Žemė nutarė sujungti *Wfa* perkėlimo būdu.

(51) Apibūdindami vertinimo procedūrą, auditoriai paaiškino, kad *Wfa* dėl ilgai trunkančio įsipareigojimo turi reinvestuoti visas būsimas įplaukas į lengvatines arba beprocentes būsto statybos paskolas ir faktiškai neturi jokių kapitalizuotų pajamų. Tačiau šis įsipareigojimas pasibaigia, *Wfa* sunaudojus lėšas. *Wfa* pranašumas, palyginti su *WestLB*, pirmiausia yra tas, kad, pirma, padidinamos jo nuosavos lėšos ir todėl atsiranda galimybė plėsti veiklą, o antra, kad dėl nuosavo kapitalo padidėjimo pagerėja kreditiškumas. Kadangi *WestLB* įprastinė veikla neteikia jokio pranašumo, *Wfa* vertę reikėtų apskaičiuoti remiantis pajamomis iš jos pardavimų, ir be pareigos reinvestuoti, egzistuojančios vien tik vidaus santykiuose. Todėl turtą reikėtų vertinti atsižvelgiant į normalias faktines pajamas, taigi reiktų diskontuoti iki tokios vertės, kurios pagrindu nominalias įplaukas iš investuoto kapitalo būtų galima traktuoti kaip nominalias faktines rinkos pajamas.

(52) Auditoriai koregavo įvairių *Wfa* turto straipsnių ir prievolių vertę – būsto statybos paskolos buvo sumažintos nuo 30,7 mlrd. Vokietijos markių (15,7 mlrd. eurų) nominalios vertės iki 13,5 mlrd. Vokietijos markių (6,9 mlrd. eurų), o tai atitinka koregavimą 56 %, ir apskaičiavo *Wfa* turtą, kuris lygus 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų). Tai atitinka bendrą 76 % diskontavimą, palyginti su tuometiniu *Wfa* 24,9 mlrd. Vokietijos markių (12,7 mlrd. eurų) neto turtu. Pataisius šią vertę, 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) suma buvo įtraukta į *WestLB* atskaitomybę kaip „būsto statybos rėmimo įstaigos specialieji rezervai (*Sonderrücklage Wohnungsbauförderungsanstalt*).

(53) Po to, kai *WestLB* paprašė *BAKred* pripažinti 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) pagrindinėmis (bazinėmis) *WestLB* lėšomis, ši paprašė kitos audito bendrovės apskaičiuoti vertę. Tai buvo atlikta 1992 m. rugsėjo 30 d. Per auditą, kuris buvo atliktas *BAKred* nurodymu, buvo patikrinta, ar tinkamai yra apskaičiuota *WestLB* vertė, ir vertinimo metodas buvo priimtas. Tačiau ypač dėl kitos diskonto normos parinkimo ir skirtingo skolų grąžinimo prieš terminą tvarkymo *Wfa* neto turtas buvo apskaičiuotas nuo 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) iki 5,4 mlrd. Vokietijos markių (2,76 mlrd. eurų).

(54) Remdamasi šiuo pagrindu, *BAKred* 1992 m. gruodžio 30 d. pagaliau pripažino 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) *WestLB* pagrindinėmis (bazinėmis) lėšomis teisiniu Kreditų įstatymo (*Kreditwesengesetz*) požiūriu. *WestLB* balanse nurodyta nuosavo kapitalo 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) suma, kaip ir pagrindinėmis (bazinėmis) lėšomis pripažinta suma, nuo tada nebuvo pakeista.

(55) Abu perkelto turto vertinimai rėmėsi ta situacija, kuri egzistavo, panaikinus maždaug iki 7,3 mlrd. Vokietijos markių (3,73 mlrd. eurų) vertinamą atsakomybės įsipareigojimą Žemei.

c) WFA PERKĖLIMO POVEIKIS BANKUI WESTLB

(56) 1991 m. gruodžio 31 d. *WestLB* turėjo pripažintą 5,1 mlrd. Vokietijos markių (2,6 mlrd. eurų) sumą nuosavų lėšų, iš kurių 500 mln. Vokietijos markių (260 mln. eurų) reikėjo priskirti prie teisių gauti dalį pelno nebūnant akcininku (Genussrechte). Mokumo koeficientas pagal Kreditų įstatymą (*Kreditwesengesetz*) iki jo pakeitimo Bendrijos banko direktyvoms įgyvendinti buvo apie 6,1 % ir viršijo tuo metu įstatymo nustatytą mažiausią kvotą 0,5 procentinio punkto.

(57) Kadangi *BAKred Wfa* kapitalą pripažino *WestLB* nuosavomis lėšomis, *WestLB* nuosavos lėšos iš viso padidėjo iki 9,1 mlrd. Vokietijos markių (4,65 mlrd. eurų), taigi 79 %. Atsižvelgiant į 100 mln. Vokietijos markių (50 mln. eurų) atidėjimą iš pelno į rezervus, 1992 m. gruodžio 31 d. *WestLB* nuosavos lėšos padidėjo iki 9,2 mlrd. Vokietijos markių (4,7 mlrd. eurų). Atsižvelgiant į *Wfa* kapitalą ir pagal riziką įvertintus aktyvus, tai atitiko 8,7 % mokumo koeficientą.

(58) 1 lentelė. *WestLB* ir *Wfa* kapitalo poreikis ir nuosavos lėšos (pagal Vokietijos institucijų duomenis;)

mln. Vokietijos markių

(gruodžio 31 d.)	1991	1992
Įvertinti pagal riziką *WestLB* aktyvai (be Wfa)	83 000	91 209
Įvertinti pagal riziką *Wfa* aktyvai	13 497	14 398
Įvertinti pagal riziką *WestLB* aktyvai (su *Wfa*) (*)		105 607
Reikalaujamos *WestLB* nuosavos lėšos (**) (= a)	4 611	5 867
Reikalaujamos *WestLB* nuosavos lėšos, be *Wfa* (**) (= b)		5 067
Nuosavos *WestLB* lėšos (= c)	5 090	9 190
Nuosavos *WestLB* lėšos, be *Wfa* (= d)		5 190
WestLB nuosavų lėšų panaudojimas (= a/c)	91 %	64 %
WestLB nuosavų lėšų panaudojimas, be *Wfa* (b/d)		98 %

(*) *Wfa* perkelta 1992 m. sausio 21 d.

(**) Pagal to laiko reikalavimą – 5,6 %.

(59) Šis 8,7 % mokumo koeficientas padidina 1992 m. nesusijusius su būsto statybos rėmimu ir pagal riziką įvertintus *WestLB* aktyvus 8,2 mlrd. Vokietijos markių (4,19 mlrd.

eurų) arba 9,9 %. Jeigu būtų toks padidėjimas neperkėlus *Wfa*, tai *WestLB* mokumo koeficientas 1992 m. gruodžio 31 d. būtų sumažėjęs iki 5,7 %, taigi beveik iki reikalaujamo 5,6 % minimumo.

(60) Jeigu visas *Wfa* kapitalas yra tikslingai susietas su būsto statybos rėmimo veikla, tai pagal mokumo reikalavimus reikia tik dalies nuosavų *Wfa* lėšų pagal riziką įvertintiems aktyvams paremti. Remiantis Vokietijos institucijų informacija, šiam tikslui tuo metu, kai nuosavam kapitalui įsigaliojo nauji reikalavimai, prireikė 1,5 mlrd. Vokietijos markių (770 mln. eurų). Taigi likusius 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) *WestLB* galėjo panaudoti kaip nuosavas lėšas savo konkurencinei veiklai stiprinti.

(61) *WestLB* koncerno mokumo koeficientas 1991 m. 31 d. buvo 5,8 % ir 0,2 procentinio punkto viršijo tuometinę minimalią normą. Po vienerių metų, kai *BAKred* pripažino *Wfa* kapitalą, norma, atsižvelgiant į pagal riziką įvertintus *Wfa* aktyvus, buvo maždaug 8,1 %. Jeigu turto perkėlimo nebūtų buvę, o koncernas, nepaisydamas to, būtų padidinęs su būsto statybos rėmimu nesusijusius rizikingus aktyvus, kaip tai jis ir darė, koncerno mokumo koeficientas būtų sumažėjęs iki 5,3 % ir buvęs 0,3 procentinio punkto mažesnis už tuo metu galiojusią minimalią vertę.

(62) 1993 m. birželio 30 d., kai Vokietijos kredito įstaigoms pagal nuosavų lėšų ir mokumo direktyvas buvo taikomi nauji nuosavo kapitalo reikalavimai, koncerno mokumo koeficientas pagal naujus teisės aktus (įskaitant nuosavo kapitalo reikalavimus, keliamus *Wfa*) buvo 9 %, taigi 1 procentiniu punktu viršijo mažiausią vertę (pagrindinėms nuosavoms lėšoms teko 6,3 procentinio punkto, o papildomoms nuosavoms lėšoms – 2,7 % procentinio punkto). Be kapitalo „injekcijos“ (investicijos) sujungiant *Wfa* perkėlimo būdu ir be pagal riziką įvertintų aktyvų koncernas 1993 m. birželio 30 d. būtų pasiekęs maždaug 7,2 % mokumo koeficientą. 9 % norma buvo pasiekta 1993 m. pradžioje priimant kitas papildomas nuosavas lėšas antraeilių paskolų, sudarančių apie 2,9 mlrd. Vokietijos markių (1,48 mlrd. eurų), forma. *WestLB* per 1993 m. iš viso priėmė 3,1 mlrd. Vokietijos markių (1,59 mlrd. eurų) papildomų nuosavų lėšų, dėl kurių koncerno nuosavos lėšos Kreditų įstatymo teisiniu požiūriu iki tų pačių metų pabaigos padidėjo iki 12,9 mlrd. Vokietijos markių (6,6 mlrd. eurų). Mokumo koeficientai, palyginti su 1993 m. birželio pabaiga, buvo šiek tiek mažesni.

(63) 2 lentelė. *WestLB* koncerno kapitalo poreikis ir nuosavos lėšos (pagal Vokietijos institucijų duomenis;)

mln. Vokietijos markių

(Vidutinės vertės)	1992 (*)	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002 (#)
Balansinė suma	271 707	332 616	378 573	428 622	470 789	603 798	693 026	750 558	782 410	844 743	519 470
Įvertinti pagal riziką aktyvai	126 071	120 658	151 482	156 470	173 858	204 157	259 237	[…] +	[…]	[…]	[…]
Privalomos pagrindinės nuosavos lėšos (= a)	4 758	4 827	6 060	6 259	6 954	8 167	10 370	[…]	[…]	[…]	[…]
Privalomos bendros nuosavos lėšos (= b)	9 351	9 653	12 119	12 517	13 908	16 333	20 739	[…]	[…]	[…]	[…]
Pagrindinės nuosavos lėšos (= c)	5 117	8 818	9 502	9 769	9 805	10 358	11 378	[…]	[…]	[…]	[…]
Papildomos nuosavos lėšos	500	2 495	4 513	4 946	5 270	7 094	10 170	[…]	[…]	[…]	[…]
Bendros nuosavos lėšos (= d)	5 617	11 313	14 015	14 715	15 075	17 452	21 548	[…]	[…]	[…]	[…]
Pagrindinių nuosavų lėšų panaudojimas (= a/c)	93 %	55 %	64 %	64 %	71 %	79 %	91 %	[…]	[…]	[…]	[…]
Bendras visų nuosavų lėšų panaudojimas (= b/d)	166 %	85 %	86 %	85 %	92 %	94 %	96 %	[…]	[…]	[…]	[…]

(*) Šių metų anomalijos atsirado dėl to, kad *Wfa* aktyvai balanse buvo nurodomi kitaip, kad keitėsi nuosavo kapitalo apibrėžimas ir mokumo koeficientai, ir dėl laikotarpio, kai *BAKred* pripažino *Wfa* kapitalą.

(#) Skaičiai, susiję su banku *WestLB AG*, kuriame 2002 m. buvo sukoncentruota tuometinio banko *Westdeutsche Landesbank Girozentrale* konkurencinė veikla.

+ Slapta informacija ir toliau žymima […].

(64) Vertinant absoliučiais skaičiais, dėl pagrindinių lėšų, kurias sudarė 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų), teoriškai padidėjo galimybė, veiklos apimtis su 100 % pagal riziką įvertintų aktyvų padidinti pagal senąją Kreditų įstatymo redakciją (mažiausias mokumo koeficientas 5,6 %) 72 mlrd. Vokietijos markių (36,8 mlrd. EUR). Remiantis mažiausiu nuo 1993 m. birželio 30 d. taikomu 8 % mokumo koeficientu, atitinkama vertė būtų 50 mlrd. Vokietijos markių (25,6 mlrd. eurų). Jeigu būtų manoma, kad *WestLB* koncernas konkurencinei veiklai turėjo 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) *Wfa* kapitalo, tai jo pajėgumas išduoti 100 % pagal riziką įvertintų kreditų padidėjo 31,3 mlrd. Vokietijos markių (16 mlrd. eurų).

(65) Tačiau iš tikrųjų leistina kreditų apimtis padidėjo dar labiau, nes banko aktyvai paprastai nėra 100 % įvertinti pagal riziką. 1993 m. pabaigoje pagal riziką įvertinti *WestLB* koncerno (įskaitant ir *Wfa* veiklą) aktyvai sudarė iki 148,6 mlrd. Vokietijos markių (76 mlrd. eurų). Balansinė suma siekė iki 332,6 mlrd. Vokietijos markių (170,1 mlrd. eurų). Vadinasi, vidutinis rizikos įvertinimo dydis yra 45 % ([1]). Esant pastoviai rizikos struktūrai ir turint 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) pagrindinių nuosavų lėšų bei remiantis pagal bankų direktyvas nustatyta 8 % nuosavų lėšų dalimi, buvo įmanomas apie 69,4 mlrd. Vokietijos markių (35,5 mlrd. eurų) bendras augimas (arba esamos veiklos sustiprinimas). Kadangi *WestLB* pagrindinių lėšų padidinimas suteikė galimybę įsigyti dar ir kitų papildomų nuosavų lėšų (iki pagrindinių lėšų dydžio), tai jo faktinis kreditinis pajėgumas netiesiogiai dar labiau sustiprėjo.

(66) Galima daryti keletą išvadų. Pirma, nepadidinus kapitalo, bankui *WestLB*, remiantis Kreditų įstatymo senąja redakcija iki šio įstatymo pritaikymo prie Bendrijos bankų direktyvų, būtų buvę sunku palaikyti didesnį už minimalų mokumo koeficientą. Antra, *WestLB* koncernas, neprisijungęs *Wfa*, būtų galėjęs pasiekti minimalų mokumo koeficientą, nustatytą pagal Mokumo direktyvą, tik sumažindamas pagal riziką įvertintus aktyvus arba sutelkdamas kitas nuosavas lėšas (pvz., panaikinęs neskelbtus rezervus). Papildomų nuosavų lėšų priėmimas būtų buvęs tik laikina pagalba, nes šio kapitalo dydis yra apribotas turimų pagrindinių nuosavų lėšų dydžiu. Trečia, kapitalo didinimas kartu su 1993 m. priimtomis naujomis papildomomis nuosavomis lėšomis viršijo koncernui reikalingą sumą, kad galėtų labiau prisitaikyti prie griežtesnių reikalavimų, kurie pagal atnaujintą Kreditų įstatymą yra keliami nuosavam kapitalui.

([1]) Atliekant šį apskaičiavimą, neatsižvelgta į rizikingus nebalansinius sandorius.

(67) Kas dėl didelių kreditų apribojimo priežiūros teisės požiūriu, tai Kredito įstatyme nustatyta 50 % slenkstinė riba pagal senąją jo redakciją – iki *Wfa* kapitalo pripažinimo – atitiko apie 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų). Pripažinus *Wfa* kapitalą ir perkėlus iš pelno 100 mln. Vokietijos markių (50 mln. eurų) į rezervus, slenkstinė riba pakilo beveik iki 4,6 mlrd. Vokietijos markių (2,35 mlrd. eurų). 15 % slenkstinė riba, nustatyta didiesiems kreditams, kurie negali viršyti Banko kapitalo aštuonis kartus, iki 1992 m. kovo 31 d. atitiko 760 mln. Vokietijos markių (390 mln. eurų). Po vienerių metų, būtent, pripažinus *Wfa* kapitalą, slenkstinė riba pakilo beveik iki 1,4 mlrd. Vokietijos markių (720 mln. eurų). *WestLB* pajėgumas išduoti didelius kreditus, prijungus *Wfa*, padidėjo 32 mlrd. Vokietijos markių (16,4 mlrd. eurų),taigi aštuonis kartus daugiau, negu padidėjo nuosavųjų lėšų ([2]).

d) ATLYGIS UŽ WFA PERKĖLIMĄ

(68) *Wfa* perkėlimas nesukėlė jokių kapitalo dalių santykio pokyčio banke *WestLB*. Todėl Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė už suteiktą kapitalą negauna jokio atlygio nei per didesnę paskirstytų dividendų dalį, nei per didesnę dalį kapitalo pajamų iš akcijų *WestLB*.

(69) Dėl *Wfa* perkėlimo buvo pakeista Bendroji sutartis (Mantelvertrag) tarp *WestLB* savininkų. Pagal Sutarties 5 straipsnio 2 dalį *WestLB* nuosavo kapitalo bazės išplėtimas, padedant Žemei, savininkų nuomone, teikia jam finansinį pranašumą. Atlygio dydis už suteiktą kapitalą turėtų būti nustatomas, paskelbus pirmuosius *WestLB* 1992 ūkinių metų rezultatus, taigi praėjus trumpam laikui po Įstaigos perkėlimo. Panaši formuluotė dėl Įstaigos perkėlimo vertės ir atlygio yra Perkėlimo įstatymo (*Übertragungsgesetz*) pagrindime.

(70) Pagaliau už suteiktą kapitalą buvo nustatytas iki 0,6 % atlygis per metus. Jį *WestLB* bankas turi sumokėti iš pelno, atskaičius mokesčius, o tai reiškia *WestLB* bankui maždaug 1,1 % išankstinio mokesčio naštą ([3]). Atlygis mokėtinas tik tada, jei yra gaunamas pelnas.

(71) Atlygio pagrindas yra *BAKred* pripažintas pagrindinėmis (bazinėmis) lėšomis *Wfa* kapitalas, tai yra 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų). Atlygis mokamas tik už tą šio kapitalo dalį, kurios nereikia *Wfa* būsto statybos rėmimo veiklai sustiprinti. Ši dalis, kuri *WestLB* bankui yra skirta savo veiklai sustiprinti, įsigaliojus naujiems nuosavo kapitalo reikalavimams, siekė iki 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) ir nuo tada padidėjo ([4]).

([2]) Reikia priminti tai, kad naujuose teisės aktuose buvo pakeisti ne tik koeficientai, bet ir sąvokų „nuosavos lėšos“ („*Eigenmittel*“) ir „pagal riziką įvertinti aktyvai“ („*risikogewichtete Aktiva*“) apibrėžimai.

([3]) Remiantis Vokietijos pateiktu tyrimu apie banko *WestLB* sumokėtą atlygį, įmonių pelno mokestis iki 1993 m. sudarė 46 %, o paskui – 42 %. Čia taip pat priklauso 3,75 % dydžio solidarumo priemoka 1992 m., 0 % – 1993 m. ir 7,5 % – vėliau.

([4]) Jeigu toliau kalbama apie sumą, už kurią reikia mokėti atlygį, tai nepriklausomai nuo to, kad tikslingai paskirto *Wfa* veiklai kapitalo ir *WestLB* deponuojamos sumos santykis ilgainiui keičiasi, aiškumo sumetimais visada yra remiamasi 1993 m. situacija, būtent skirtumu tarp 1,5 mlrd. Vokietijos markių (770 mln. eurų) ir 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų).

(72) 3 lentelė. *Wfa* specialieji rezervai būsto statybai remti ir nuosavų lėšų poreikis (pagal Vokietijos institucijų duomenis;)

mln. Vokietijos markių

(gruodžio 31 d.)	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Specialieji rezervai būsto statybai remti	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900
iš jų pripažintos pagrindinės nuosavos lėšos	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Wfa statybos paskoloms	1 668	1 490	1 181	952	892	888	887	[…]	[…]	[…]	[…]
WestLB bankui	13 (*)	2 510	2 819	3 048	3 108	3 112	3 113	[…]	[…]	[…]	[…] (#)

(*) Kadangi *BAKred Wfa* įstaigos kapitalą pripažino tik 1992 m. gruodžio 30 d., tai *WestLB* 1992 m. disponavo 2,332 mlrd. Vokietijos markių (1,2 mlrd. eurų) kapitalo dalimi tik 2 dienas. Vadinasi, *WestLB* tais metais disponuojamas kapitalas vidutiniškai sudarė 13 mln. Vokietijos markių (7 mln. eurų).

(#) Kadangi *Wfa* kapitalas konkurencinei veiklai buvo skirtas dėl *WestLB* suskaidymo tik iki 2002 m. rugpjūčio 1 d., tai […] skirtumą tarp bendros […] pripažintų pagrindinių nuosavų lėšų sumos ir *Wfa* 632 mln. Vokietijos markių sumą reikia dauginti iš 7/12 veiksnio. Vadinasi, *WestLB* tais metais konkurencinei veiklai turimas kapitalas vidutiniškai buvo […] dydžio.

III. SUINTERESUOTŲJŲ ASMENŲ NUOMONĖS

1. *BDB SKUNDAS IR PASTABOS*

(73) *BdB* nuomone, rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio kapitalo teikėjo principo taikymas nėra apribotas vien nuostolingomis ar sanuotinomis įmonėmis. Toks investuotojas, apsispręsdamas investuoti, nesivadovauja klausimu, ar tam tikra įmonė veikia apskritai pelningai, o veikiau patikrina, ar faktinės pajamos atitinka rinkai įprastą normą. Jeigu viešųjų įstaigų teikiamos kapitalo investicijos būtų tikrinamos pagalbos teisiniu požiūriu tik tada, kai įmonės yra nuostolingos, tai šitai sudarytų privačioms įmonėms blogas sąlygas, kurios nesiderina su Europos bendrijos steigimo sutarties 86 straipsnio 1 dalimi.

(74) Taip pat negalima panaudoti Europos bendrijos steigimo sutarties 295 straipsnio tam, kad *Wfa* turto perkėlimas būtų eliminuotas iš konkurencijos teisės taikymo srities. Pagal straipsnį galbūt galima kildinti Žemės laisvę sudaryti tokį specialųjį turtą, tačiau kai tik šis pereina į komerciškai dirbančią įmonę, turėtų būti taikomos konkurencijos taisyklės.

a) TINKAMAS ATLYGIS UŽ KAPITALĄ

(75) *BdB* pareiškė, kad pripažintas pagrindines 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) nuosavas lėšas, kaip ir visas kitas pagrindines lėšas, buvo galima panaudoti veiklai sustiprinti. O kartu jos, kaip ir visos kitos pagrindinės nuosavos lėšos, suteikė galimybę įsigyti papildomų nuosavų lėšų mokumui užtikrinti. Šitaip Žemė, perkeldama turtą, bankui *WestLB*, teturinčiam visiškai mažą nuosavo kapitalo bazę, sukūrė tokias sąlygas, kad jam ne tik netaikomi jokie veiklos apribojimai, bet dar netgi išplečiama rizikinga veikla. Be to, suma, kuria nuosavos lėšos viršija faktinį nuosavo kapitalo poreikį, daro įtaką finansavimo išlaidoms kapitalo rinkose. Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas, *BdB* nuomone, savo įmonei neteiktų jokios kapitalo investicijos, jeigu jau daugelį metų jos finansiniai rezultatai nuolat būtų blogi ir nebūtų matyti jokio pagerėjimo, t. y. nebūtų jokių ženklų ateityje gauti didesnių faktinių pajamų.

i. ***Atlygio dydis***

(76) *BdB* pabrėžė, kad *WestLB* bankui skubiai reikėjo pagrindinių nuosavų lėšų ir kad jo pagrindinės nuosavos lėšos, perkėlus *Wfa*, padidėdamos nuo 4,7 mlrd. Vokietijos markių (2,4 mlrd. eurų) iki 8,7 mlrd. Vokietijos markių (4,45 mlrd. eurų), beveik padvigubėjo. Atsižvelgdamas į tuo metu buvusią sunkią *WestLB* padėtį, joks privatus finansuotojas nebūtų suteikęs tokios nemažos nuosavo kapitalo sumos. Ryždamasis tokiomis sąlygomis teikti kapitalą, privatus finansuotojas būtų pareikalavęs bent 0,5 procentinių punktų maržos už įprastinę nuosavo kapitalo grąžą. *BdB* žiniomis, per paskutinius dešimt metų iki *Wfa* perkėlimo *WestLB* pelningumas iki apmokestinimo vidutiniškai buvo 5,6 %. Vokietijos didžiųjų privačių bankų atitinkami rodikliai buvo nuo 12,4 % iki 18,6 %, o atitinkamo laikotarpio vidurkis – 16,8 % (iki apmokestinimo). Kitų Žemės bankų pelningumas siekė 9–11 %. *BdB* pateikė Vokietijos bankų nuosavo kapitalo grąžos apskaičiavimą, kurį BdB asociacijai buvo atlikusi nepriklausoma konsultavimo firma.

(77) *BdB*, įvertindama apskaičiavimo metodo tinkamumą nuosavo kapitalo grąžai palyginti, buvo tos nuomonės, jog istorinę grąžos normą reikia apskaičiuoti kaip aritmetinį, o ne geometrinį vidurkį („*Compound annual growth rate*“). Paskesnysis metodas sudarė sąlygas investuotojui reinvestuoti dividendus ir papildomas iš to gautas pajamas įtraukti į apskaičiavimą. Kai tik dividendai yra investuojami iš naujo,

pirminiam investavimo sprendimui įtakos daryti negalima, o reikia traktuoti kaip naują atskirą investavimo sprendimą. Todėl reikia taikyti metodą su aritmetiniu vidurkiu.

(78) Pagal apskaičiavimui taikomą geometrinį metodą („*Compound annual growth rate*“) vidutinė kai kurių privačių didžiųjų bankų grąža per 1982–1992 m. laikotarpį po apmokestinimo siekė iki 12,54 %. Apskaičiuodama šią vertę, *BdB*, jų duomenimis, atsižvelgė į visus galimus akcijų laikymo periodus ir pardavimus 1982–1992 m., kad būtų išvengta iškraipymų, kurie galėjo atsirasti imant apskaičiavimui tik vienerius metus, kaip bazinius, kai galėjo būti labai aukšti arba žemi akcijų kursai; laikymo periodų didesnio skaičiaus panaudojimas yra skirtas akcijų rinkos svyravimams išlyginti. *BdB* tvirtino, kad atitinkami *WestLB* skaičiai yra per maži, nes neatsižvelgta į pajamas, gautas iš teisių gauti pelno dalį (*Genussrechte*) pardavimo.

(79) Metodui „Capital Asset Pricing Model“, kuris buvo taikomas *WestLB* pagrindinėje ekspertizėje 0,6 % atlygiui už kapitalą pateisinti, *BdB* pateikė savo nepriklausomą ekspertizę. Pagal šį tyrimą apskaičiuota nuosavo kapitalo grąža siekia 12,21 % (naudojant 1982–1991 m. laikotarpiu būdingą Vokietijos rinkoje rizikos maržą) arba 14,51 % (imant pagrindu didesnę tikėtiną rizikos įmoką), kas viršija *WestLB* įvardytą vertę. Skirtumas atsiranda dėl dviejų veiksnių. Pirma, *BdB* nuosavam kapitalui taikė didesnę rizikos maržą (3,16 % ir atitinkamai 5 %). Antra, *BdB* naudojo didesnį *beta* veiksnį kredito įstaigoms (1,25 %). Nerizikinga bazinė palūkanų norma yra tokia pati kaip ir *WestLB* apskaičiavime. Atsižvelgdama į įvairius metodus nuosavo kapitalo grąžai apskaičiuoti, *BdB* įvardijo 14–16 % vertę kaip normalią tikėtiną nuosavo kapitalo grąžą.

(80) *BdB* toliau aiškino, jog mažumą akcijų turintis privatus akcininkas neinvestuotų jokio papildomo kapitalo, nepareikalavęs padidinti savo akcijų įmonėje. Tik turėdamas daugiau akcijų, jis galėtų atitinkamai dalyvauti įmonės veikloje ir daryti didesnę įtaką įmonei.

(81) *BdB* pabrėžė, kad *WestLB* akcijų savininkų susitarimas, pagal kurį *Wfa* kapitalas turėtų būti garantinis tik kaip antraeilis po kito garantinio *WestLB* kapitalo, faktiškai yra neveiksmingas, nes Žemė jau pagal atsakomybę už įstaigos funkcionavimą („įstaigos naštą“) privalo *WestLB* bankui, iškilus sunkumams, suteikti kapitalą. Vadinasi, Žemė, kaip *WestLB* savininkė, garantuoja ne tik visus pasyvus, bet net ir pačios įneštą *Wfa* kapitalą, už tai negaudama jokio atlygio. Tai reiškia, jog perkelto kapitalo rizikos sumažinimas gali būti tik dar didesnės rizikos Žemei, kaip *WestLB* banko akcijų savininkei, rezultatas. *Wfa* turto rizikos pobūdis nesiskiria nuo įprastinio nuosavo kapitalo rizikos.

(82) Palygindama su finansų rinkos nuosavo kapitalo priemonėmis, kuriomis Vokietija ir *WestLB* argumentuoja, *BdB* paaiškino, kad negalima teisių gauti dalį pelno (*Genussrechte*) ir kaupiamųjų nuolatinių kapitalo atsargų „Cumulative perpetual stock“ lyginti su *Wfa* turtu. Pirma, „Cumulative perpetual stock“ nėra pripažįstami pagrindinėmis nuosavomis lėšomis („Cumulative perpetual stock“ Vokietijoje dar nė karto nebuvo pripažintos ir papildomomis nuosavomis lėšomis). *Wfa* turtas, kuris pagal savo kokybę yra pagrindinės nuosavos lėšos, suteikia *WestLB* galimybę padidinti savo bendras nuosavas lėšas toliau įsigyjant papildomų nuosavų lėšų. Antra, minėtosios priemonės yra terminuotos, o teisės gauti dalį pelno prarado savo, kaip papildomų nuosavų lėšų, kokybę prieš dvejus metus iki mokėjimo termino. Bet juk *Wfa* turtu *WestLB* disponuoja neterminuotai. Trečia, paprastai tokio pobūdžio priemonės reiškia tik ribotą banko nuosavų lėšų dalį ir sudaro prielaidas turėti didelę pagrindinių (bazinių) nuosavų lėšų dalį. Ketvirta, kapitalo rinkos priemones rinkose būtų galima pardavinėti, vadinasi, investuotojai bet kuriuo metu galėtų baigti savo investavimą. Žemė tokios galimybės neturi; privatus investuotojas, kuris netektų tokios galimybės versle, pareikalautų už tai kaip atlygio ne mažesnės kaip 0,5 procentinio punkto pelno maržos už normalią kapitalo grąžą.

(83) *BdB* Komisijai pateikė laikotarpio nuo 1990 m. duomenis apie keleto privačių didžiųjų Vokietijos bankų nuosavo kapitalo sudėtį ir jų mokumo koeficientus. Iš šių duomenų matyti, kad Vokietijos bankai paskutinį praeito šimtmečio dešimtmetį savo pagrindinėse nuosavose lėšose neturėjo jokių „hibridinių“ kapitalo priemonių (arba jų bent nenaudojo). Taip pat iš šių duomenų išryškėja, kad apskritai kredito įstaigų mokumo koeficientai aiškiai viršijo reikalaujamas minimalias vertes, būtent: 4 % – pagrindinėms nuosavoms lėšoms ir 8 % – bendroms nuosavoms lėšoms.

(84) *BdB* išnagrinėjo ir *WestLB* akcijų savininkų Pagrindinę sutartį, pagal kurią *Wfa* turtas yra garantinis tik kaip antraeilis po kito garantinio nuosavo kapitalo. Kadangi sąvoka „kitas garantinis nuosavas kapitalas“ („sonstiges haftendes Eigenkapital“) yra susijusi taip pat ir su papildomomis nuosavų lėšų priemonėmis, kaip antai teisė gauti dalį pelno ir antraeilės paskolos, ir tuo kenkia jų pozicijai, todėl susitarimas yra „sutartis trečiųjų asmenų sąskaita“ ir todėl negaliojanti. Todėl *Wfa* specialiųjų rezervų rizika yra didesnė už teisių gauti dalį pelno ir antraeilių paskolų riziką.

(85) Dėl visų šių priežasčių *BdB* mano, kad *WestLB* banko mokamas 0,6 % atlygis nėra rinkoje įprasta palūkanų norma grąžai. Atsižvelgdama į tas aplinkybes, kad *WestLB*, norėdamas visiškai panaudoti *Wfa* turtą, turėjo gauti likvidžias lėšas ir kad jis neturėjo jokios dalies sukauptuosiuose rezervuose, nes Žemės turima banke *WestLB* dalis nepadidėjo, iš pradžių *BdB* pripažino 14–17 % tinkamu atlygiu. Ši grąža turėtų būti mokama už visą pripažintą 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) sumą.

ii. ***Likvidumo išlaidos***

(86) Savo skunde *BdB* pripažino „likvidumo išlaidų“ (*Liquiditätsnachteile*) egzistavimą, nes, apskaičiuojant tinkamą kapitalo grąžą, reikia atimti maždaug 7 procentinius punktus. Tačiau, kadangi nuosavas kapitalas skirtas dar ir nebalansiniams sandoriams, kuriems nereikia jokių likvidžių lėšų, paremti, vis dėlto reikėtų šią 7 % nuolaidą sumažinti.

(87) *BdB* savo pastabose dėl Komisijos nutarimo pradėti procedūrą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 2 dalį aiškina, jog apskaičiuojant tinkamą *Wfa* kapitalo grąžą, nereikėtų atsižvelgti į „likvidumo išlaidas“. Minėtosios likvidumo išlaidos yra jau kompensuojamos, diskontuojant *Wfa* turtą iki grynosios 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) vertės. Įvairūs banko sandoriai, pvz., laidavimas, nesudaro prielaidų jokiam likvidumui. Vadinasi, jeigu apskritai reikėtų atsižvelgti į kokias nors išlaidas, tai nebent tik į mažą 2,7 procentinių punktų nuolaidą, kad būtų kompensuotas tas trūkumas, jog *Wfa* turtas yra priskirtas nepelningoms veiklos sritims. *BdB* šiuo klausimu pateikė nepriklausomo eksperto nuomonę.

(88) *BdB* toliau aiškina, kad *WestLB* 7,5 % refinansavimo išlaidos bet kuriuo atveju yra nustatytos per didelės. Remiantis vidutinės rinkos palūkanų normos tyrimu, kai kuriais metais įvairioms refinansavimo priemonėms ir pagal *WestLB* balanso struktūrą faktinė vidutinė jo palūkanų norma 1992–1996 m. periodu turėtų būti nuo 6,07 iki 6,54 %. *BdB* Komisijai perdavė ir duomenis apie kai kurių didžiųjų Vokietijos bankų refinansavimo išlaidas, patirtas *Wfa* perkėlimo laikotarpiu; vertės buvo žymiai mažesnės už 7,5 %, kuriuos *WestLB* buvo pateikęs ankstesniojoje procedūros stadijoje. *BdB* supratimu, šiuo atveju reikia atskirti vertes iki apmokestinimo ir po jo. Refinansavimo išlaidos sumažino apmokestinamąjį pelną. Jeigu reikėtų atsižvelgti į refinansavimo išlaidas, tai atitinkamos refinansavimo normos būtų apskaičiuojamos tik po apmokestinimo.

iii. ***Kapitalo pagrindas atlygiui apskaičiuoti***

(89) Kaip jau minėta, *BdB* nurodė, kad tinkamas atlygis turėtų būti mokomas už bendrą pagrindinėmis nuosavomis lėšomis pripažintą 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) sumą. *BdB* savo pastabose net pareiškė, kad ne vien tik ši suma, kurią *BAKred* pripažino pagrindinėmis nuosavomis lėšomis, bet taip pat ir 1,9 mlrd. Vokietijos markių (970 mln. eurų) perviršio suma duoda *WestLB* naudos. Pastarąja suma jokių sandorių remti negalima, bet balanse ji rodoma kaip nuosavas kapitalas. Reitingų agentūros ir investuotojai žiūrėjo ne į pripažintąsias pagrindines nuosavas lėšas, bet į bendrą balanse nurodytą nuosavą kapitalą, nes būtent jis yra pagrindas vertinant būdingas šiam ūkio sektoriui turimas lėšas nuostoliams padengti. Vadinasi, ta suma kelia *WestLB* mokumą, todėl už tai reikėtų mokėti panašų į garantijos premiją atlygį.

iv. ***Sinergijos poveikis***

(90) *BdB* nuomone, nurodytas sinergijos poveikis nėra tikroji priežastis turtui perkelti. Tai aišku ir iš to, kad Perkėlimo įstatyme (*Übertragungsgesetz*) priemonė yra grindžiama būtinybe sustiprinti *WestLB* konkurencinę padėtį ir kad buvo sutarta už tokį procesą mokėti piniginį atlygį.

(91) Be to, *BdB* kelia klausimą, kaip reikėtų pasiekti sinergijos poveikį, jeigu *Wfa* ir *WestLB* komercinė veikla, kaip numatyta specialiuosiuose šios srities teisės aktuose, ekonominiu, organizaciniu ir personalo atžvilgiu lieka viena nuo kitos atskirtos. Jeigu *Wfa* veikloje būtų sinergija, tai šitai sumažintų būsto statybos rėmimo išlaidas, bet tai nebūtų galima traktuoti kaip atlygio, kurį Žemė gauna iš *WestLB*.

b) MOKESČIŲ ASPEKTAI

(92) *BdB* aiškina, jog *Wfa* turtas ir po jo perkėlimo liko neapmokestintas įmonių pelno, turto ir verslo mokesčiu. Tačiau viešųjų kredito įstaigų atleidimą nuo mokesčio galima pateisinti tik tada, jei šios įstaigos verstųsi vien tik rėmimo veikla ir nekonkuruotų su privačiomis apmokestinamomis įstaigomis.

(93) *BdB* aiškina, kad kiekvienas bankas, kuris didina savo kapitalą, už papildomą kapitalą kasmet turi mokėti 0,6 % turto mokestį ir 0,8 % verslo mokestį. Todėl, palyginti su kitais bankais, *WestLB* padėtis yra geresnė. Atleidimas nuo įmonių pelno mokesčio jam yra palankus netiesiogiai. Atsisakymas imti mokesčius yra valstybės pagalba pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalį.

c) ATLEIDIMAS NUO PRIEVOLIŲ

(94) Iki perkėlimo *Wfa* buvo atleista nuo 7,3 mlrd. Vokietijos markių (3,77 mlrd. eurų) prievolės Žemei. Žemė taip pat atsisakė *Wfa* civilinės atsakomybės įsipareigojimo, už tai nereikalaudama iš *Wfa* arba *WestLB* atlygio. Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas už tokį atsisakymą reikalautų atlygio. Civilinės atsakomybės įsipareigojimo atsisakymas buvo esminė prielaida, kad Vokietijos kreditų priežiūros valdyba (*Bundesaufsichtsamt für das Kreditwesen – BAKred*) pripažintų 4 mlrd. Vokietijos markių (2,5 mlrd. eurų) pagrindinėmis nuosavomis lėšomis. Taigi atleidimas nuo prievolių yra tiesiogiai naudingas *WestLB*.

2. *KITŲ SUINTERESUOTŲJŲ ASMENŲ NUOMONĖS*

(95) Dėl Komisijos nutarimo, be *WestLB* ir *BdB*, pasisakė dar du suinteresuotieji asmenys ir prašė pradėti procedūrą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 2 dalį.

a) PRANCŪZIJOS BANKŲ ASOCIACIJA (ASSOCIATION FRANÇAISE DES BANQUES)

(96) Prancūzijos bankų asociacija (*Association Française des Banques*) aiškina, kad nuosavų lėšų įnešimas į *WestLB*, už ką prašoma tik labai mažo atlygio, bei Žemės laidavimas už banką iškreipė konkurenciją rinkoje ir apsunkino Prancūzijos kredito įstaigų padėtį. Kadangi *WestLB* akcijų savininkai reikalavo nuosavo kapitalo grąžos, kuri būtų kur kas mažesnė už įprastinį lygį, todėl *WestLB* savo paslaugas gali teikti mažesne už išlaidas kaina (dempingas). Dėl garanto prisiimtos atsakomybės *WestLB* turi „Triple-A“ reitingo pakopą, pagal kurią papildomai finansuoti rinkose jis gali labai palankiomis sąlygomis.

(97) Šie *WestLB* pranašumai daro skriaudą Vokietijoje veikiantiems Prancūzijos bankams. Kartu *WestLB*, remdamasis šiomis ypatingomis savo veiklos sąlygomis, gali plėsti savo veiklą Prancūzijoje, visų pirma komunalinio finansavimo srityje. Konkurencija bankų sektoriuje Vokietijoje, Prancūzijoje ir kitose valstybėse narėse yra iškreipta.

b) BRITANIJOS BANKININKŲ ASOCIACIJA (BRITISH BANKERS' ASSOCIATION)

(98) Britanijos bankų asociacija (*British Bankers' Association*) aiškina, kad *WestLB* yra aktyvus konkurentas ne tik Vokietijos bankams Vokietijoje, bet ir visoje Europos rinkoje. Todėl pagalba *WestLB* bankui iškreipė prekybą Bendrijoje. Komisijos reikalaujama, kad būtų laikomasi vidaus rinkos principų, o viešieji bankai nebūtų eliminuoti iš konkurencijai pagal Sutartį taikomų teisinių nuostatų.

3. *WESTLB PASTABOS*

(99) Paskelbusi Nutarimą pradėti procedūrą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 2 dalį, *WestLB* pateikė kaip savo nuomonę Vokietijos ta pačia proga pareikštų pastabų nuorašą ir pareiškė, kad ji visiškai sutinka su šiuo pranešimu. Kadangi Vokietijos argumentai yra ir *WestLB* pozicija, todėl ji išdėstoma tik trumpai.

a) BENDROS PASTABOS APIE TURTO PERKĖLIMĄ

(100) *WestLB* nuomone, negalima taikyti rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principo ekonomiškai sveikai ir pelningai įmonei. Tai patvirtino Teisingumo Teismas, kuris visada taikė principą tik tada, kai aptariamoji įmonė sprendimo dėl investicijos priėmimo metu jau seniai patyrė nemenkus nuostolius ir savo sektoriuje dirbo su padidintais struktūriniais pajėgumais. Juridiškai nėra jokio pagrindo taikyti tokį principą sveikai ir pelningai įmonei.

(101) Dėl ypatingo *Wfa* uždavinio jos turto nereikėtų lyginti su normaliomis nuosavomis lėšomis. Kitokiu būdu nenaudojamo *Wfa* turto įnešimas į *WestLB* ekonomiškai buvo pats prasmingiausias šios turto dalies panaudojimas. Perkeldama turtą, Žemė optimizavo turto dalies, tikslingai skirtos būsto statybai remti, panaudojimą. Privatus savininkas būtų daręs lygiai taip pat.

(102) Žemės turimos dalies padidinimas perkeliant turtą, *WestLB* nuomone, būtų buvęs ne tik nereikalingas, bet ir nesuderinamas su ypatingu *Wfa* turto rizikos pobūdžiu. Kadangi ji neužtikrina likvidumo, *Wfa* turto įnešimo nereikėtų lyginti su kitomis kapitalo investicijomis. Taip pat ir kitos nuosavo kapitalo priemonės rinkoje neturi balso teisių.

(103) Kadangi atlygis, kurį gauna Žemė, yra gana didelis, todėl nereikėtų reikalauti *WestLB* pelningumo kilimo. Nereikėtų ir aiškinti, kodėl rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas reikalautų tam tikro pelno dydžio, kai jis investuoja į pelningą įmonę. Kadangi *WestLB* iki šiol gaudavo pelną, todėl nėra jokio poreikio rengti restruktūrizavimo planą. Tokio plano Teisingumo Teismas reikalauja tik tada, kai restruktūrizacijos pagalba teikiama nuostolingai dirbančioms įmonėms.

b) TINKAMAS ATLYGIS UŽ KAPITALĄ

(104) *WestLB* nuomone, už *Wfa* kapitalą mokamo atlygio dydis yra tinkamas. Savo nuomonei pagrįsti *WestLB* pateikė vieno investicijų banko, kuriam jis buvo pavedęs įvertinti atlygį, atliktą ekspertizę. Ekspertų atliktoje ekspertizėje *Wfa* turto rizikos pobūdis yra lyginamas su kitomis nuosavo kapitalo priemonėmis kapitalo rinkose; iš čia matyti, kad *Wfa* specialieji rezervai su 0,9–1,4 % marža yra atlyginami tinkamai. Pagal tai *WestLB* bankui už *Wfa* turto naudojimą susidarytų sąnaudos 1,1 % (iki apmokestinimo). *WestLB* pabrėžia, kad visiškai panaudojant *Wfa* turtą, atsiranda papildomų refinansavimo sąnaudų; jos įvairiuose dokumentuose nurodomos apytikriai 7,5–9,3 %.

(105) *WestLB* taip pat tvirtina, kad *BdB* pateikti Vokietijos bankų nuosavo kapitalo grąžos dydžiai dėl įvairių priežasčių yra neteisingi. *BdB* apskaičiavimui naudotas investicijų periodas dėl ypatingo biržų kurso kilimo labai padidino grąžos normas. Dėl *BdB* taikyto aritmetinio vidurkio buvo gauti neteisingi rezultatai; labiau reikėtų remtis geometriniu vidurkiu („Compound annual growth rate“). *BdB* savo apskaičiavime remiasi investavimo periodais, kurie sprendimui dėl 1992 m. investicijų nėra svarbūs, ir dėl to, kad atsižvelgia į visus galimus laikymo periodus, skaičiuoja atskirus metus po keletą kartų. Kredito įstaigų, kurias *BdB* pasitelkia didžiųjų Vokietijos bankų vidutinei nuosavo

kapitalo grąžai apskaičiuoti, dėl skirtingos pagrindinės veiklos negalima palyginti su *WestLB*. *BdB* įvardytą vidutinę 16,6 % grąžą „apvalius“ nuo visų šių veiksnių, gaunama 5,8 % vertė.

c) SINERGIJOS POVEIKIS

(106) *WestLB* nuomone, *Wfa* turto perkėlimas į *WestLB* padėjo *Wfa* išvengti daug išlaidų. Per pirmuosius dvejus metus *Wfa* personalą buvo galima sumažinti 53 asmenimis (iki tol dirbo 588 darbuotojai: „senosios *Wfa*“ bei *WestLB* būsto statybos skyriaus darbuotojai, kurių išlaidas iki perkėlimo turėjo apmokėti *Wfa*). Per keletą pirmųjų metų *Wfa* perkėlimas kasmet duodavo 13 mln. Vokietijos markių (7 mln. eurų) naudos. Personalas bus ir toliau mažinimas, todėl nuo 1997 m. sutaupomos sumos turėtų padidėti maždaug iki 25 mln. Vokietijos markių (13 mln. eurų) per metus. Šios sumos būtų skiriamos tik Žemės būsto statybai remti. Kitame dokumente kalbama apie sinergijos poveikį – ne mažesnį kaip 35 mln. Vokietijos markių (18 mln. eurų) per metus.

(107) Perkeliant *Wfa*, *WestLB* perėmė 33 mln. Vokietijos markių (17 mln. eurų) sąnaudas, skirtas *Wfa* darbuotojų pensijų sistemai pakeisti, ir sumokėjo reikiamą sumą Vokietijos ir jos žemių socialinio aprūpinimo įstaigoms. Šis mokėjimas sumažins vėlesnes *Wfa* sąnaudas.

d) ATLEIDIMAS NUO MOKESČIŲ

(108) *WestLB* nuomone, *Wfa* atleidimas nuo tam tikrų mokesčių atitinka Vokietijos mokesčių teisės sistemą, pagal kurią aptariamieji mokesčiai nėra taikomi įstaigoms, kurios yra užsibrėžusios viešuosius tikslus ir nekonkuruoja su mokančiomis mokesčius įstaigomis. Pats *WestLB* privalo mokėti visus šiuos mokesčius ir jam netaikoma jokių iš *Wfa* įstaigai numatytų atleidimų. Turto mokestis daugiau nėra mokamas nuo 1997 m. sausio 1 d., o verslo mokestis – nuo 1998 m. sausio 1 d.

e) ATLEIDIMAS NUO PRIEVOLIŲ

(109) Atleidimas nuo aptariamų prievolių suteiktas dar iki *Wfa* perkėlimo ir jos turto įvertinimo, atlikto ją perkėlus. Vadinasi, 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) suma rodo situaciją be prievolių. Kadangi atlygis susijęs su šia suma, tai *WestLB* bankui iš atleidimo nėra jokios naudos.

IV. **VOKIETIJOS PASTABOS**

(110) Vokietijos nuomone, šiame veiksme Europos bendrijos steigimo sutarties teisiniu požiūriu nėra jokių valstybės pagalbos *WestLB* bankui elementų. Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė gavo tinkamą ir rinkos ekonomikos sąlygomis teisingą atlygį. Kitiems *WestLB* akcijų savininkams šis veiksmas taip pat nėra jokia valstybės pagalba, nes tokios pačios nuosavybės struktūros išlaikymas po *Wfa* perkėlimo – už *WestLB* sumokėtą tinkamą atlygį – yra pagrįstas. Taip pat ir *Wfa* įstaigai taikomi atleidimai nuo mokesčių neturi valstybės pagalbos elementų *WestLB* banko naudai, nes jie nėra susiję su komercine banko veikla.

(111) Vokietijos nuomone, Komisija gali patikrinti atvejį tik remdamasi aplinkybėmis, kurios egzistavo sprendimo dėl investicijų priėmimo metu, t.y. 1991 m. pabaigoje. Tik šios aplinkybės galėtų būti pagrindas priimti Žemei sprendimą dėl investicijų. Vėlesnieji klausimai ir raida, kai garantinį kapitalą, kuriuo atsakoma už įsipareigojimus, pripažino Vokietijos kreditų priežiūros valdyba (*Bundesaufsichtsamt für das Kreditwesen*), ir metinis *Wfa* turto bei prievolių vertinimas ir fiksavimas balanse yra Komisijos patikrinimo objektas.

(112) Vokietijos nuomone, svarstymai dėl *Wfa* perkėlimo į *WestLB* siekia aštuntąjį ir devintąjį praeito amžiaus dešimtmetį. Tai motyvuojama poreikiu efektyviau tvarkyti būsto statybos rėmimą. Iki *Wfa* perkėlimo procedūra būsto statybos paskolai gauti buvo gana sudėtinga, nes šalia atsakingų viešųjų tarnybų joje dalyvavo ir *Wfa*, ir *WestLB*. *WestLB* banke veikė jo nuosavas Būsto statybos rėmimo skyrius, kurio išlaidas apmokėjo *Wfa*. Susijungiant kaip tik ir egzistavo tokia struktūra su dvigubu personalu, dviguba dokumentacija ir kitais efektyvumo nuostoliais. Susijungus paramos gavėjai turėjo kreiptis tik į vieną vienintelį asmenį vietoj dviejų.

(113) Vokietija toliau aiškina, kad naujus mokumo kriterijus *WestLB* galėtų atitikti, jei įgytų papildomų nuosavų lėšų. Tačiau banko ilgalaikei veiklai užtikrinti būtų buvę geriau padidinti pagrindines nuosavas lėšas. Visa tai rodo, kad pirmasis kapitalo įdėjimo motyvas buvo ne *WestLB* nuosavo kapitalo didinimas, o galimas sinergijos poveikis ir būsto statybos rėmimo procedūros pagerinimas. Mokumo reikalavimų pakeitimas buvo tik akstinas prasidėti procesui.

(114) Jau pačioje įstatymo iniciatyvoje buvo užfiksuota, kad turėtų būti nurodyta Žemės būsto statybos turto tikslinė paskirtis, užtikrintas jo pagrindas ir nustatytos būsto statybos politikos priemonės. Pagal tai *WestLB* turėtų vertinti *Wfa* kaip organizaciniu ir ekonominiu požiūriu savarankišką vienetą, kuri rengtų savo atskirą metinę atskaitomybę. Likviduojant *WestLB*, Žemė turi pirmumo teisę reikalauti *Wfa* grynojo turto. Visos *Wfa* įplaukos visuomet turi būti naudojamos būsto statybai remti. O *WestLB* bankų priežiūros tikslams gali naudoti tik tą *Wfa* nuosavų lėšų dalį, kurios pačiai *Wfa* savo turtui paremti nereikia. Žemė, turėdama ypatingas priežiūros, informacijos ir kooperacijos teises, išlaikė ypatingą įtaką *Wfa* įstaigai.

(115) Išorės santykiuose specialusis rezervas yra visiškai atsakingas. *WestLB* bankroto ar likvidavimo atveju kreditoriai galėtų tiesiogiai kištis į *Wfa* specialųjį rezervą. Net ir patyrus

nuostolių, specialiuoju rezervu galima daryti visą nuostolių užskaitą. Tačiau vidaus santykiuose, priešingai, *WestLB* savininkai garantinį *Wfa* kapitalą turėtų panaudoti kitokia pagal rangą seka. Kadangi vidaus susitarimas nesiejamas su pagal įstatymus privaloma atsakomybe išorės santykiuose, tai *BAKred* 1992 m. gruodžio 30 d. pripažino 4,0 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) specialųjį rezervą pagrindinėmis nuosavomis lėšomis.

1. *RINKOS EKONOMIKOS SĄLYGOMIS VEIKIANČIO FINANSUOTOJO PRINCIPAS*

(116) Vokietija pabrėžia, kad Žemė jokiu būdu nebuvo įpareigota kaip alternatyvą *Wfa* perkėlimui siekti privatizavimo tam, kad *WestLB* bankui būtų sudaryta galimybė pasinaudoti kapitalo rinkomis ir jose įsigyti reikalingą nuosavą kapitalą. Žemė nebuvo įpareigota *WestLB* banką atverti privačiam kapitalui. Toks argumentavimas nesiderintų su Europos bendrijos steigimo sutarties 295 straipsniu.

(117) *WestLB* bendro pelningumo didinti nereikėjo, nes priemonės kapitalo grąžai kelti yra reikalingos tik tada, kai valstybė kapitalą skiria nuostolingoms įmonėms. Teisingumo Teismas rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principą visada taikė tik valstybės investicijoms į nuostolingai dirbančias įmones ir ūkio šakas, turinčias struktūrinių pajėgumų perviršį. Pagal jurisdikciją nedera, kad, valstybei investuojant į sveikas pelningas įmones, Komisija turėtų dar tikrinti, ar jos gauna iš ūkinės veiklos bent vidutinę grąžą. Valstybė gali atsižvelgti ir į apgalvotą ilgalaikę strategiją, juk ji turi tam tikrą laisvę formuoti verslą, o tokioje veiklos erdvėje Komisija neturi teisės tikrinti verslo sprendimų. Todėl Komisija neturėtų reikalauti tam tikros minimalios kapitalo grąžos, kol tikėtina, kad aptariamosios įmonės ilgą laiką nepatirs jokių nuostolių. Taip pat neturėtų reikalauti ir griežtai nustatytų vidutinių grąžos normų, pagal kurias dauguma įmonių savo pelningumu yra žemiau srities vidurkio. Be to, nėra aišku, kokios įmonės ir kokie laikotarpiai turėtų būti imami vidutinei kapitalo grąžai apskaičiuoti. Valstybė, priimdama verslo sprendimus, nėra įpareigota remtis vien tik svarstymais apie pelningumą. Taip pat ir privatus investuotojas gali atsižvelgti į visiškai kitus aspektus. Tai yra verslo laisvė toliau plėtoti įmonę su mažesniu už vidurkį pelningumu ir teikti joms papildomą kapitalą. Ribą valstybė pasiekia tik tada, kai jos elgsenos, palyginti su privataus investuotojo elgsena, ekonomiškai daugiau jokiu būdu negalima pateisinti.

(118) Tačiau atliktąjį sandorį ir pagal rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principą galima pateisinti kaip priemonę, kurios būtų ėmęsis ir privatus savininkas. Paskirto turto dėl jo tikslinės paskirties negalima lyginti su „normalia“ nuosavo kapitalo investicija; *Wfa* perkėlimas yra komerciškai protingiausias ir efektyviausias *Wfa* turto panaudojimas. Žemė, perkeldama *Wfa* turtą į *WestLB*, panaudojo jį kuo pelningiau. Palyginus *Wfa* įstaigą su visų labui paskirtu privačiu turtu (pvz., fondo), jo privatus savininkas būtų pasielgęs lygiai taip pat, kad kitokiu būdu nepanaudojamą tikslinę turto masę paskirtų ekonomiškai prasmingam panaudojimui.

(119) Vokietijos nuomone, visuomeninis *Wfa* turto panaudojimo tikslas atspindi uždavinį, sprendžiamą bendram visuomenės labui, ir jo Komisija pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 295 straipsnį neturi kontroliuoti. Valstybė narė turi teisę sukurti tokios paskirties turto masę.

(120) Vokietijos nuomone, nėra svarbu, kaip yra mokamas tinkamas atlygis, vertinant teisiniu valstybės pagalbos požiūriu. Kadangi Žemė gauna tinkamą atlygį, tai jos kapitalo dalies (akcijų) didinimas *WestLB* nėra nei reikalingas, nei pateisinamas, bet tai suteiktų Žemei papildomą ekonominį pranašumą ir be jokių papildomų atsakomųjų paslaugų. Taip kapitalo dalis, atsižvelgiant ir į ypatingą *Wfa* turto pobūdį (stokojamas likvidumas, antraeilė atsakomybė vidaus santykiuose), nebūtų didinama. Be to, ir tam tikros kapitalo rinkos priemonės, kurias būtų galima palyginti su *Wfa* turtu, irgi nebūtų susietos su balso teisėmis. Kadangi sutartas atlygis yra tinkamas, tai kiti turto dalių (akcijų) savininkai negautų jokių papildomų įplaukų, kurios jiems įprastinėmis rinkos ekonomikos sąlygomis nepriklausytų, ir todėl *WestLB* kitiems investuotojams netaptų patrauklesnis. Kadangi *WestLB* akcijų savininkai būtų vis tie patys ir negalėtų prisijungti jokie nauji (privatūs) akcininkai, tai, be to, ir spėjamas per žemas atlygis neturėtų įtakos galimiems privatiems investuotojams. Net jeigu kiti akcijų savininkai iš tikrųjų įgytų pranašumą, tai poveikis taupomosioms kasoms (*Sparkassen*) būtų per mažas, kad jis būtų juntamas.

(121) Kadangi Žemė gauna nuolatinį ir tinkamą atlygį, o *WestLB* visada buvo ir yra pelningai dirbanti įmonė, kuri be jokios abejonės gali mokėti sutartą atlygį, tai faktinis *WestLB* nuosavo kapitalo grąžos dydis neturi reikšmės. Vadinasi, Žemei nebuvo reikalo iš banko reikalauti didesnio pelningumo.

2. *TINKAMAS ATLYGIS UŽ KAPITALĄ*

(122) Vokietijos supratimu, *WestLB* už perkeltą turto masę mokėjo tinkamą atlygį. Tą aplinkybę, kad *WestLB* už suteiktą kapitalą turėtų mokėti atlygį, Žemė visada traktavo kaip perkėlimo sąlygą. Apie atlygio dydį ir apskaičiavimo pagrindą suinteresuotieji asmenys nuodugniai diskutuodavo. Kadangi 1991 m. dar vis dėlto nebuvo žinoma, kokią sumą *BAKred* pripažintų kaip bazines nuosavas lėšas, todėl atlygis turto perkėlimo momentu buvo nustatytas tik iš

principo, bet ne konkrečiai. Faktinė 0,6 % norma tada buvo nustatyta 1993 m. po derybų su kitais *WestLB* akcininkais ([1]). Vokietija neperdavė Komisijai jokių dokumentų su paaiškinimais apie tai, kaip ši vertė buvo nustatyta; ji net tvirtina, kad valstybės pagalbos teisiniu požiūriu lemia ne samprotavimai, kurie būtų atlygio normos pagrindas, bet vien tik rezultatas, o jis yra tinkamas. Pastovus atlygis turi būti apskaičiuojamas iš paskirstytino pelno, vadinasi, prieš išmokant dividendus. Jeigu kuriais nors metais, kai nėra pelno, atlygis neišmokamas, tai išlieka teisė į kompensacinius mokėjimus kitais metais ([2]). 0,6 % vertė atitinka *WestLB* maždaug 1,1 % dydžio sąnaudas.

(123) 4 lentelėje pateikiami *WestLB* išmokėti atlygiai Žemei už perkeltą turtą:

(124) 4 lentelė. *WestLB* išmokėti atlygiai Žemei už perkeltą turtą (sumos pateiktos mln. Vokietijos markių; Vokietijos duomenys)

mln. Vokietijos markių

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Atlygis (iki apmokestinimo)	0,0	27,9	30,8	33,4	33,9	34,0	34,0	[…]	[…]	[…]	[…]
Atskaitymai *Wfa* darbuotojų pensijoms	33,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	[…]	[…]	[…]	[…]
Žemei mokamas atlygis iš viso	33,1	27,9	30,8	33,4	33,9	34,0	34,0	[…]	[…]	[…]	[…]

(125) Vokietija pateikė nepriklausomos konsultacinės įmonės ekspertizę, kurią buvo užsakęs *WestLB*. Buvo prašoma apskaičiuoti, kokio dydžio būtų buvęs tinkamas 1991 m. atlygis už tokio pat kaip *Wfa* turtas rizikos pobūdžio kapitalo investicijas. Šioje ekspertų parengtoje ekspertizėje yra tiriamas rizikos pobūdis tiek išorės, tiek ir vidaus santykiuose bei atlygio mokėjimo sąlygos. Tinkamam atlygiui apskaičiuoti šie požymiai lyginami su įvairiomis tarptautinėse kapitalo rinkose egzistuojančiomis kapitalo priemonėmis. Palyginimas yra išaiškintas kitame skirsnyje. Ekspertizėse 0,9–1,4 % atlygio norma nurodoma kaip tinkama kompensacija. Kadangi 0,6 % atlygis *WestLB* bankui sudaro 1,1 % sąnaudų iki apmokestinimo, laikoma, jog atlygis yra tinkamo dydžio. Papildomai prie šio tiesioginio atlygio reikia priskaičiuoti ir turto perkėlimo sinergijos poveikį.

a) PALYGINIMAS SU KITOMIS KAPITALO PRIEMONĖMIS

(126) Ekspertizėse remiamasi aiškinimu, kad kapitalo priemonės grąža priklauso nuo jo rizikos pobūdžio – kuo didesnė rizika, tuo didesnė rizikos marža, vadinasi, didesnis palūkanų skirtumas, kurį reikia mokėti už saugias valstybės paskolas. Todėl, analizuojant kapitalo priemonės rizikos pobūdį, labai svarbūs yra šie trys veiksniai: einamųjų palūkanų mokėjimo būdai, finansuotojo pozicija einamojo nuostolio atveju ir finansuotojo pozicija bankroto arba likvidavimo atveju. Ekspertizėse yra aprašomi keleto finansų rinkoje egzistuojančių priemonių (paprastųjų akcijų, neskelbiamųjų akcijų, teisės gauti dalį pelno sertifikatų, „Perpetual preferred share“, „Trust preferred securities“ ir antrinių paskolų) požymiai ([3]) ir lyginami su *Wfa* turtu. Pagal ekspertizes lengviausia lyginti *Wfa* turtą su teisės gauti dalį pelno sertifikatais, „Perpetual preferred shares“ ir neskelbiamosiomis akcijomis ([4]). Iš minėtųjų kapitalo priemonių Vokietijoje nėra pripažintos „Trust preferred shares“ ir „Perpetual preferred shares“. Pagal ekspertizes 1991 m. pabaigoje Vokietijoje egzistavo šios kapitalo priemonės, turinčios pagrindinių nuosavų lėšų savybes: paprastosios, privilegijuotosios ir neskelbiamosios akcijos.

(127) Ekspertizėse yra pabrėžiama, kad *Wfa* turtas *WestLB* bankroto atveju būtų atiduotas kreditoriams (atsakomybės funkcija). Kartu *WestLB* gali kompensuoti nuostolius *Wfa* neriboto dydžio specialiaisiais rezervais (nuostolių kompensavimo funkcija). Vidaus susitarimai ir *Wfa* turto tikslinė paskirtis šiame kontekste reikšmės neturi. Tačiau vidaus

([1]) Metinis 0,6 % atlygis buvo nustatytas 1993 m. lapkričio 11 d. protokolo prie Pagrindinės sutarties (*Mantelvertrag*) pastaboje.

([2]) Vokietija aiškina, jog tarp akcininkų yra susitarimas, pagal kurį turėtų būti atliekami tokio pobūdžio kompensaciniai mokėjimai, bet *WestLB* nėra teisiškai tam įpareigotas.

([3]) Aprašomi šie požymiai: emisijos ir emitento šalis, bankų priežiūros teisinė klasifikacija, būdinga trukmė, tvarkymo eiga bankroto ar likvidavimo atveju arba dalyvaujant nuostolių dalybose, išankstinio sutarties nutraukimo galimybė, galimybė atidėti ar perkelti palūkanas, sumuojamų sumų atidėjimo galimybė.

([4]) Vienoje redakcijoje *Wfa* turtas yra palygintas tik su teisės gauti pelno dalį sertifikatais ir „Perpetual preferred stock“, o kitose –su visomis trimis priemonėmis.

santykiuose specialiuoju rezervu atsakoma antrine tvarka po *WestLB* kito nuosavo kapitalo, o tai yra lemiama finansuotojo apsisprendimo sąlyga.

(128) Atsižvelgiant į nuostolių kompensavimo funkciją, *Wfa* specialiuosius rezervus galima palyginti su „Perpetual preferred shares“. Kadangi *Wfa* specialieji rezervai būtų panaudojami lygiagrečiai su teisės gauti dalį pelno sertifikatais (jie yra papildomos nuosavos lėšos) tik tada, kai kitos *WestLB* pagrindinės nuosavos lėšos jau būtų sunaudotos ir kai teisės gauti dalį pelno sertifikatai iš dalies kartu su šiomis kitomis pagrindinėmis nuosavo kapitalo lėšomis jau būtų panaudoti, jiems tenka mažesnė rizika negu teisės gauti dalį pelno sertifikatams. Tas pat taikoma ir neskelbiamosioms akcijoms.

(129) Atsižvelgiant į atsakomybės funkciją, specialieji rezervai būtų naudojami po kitų pagrindinių nuosavų lėšų, tačiau prieš neskelbiamąsias akcijas, teisės gauti dalį pelno sertifikatus ir kitas papildomas nuosavas lėšas. Vadinasi, *Wfa* specialieji rezervai yra rizikingesni už teisės gauti dalį pelno sertifikatus ir neskelbiamąsias akcijas. Pagal atsakomybės funkciją *Wfa* specialiuosius rezervus rizikos požiūriu galima palyginti su „Perpetual preferred shares“. Dėl ypatingai mažos *WestLB* bankroto tikimybės į šią riziką būtų galima beveik nekreipti dėmesio, ir atitinkamas rizikos išlaidas finansuotojas nustatytų labai mažas.

(130) Palūkanos už *Wfa* turtą būtų mokamos iš paskirstytinojo pelno ir turėtų pirmenybę prieš dividendų išmokėjimą. Jeigu pelno neužtektų, nebūtų išmokėtas atlygis. Ši taisyklė iš esmės atitinka „Perpetual preferred shares“. Teisės gauti dalį pelno sertifikatai yra ne tokie rizikingi, nes neišmokėtos palūkanų sumos būtų nukeliamos į vėlesnius metus ir išmokamos kartu. Taip pat ir neskelbiamųjų akcijų atveju yra galimi vėlesni sukauptų sumų išmokėjimai. *Wfa* specialiųjų rezervų atveju neišmokėjimo rizika susijusi tik su rizikos marža (dėl „likvidumo išlaidų“, žr. toliau), o abiejose kitose priemonėse susijęs su visu kuponu (nerizikinga grąža ir rizikos marža). Todėl atsižvelgiant į palūkanų mokėjimus, *Wfa* specialiųjų rezervų rizika yra šiek tiek mažesnė už kitų trijų priemonių riziką.

(131) Ekspertizėse prieita išvada, kad *Wfa* specialiųjų rezervų rizikos marža turėtų būti mažesnė tiek už teisės gauti dalį pelno sertifikatų ir neskelbiamųjų akcijų riziką, tiek ir už „Perpetual preferred shares“. Teisės gauti dalį pelno sertifikatams yra įvardijama 1,0–1,2 % „istorinė marža“ iki apmokestinimo, neskelbiamosioms akcijoms – 1,1–1,5 % ir „perpetual preferred shares“ – 1,5–2,0 % ([1]). Už *Wfa* 1993–1996 m. specialiuosius rezervus apskaičiuojamas 1,1 % atlygis ([2]). Už 1992 metus minima 255 % vertė ([3]). Taip pat atsižvelgiama ir į sinergijos poveikį. Ekspertizėse prieita išvada, kad *WestLB* 1992 m. mokėtas atlygis buvo per didelis, o 1993–1996 metais buvo tinkamas.

b) LIKVIDUMO IŠLAIDOS

(132) Vokietijos nuomone, grynojo kapitalo investavimas reiškia nuosavų lėšų padidinimą ir sukuria likvidumą. Likvidžios lėšos gali būti investuojamos iš naujo ir duoti palūkanų, o už tai finansuotojas reikalauja atlygio. *Wfa* perkėlimas padidina *WestLB* nuosavas lėšas, bet nesukuria likvidumo. *Wfa* kapitalo paskirtis yra remti būsto statybą. Kitaip negu grynojo kapitalo investicijos atveju, *WestLB* negali investuoti jokių likvidžių lėšų, o kad pasiektų tokį patį rezultatą, turi susikurti likvidumą kapitalo rinkoje. Tai lemia papildomas palūkanų sąnaudas. Kaip aiškinama ekspertų parengtose ekspertizėse, dėl tokio trūkstamo likvidumo Žemė gali reikalauti tik rizikos maržos dydžio atlygio, t. y. skirtumo tarp investicijos ir atitinkamos valstybės paskolos kapitalo grąžos.

(133) Be to, nurodoma, kad beveik visiems rizikingiems kredito įstaigos aktyvų sandoriams, pvz., valiutų apsikeitimo sandoriams (*swap*), išankstiniams valiutiniams sandoriams (*forward*) ir išvestiniams sandoriams, reikalingas likvidumas. Tik laidavimų ir garantijų suteikimas yra galimas nenaudojant likvidumo, tačiau tokio pobūdžio sandoriai nebūtų įtraukiami ir į banko balansą.

(134) Papildomo finansavimo išlaidoms, į kurias būtina atsižvelgti, reikia nustatyti nerizikingos ilgalaikės valstybės paskolos dydžio kapitalo grąžą (10 metų trukmė). 1991 m. pabaigoje atitinkama apyvartos grąža buvo 8,26 %. Faktinės vidutinės *WestLB* papildomo finansavimo išlaidos 1991 m. lapkritį siekė 9,28 %.

c) KAPITALO PAGRINDAS ATLYGIUI APSKAIČIUOTI

(135) Vokietijos nuomone, pagal protokolo prie Pagrindinės sutarties pastabą reikia mokėti atlygį, remiantis vidutiniškai per metus *WestLB* nuosavu sandoriu patvirtintais *Wfa* specialiaisiais rezervais ir būtent pirmą kartą 1993 m. Tačiau faktiškai *WestLB* moka atlygį ne pagal panaudotą, bet pagal tinkamą naudoti dalį, t. y. ne pagal *Wfa* nuosavu sandoriu paremtą specialiųjų rezervų dalį.

([1]) Kadangi „perpetual preferred shares“ Vokietijoje nėra, todėl buvo naudojami JAV ir Jungtinės Karalystės rinkų duomenys.

([2]) Ši vertė remiasi 0,6 % atlygio norma nuo 46 % pajamų mokesčio normos iki 1993 m. ir 42 % vėliau bei 3,75 % solidarumo priemoka 1992 m. ir 7,5 % vėliau.

([3]) Tai paremta visų pirma tuo, kad specialiuosius rezervus *BAKred* pripažino tik 1992 m. gruodžio 30 d., todėl apskaičiavimo pagrindas yra *WestLB* faktiškai patvirtinta tik 2 mln., Vokietijos markių (1 mln. eurų) dalis, ir paremta tuo, kad *WestLB* 1992 m. mokėjo 33 mln. Vokietijos markių (17 mln. eurų) būsimoms *Wfa* darbuotojų pensijoms, o ši suma tvarkoma kaip atlygis, kurį Žemei tais metais mokėjo *WestLB*.

(136) „Perteklinė kapitalo suma“, t. y. specialiųjų rezervų dalis, kuri patvirtinta *Wfa* nuosavu sandoriu, kaip ir 1,9 mlrd. Vokietijos markių (970 mln. eurų) suma, kuri *WestLB* balanse yra žymima nuosavu kapitalu, tačiau *BAKred* jos nelaiko pagrindinėmis nuosavomis lėšomis, *WestLB* bankui neduoda jokios ekonominės naudos, nes jis jomis negali paremti jokių papildomų rizikingų aktyvų sandorių. Balanse nurodyti 1,9 mlrd. Vokietijos markių (970 mln. eurų) yra tik kaip skirtumo suma, atsiradusi vertinant. Kadangi reitingų agentūros ir rinkoje patyrę investuotojai orientuojasi tik į pripažintą sumą, todėl tie 1,9 mlrd. Vokietijos markių (970 mln. eurų) *WestLB* bankui ekonomiškai neturi reikšmės. Joks privatus finansuotojas negalėtų reikalauti rinkoje už tai atlygio, nes bankas visada turėtų kitų galimybių įsigyti rinkoje (pvz., įprasta grynųjų pinigų investicija) nuosavo kapitalo, kuris pripažįstamas pagrindinėmis nuosavomis lėšomis.

(137) Vokietija aiškina, jog *Wfa* aktyvai ir pasyvai yra kasmet naujai diskontuojami, kad *WestLB* balanse juos būtų galima nurodyti grynąja verte. Kadangi grąžintos skolos ir sumokėtos palūkanos būtų vėl ilgam laikui paskolinamos mažomis palūkanomis, gali būti, kad *Wfa* turto nominali suma padidėtų, bet diskontuota ir pagal riziką įvertinta vertė sumažėtų.

d) SINERGIJOS POVEIKIS

(138) Remdamasi Vokietijos pateikta informacija, Žemė tikėjosi iš *Wfa* perkėlimo sinergijos poveikio, kuris buvo apskaičiuotas ilgam laikui daugiau kaip 30 mln. Vokietijos markių (15 mln. eurų) per metus. Jis būtų atsiradęs iš rėmimo procedūros supaprastinimo, nedubliuojant ankstesniųjų darbo procesų, supaprastinus bei pagreitinus komunikaciją, ir sumažėjus koordinavimo poreikiui. Po perkėlimo *Wfa* įstaigai reikia mažiau personalo ir nereikia daugiau mokėti kompensacijų už darbus, kuriuos iki tol *WestLB* būsto statybos rėmimo skyrius atliko už *Wfa*. Žemės lūkesčiai iš tikrųjų būtų išsipildę, o *Wfa* perkėlimas buvo vienintelis ekonominiu požiūriu įmonės būdas pasiekti šį sinergijos poveikį. Be to, būdas, kaip siekti sinergijos, priklauso Žemės verslo formavimo laisvei, kurią gina Europos Bendrijos steigimo sutarties 295 straipsnis.

(139) Vokietija pažymi, kad *WestLB* 1992 m. sumokėjo 33 mln. Vokietijos markių (17 mln. eurų) *Wfa* darbuotojų esamoms ir būsimoms pensijoms, ir tai sumažino *Wfa* įstaigai ateities sąnaudas. Šie mokėjimai *WestLB* buhalterinėse knygose būtų nurašomi per 15 metų po 1,6 mln. Vokietijos markių (0,8 mln. eurų) per metus.

3. *ATLEIDIMAS NUO MOKESČIŲ*

(140) Pagal Vokietijos mokesčių sistemą *Wfa* atleidžiama nuo turto mokesčio, verslo kapitalo mokesčio ir įmonių pelno mokesčio. *Wfa* ir kitos viešosios įstaigos yra atleistos nuo mokesčių, nes jos nekonkuruoja su finansų įstaigomis, kurios privalo mokėti mokesčius, o naudojamos valstybės tam tikriems rėmimo tikslams. Sutaupius lėšų dėl atleidimo nuo mokesčių, valstybei mažiau rėmimo lėšų reikia teikti *Wfa* veiklai. *WestLB* už visas savo pajamas (vadinasi, taip pat ir už tas, kurias gauna su konkurencija susijusiose veiklos srityse, remiamose *Wfa* nuosavu kapitalu) moka viso dydžio mokesčius ir dėl *Wfa* atleidimo nuo mokesčių neturi jokios finansinės naudos, nes pagrindinėmis nuosavomis lėšomis pripažintas kapitalas dėl to nepadidėja. Net jeigu dėl atleidimo nuo mokesčių pripažintas kapitalas padidėtų, *WestLB* nebūtų palanku, nes tada jis turėtų mokėti tinkamą atlygį už skirtumo sumą.

(141) Kalbant apie turto ir verslo kapitalo mokestį, tai turto vertė gali būti apmokestinama tik vieną kartą, ir ją reikia apmokestinti ten, kur turtas yra panaudojamas tiesiogiai. Kadangi šioje tiesioginio panaudojimo – būsto statybos rėmimo – pakopoje *Wfa* turto masė yra atleista nuo mokesčių, jos negalima apmokestinti, jeigu ji panaudojama toliau antriniam investavimui. Tai prieštarautų Vokietijos mokesčių sistemai. Tas pat galioja perkėlus privačią ir atleistą nuo mokesčių įstaigą į privatų banką. Kadangi atleidimas nuo minėtų mokesčių neduoda *WestLB* jokios neatlyginamos turtinės naudos, jie nėra valstybės pagalba. Be to, nuo 1997 m. ir 1998 m. nebuvo imamas verslo kapitalo ir turto mokestis, nes Vokietijos Konstitucinis Teismas paskelbė jį kaip prieštaraujantį konstitucijai. .

4. *ATLEIDIMAS NUO PRIEVOLIŲ*

(142) Vokietija nurodo, kad atleidus nuo atsakomybės įsipareigojimo yra sukliudoma dėl kasmet atsirandančių prievolių nuolat mažėti Žemės būsto statybos rėmimo turtui. Atsisakymas Žemės turto nesumažina, nes *Wfa* likvidavimo atveju įplauktų atitinkamai didesnis būsto statybos rėmimo turtas. Kadangi *Wfa* prievoles, kurios buvo panaikintos, tektų mokėti tik tokiu likvidavimo atveju, todėl atleidimas nuo atsakomybės įsipareigojimo nekeičia Žemės bendros ekonominės pozicijos. Išvada – Žemė atsisakė tik teisės reikalauti iš pačios savęs.

(143) Į atleidimą nuo prievolių *BAKred*, vertindama *Wfa* garantinį kapitalą, atsižvelgė, ir tuo pagrindu *WestLB* moka tinkamą atlygį. Todėl *WestLB* iš atsakomybės įsipareigojimo panaikinimo negavo jokios finansinės naudos.

5. *PASTABOS DĖL SUINTERESUOTŲ ASMENŲ NUOMONIŲ*

(144) Vokietija, komentuodama abiejų bankų asociacijų nuomones, aiškina, kad bendri priekaištai nėra įrodomi faktais arba konkrečiais kredito įstaigų skundais dėl *WestLB* veiklos rinkose. Vienoje iš šių nuomonių pateiktas klausimas dėl garantijų formų – atsakomybė už įstaigos funkcionavimą ir garanto civilinės atsakomybės už visas prievoles yra nesusijęs su šiuo atveju, todėl jį reikia nagrinėti atskirai.

(145) Kalbant apie *BdB* nuomonę, tai Vokietija pabrėžia, kad *Wfa* perkėlimas nebuvo *ad hoc* sprendimas, bet paremtas ilgalaikiais strateginiais svarstymais, ypač *Wfa* efektyvumo didinimo požiūriu. Teisingumo Teismo sprendimų praktikoje nebuvo atvejo, kad valstybės investicija į sveiką, pelningai dirbančią įmonę būtų traktuojama kaip valstybės pagalba. Atvejis, kurį nurodo *BdB*, susijęs su įmonėmis, kurios dirbtų nuostolingai. Kadangi *WestLB* nuo paties įsteigimo visada gavo pelną, šiuo atveju negalima taikyti rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principo. Tai remia Teisingumo Teismo, kuris niekada netaikė tokio principo sveikoms ir pelningoms įmonėms, jurisdikcija. Privatus finansuotojas remiasi ne vien tik laukiama kapitalo grąža, bet atsižvelgia ir į kitus strateginius svarstymus. Gelbėjimo ir restruktūrizavimo pagalbai reikėtų kitokių argumentų, negu kad pelningos įmonės kapitalo didinimui. Tada ne taip paprasta būtų įvertinti valstybės investicijas ir nustatyti, ar pasiektas tai sričiai būdingas vidutinis pelningumas. Kitaip bet kuri valstybės investicija į banką, kurio pelningumas mažesnis už vidurkį, būtų valstybės pagalba, jeigu į tą pačią įmonę kartu investuotų privatūs finansuotojai. Finansuotojai orientavosi ne į vidurkį, o į ateities perspektyvas.

(146) Valstybės pagalbos taisyklės tik suteikė galimybę patikrinti *Wfa* turto perkėlimo sąlygas, kurios paremtos Europos bendrijos steigimo sutarties 295 straipsniu. Kadangi šio straipsnio nuostatos gina specifinį *Wfa* turto pobūdį, todėl perkelto *Wfa* turto negalima lyginti su paprasta likvidaus nuosavo kapitalo investicija. Ir privačios teisės fondas gali būti panaudojamas lygiai taip pat, kaip ir *Wfa*, nesiejant to su tiksliniu pajamų panaudojimu.

(147) Atsižvelgiant į *Wfa* kapitalo rizikos pobūdį, reikėtų skirti Žemę, kaip *WestLB* savininkę ir kaip *Wfa* specialiųjų rezervų investuotoją. Žemė, kaip *Wfa* specialiųjų rezervų investuotoja, turi prisiėmusi mažesnę riziką, nes *WestLB* akcijų savininkai buvo susitarę, kad specialieji rezervai vidaus santykiuose atsako antrine tvarka. Žemės, kaip *Wfa* investuotojos, atsakomybė yra apribota iki perkeltos turto masės ir ne daugiau, kaip tvirtina *BdB*.

(148) Vokietija pareiškė, kad *BdB* pateikti (ir iš nepriklausomo eksperto parengtos ekspertizės paimti) kapitalo grąžos apskaičiavimai yra klaidingi, ir šią nuomonę pagrindžia priešinga ekspertize, kuri buvo atlikta *WestLB* banko pavedimu. Pagal šią paskesniąją ekspertizę pagrindinės klaidos yra neteisingas apskaičiavimo metodas (aritmetinis vidurkis vietoj geometrinio vidurkio, „Compound annual growth rate“) ir susiejimas su nesvarbiais investicijos periodais. Ištaisius šias klaidas, Vokietijos privačių didžiųjų bankų pelningumas sumažėja nuo 16,86 % iki 7,0 % iki apmokestinimo. Palyginamajai vertei apskaičiuoti taip pat negalima lyginti su *WestLB* banku penkių privačių Vokietijos bankų dėl jų veiklos kitokios krypties. Atsižvelgus apskaičiuojant į tinkamus palyginti bankus, nuosavo kapitalo grąža sumažėja iki 5,8 %. Be to, *BdB* ekspertizei imtas nereprezentatyvus 1982–1992 metų stebėjimo laikotarpis, apimantis du biržų kurso kilimus. Paėmus mažesnį stebėjimo laikotarpį, kapitalo grąžos dydžiai dar sumažėtų.

(149) Vokietija atmeta *BdB* argumentus, esą dėl likvidumo nebuvimo nesusidarytų jokių refinansavimo išlaidų, nes diskontuojant *Wfa* turto nominalią vertę į šias likvidumo išlaidas jau buvo atsižvelgta. Vokietijos nuomone, šis diskontavimas niekaip nesusijęs su likvidumo aspektu, o tik su ta aplinkybe, kad *Wfa* turtas iš esmės susideda iš neduodančių arba mažai duodančių palūkanų ilgalaikių aktyvų ir pasyvų. Vokietija atmeta taip pat ir tą argumentą, kad, net darant prielaidą apie refinansavimo išlaidas, yra pateisinamas tik menkas 2,7 % kapitalo grąžos sumažinimas. Tuo klausimu pateikta *BdB* eksperto nuomonė nėra teisinga, nes neleistinu būdu suplaktos banko pajamos iš banko veiklos su išorės finansuotojo pajamomis. *Bdb* ekspertizėje pagrindu imamos bruto pajamos, nors teisinga būtų lyginti neto pajamas. Tuo klausimu Vokietijos Vyriausybė pateikė savo pačių užsakytą ir nepriklausomos konsultacinės įmonės parengtą ekspertizę.

(150) Sinergijos atsirastų tik *Wfa*, bet ne *WestLB*, nes buvo pašalintas besidubliuojantis darbas ir lygiagretūs administravimo vienetai (*WestLB* banko ankstesniojo būsto statybos skyriaus perkėlimas). Todėl sinergijos poveikis atsiranda visiškai nepriklausomai nuo *Wfa* ir *WestLB* ekonominio, organizacinio ir personalo atskyrimo. Sinergijos poveikis lėmė tai, kad *Wfa* įstaigai reikia mažesnių Žemės kapitalo investicijų, o tai yra tiesioginė *Wfa* perkėlimo į *WestLB* pasekmė.

(151) Buvo išsamiai aptartas skirtumas tarp *Wfa* specialiųjų rezervų pateikimo balanse ir *BAKred* teisiškai bankų priežiūros požiūriu pripažintos sumos tretiesiems asmenims. Kreditoriaus nuomone, bankų priežiūros požiūriu teisiškai nepripažintam kapitalui nepriklauso jokia kokybinė atsakomybės funkcija. Kadangi tik ta dalis, kurią *WestLB* bankas gali naudoti savo bankiniams sandoriams remti, yra jam ekonomiškai naudingas, todėl Žemė už perteklinę sumą negali reikalauti jokio atlygio.

(152) Į *Wfa* atleidimą nuo prievolių *BAKred* atsižvelgė vertindama *Wfa* turtą, ir tuo remdamasis, *WestLB* moka atlygį. *Wfa* atleidimas nuo atsakomybės įsipareigojimo nepadarė jokios įtakos bendrai Žemės ekonominei pozicijai. Taip pat ir atleidimas nuo mokesčių *WestLB* nesuteikė pranašumo.

V. BDB, ŠIAURĖS REINO-VESTFALIJOS ŽEMĖS IR WESTLB SUSITARIMAS

(153) 2004 m. spalio 13 d. skundo pateikėjai *BdB*, Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė ir bankas „WestLB AG“ perdavė Komisijai tarpusavio susitarimą dėl pagalbos procedūros *WestLB* banko reikaluose. Nepaisant ir toliau susitarime tarp šalių egzistuojančių principinių teisinių požiūrių skirtumų, šalys priėjo vieningą nuomonę dėl to, ką jos laiko tinkamais parametrais tinkamam atlygiui nustatyti ir pačiu tinkamu atlygiu. Šalys prašo Komisiją savo sprendime atsižvelgti į susitarimo rezultatus.

(154) Šalys, remdamosi modelio *Capital Asset Pricing Modell (CAPM)* pagrindu, pirmiausia apskaičiavo tikėtiną minimalų atlygį už hipotetinę įstatinio kapitalo investiciją į *WestLB* banką svarbiu perkėlimo momentu. Pagal apskaičiavimą tinkamas mažiausias atlygis už *Wfa* kapitalo dalį, kurią *BAKred* yra pripažinusi pagrindiniu kapitalu ir *Wfa* jo nenaudoja savo pačios būsto statybos rėmimo veikloje, turėtų būti 10,19 % per metus.

(155) Šiam mažiausiam atlygiui apskaičiuoti buvo naudojamos Žemės bankų ilgalaikės nerizikingos palūkanų normos, apskaičiuotos taikant Vokietijos biržos „Deutsche Börse AG“ indeksą *REX10 Performance Index*, ir beta veiksniai, įvertinti remiantis Žemės banko užsakymu 2004 m. gegužės 26 d. parengta audito ir konsultavimo įmonės KPMG ekspertize. *WestLB* bankui svarbiu perkėlimo laiku buvo gauta konkreti 7,15 % nerizikinga pagrindinė (bazinė) palūkanų norma. Remiantis audito ir konsultavimo įmonės KPMG ekspertize, beta faktoriumi svarbiu perkėlimo laiku nustatyta vertė yra 0,76. Rinkos rizikos įmoka buvo nustatyta vieningai iki 4 %.

(156) Pradinė 10,16 % palūkanų norma (1991 m. sausio 1 d.) buvo apskaičiuota taip: nerizikinga 7,15 % palūkanų norma + (bendra 4,0 % rinkos rizikos įmoka 4,0 x beta faktorius 0,76)

(157) Po to dėl tikslinio turto trūkstamo likvidumo buvo suteikta nuolaida. Kartu nustatyta minėtoji nerizikinga 7,15 % palūkanų norma buvo paimta pagrindu kaip bruto refinansavimo išlaidos iš viso. Esminėms neto finansavimo išlaidoms apskaičiuoti pagrindinė *WestLB* mokesčių našta, susiejant ją su perkėlimo laikotarpiu, buvo sudėta su 50 %, taip buvo gauta 3,57 % nuolaida.

(158) Pagaliau prisideda 0,3 % priedas dėl balso teisių neišleidimo.

(159) Iš viso buvo gautas iš to tinkamas 6,92 % (po apmokestinimo) atlygis už tikslinį turtą – už *Wfa* tą kapitalo dalį, kurią *BAKred* yra pripažinusi pagrindiniu kapitalu ir *Wfa* jos nenaudojo savo pačios būsto statybos rėmimo veiklai stiprinti.

(160) Tarp šalių egzistuoja savitarpio supratimas, kad pagrindinės ir antrinės įmonių modelio (*Mutter-Tochter-Modell*) 2002 m. sausio 1 d. praktiniu įgyvendinimu pagalbos atsargos iš *Wfa* perkėlimo yra baigtos.

VI. PRIEMONĖS ĮVERTINIMAS

(161) Norint įvertinti priemonę pagal Europos bendrijos steigimo sutarties nuostatas dėl valstybės pagalbos, pirmiausia reikia patikrinti, ar priemonė yra valstybės pagalba Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalies teisiniu požiūriu.

1. *VALSTYBĖS LĖŠOS IR TAM TIKROS ĮMONĖS PALAIKYMAS*

(162) *Wfa* buvo viešosios teisės įstaiga, kurios vienintelis akcininkas Šiaurės Reino-Vestfalijos Žemė, ir kurios uždavinys – būsto statybos rėmimas, išduodant paskolas mažomis palūkanomis arba beprocentes. Žemė garantavo visas *Wfa* prievoles pagal garantijų formas – atsakomybę už įstaigos funkcionavimą ir garanto civilinės atsakomybę už visas prievoles. Pagrindinį *Wfa* finansavimo šaltinį – Žemės būsto statybos turtą sudarė kasmet iš Žemės biudžeto teikiamos lėšos ir gaunamos palūkanos už būsto statybos paskolas.

(163) Jeigu tokio pobūdžio valstybės turtas su komercine verte be pakankamo atlygio perkeliamas į įmonę, tai visiškai aišku, kad tai yra valstybės lėšos Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalies teisiniu požiūriu.

(164) Tikrindama, ar valstybės lėšų perkėlimas į viešosios teisės įstaigą, negalėtų būti šios įmonės palaikymas ir kartu valstybės pagalba Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalies teisiniu požiūriu, Komisija taiko „rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo“ principą. Šį principą Teisingumo Teismas yra priėmęs (ir toliau išplėtojęs) daugybėje sprendimų. Vertinimas pagal šį principą yra atliktas 3 numeryje. Jeigu yra valstybės pagalba, tai *WestLB*, t. y. įmonė Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalies teisiniu požiūriu, yra tikrai palaikoma.

2. *KONKURENCIJOS IŠKREIPIMAS IR ŽALA VALSTYBIŲ NARIŲ PREKYBAI*

(165) Liberalizuojant finansų paslaugas ir finansų rinkų integraciją, bankininkystės verslas Bendrijoje tampa vis jautresnis konkurencijos iškreipimui. Tokia raida šiuo metu stiprėja ir dėl Ekonominės ir pinigų sąjungos, kuri šalina išlikusias konkurencijos kliūtis finansų paslaugų rinkose. .

(166) Pagal *WestLB* 1997 m. veiklos ataskaitą jis yra kaip universalus ir tarptautiniu mastu dirbantis komercinis,

centrinis kasų bankas ir valstybės bei komunalinis bankas. Pats save apibūdina kaip Europos bankų grupę, kuri aptarnauja didžiuosius klientus svarbiausiose pasaulio finansų ir ūkinės veiklos vietose. Pagrindinė jo atstovavimo sritis užsienyje yra Europa, kur jis išlaiko (finansuoja) antrines įmones, filialus ir atstovybes visose svarbiausiose šalyse. Visame pasaulyje *WestLB* koncernas su savo atramos taškais yra atstovaujamas daugiau kaip 35 šalyse.

(167) Nepaisant savo vardo, tradicijų ir įstatymu reguliuojamų uždavinių, *WestLB* jokiu būdu nėra vietos ar regiono bankas. Jo atstovavimas Europoje ir tarptautinėse rinkose jau buvo aprašytas II skirsnio 1 punkte. Iš veiklos užsienyje 1997 m. gauta 48 % nekonsoliduotų pajamų. Kaip nurodoma 1997 m. veiklos ataskaitoje, banko augimas šiais metais labiausiai susijęs su jo veiklos plėtra užsienyje.

(168) Tai aiškiai rodo, kad *WestLB* teikia banko paslaugas ir konkuruoja su kitais Europos bankais ne Vokietijoje ir (kadangi bankai iš kitų šalių dirba Vokietijoje) Vokietijoje. Tai patvirtina dviejų valstybių narių bankų asociacijų parengtos nuomonės. Todėl aišku, kad *WestLB* bankui teikiama pagalba iškreipia konkurenciją ir daro žalą prekybai tarp valstybių narių.

(169) Be to, reikia nurodyti ir tai, kad yra labai glaudus ryšys tarp kredito įstaigos nuosavo kapitalo ir jo bankinės veiklos. Tik turėdamas pakankamai pripažinto nuosavo kapitalo, bankas gali dirbti ir plėtoti savo komercinę veiklą. Kadangi *WestLB* per valstybės teikiamą priemonę tokiu nuosavu kapitalu buvo aprūpintas mokumo tikslais, vadinasi, banko veiklos galimybės buvo veikiamos tiesiogiai.

3. *RINKOS EKONOMIKOS SĄLYGOMIS VEIKIANČIO FINANSUOTOJO PRINCIPAS*

(170) Kad įvertintų, ar kapitalo priemonė, kurios imasi įmonės viešasis akcijų savininkas (valstybė), apima valstybės pagalbos elementus, Komisija taiko „rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo“ principą. Šį principą Komisija buvo pasitelkusi daugeliu atvejų, jį taip pat pripažino Teisingumo Teismas keliuose sprendimuose ir išplėtojo toliau ([1]). Jis leidžia Komisijai įtraukti ypatingas kiekvieno atvejo aplinkybes, pvz., atsižvelgti į tam tikras holdingo bendrovės ar įmonių grupės strategijas arba atskirti ilgalaikius finansuotojo interesus nuo trumpalaikių. Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principas taikomas ir šiuo atveju.

([1]) Žr., pavyzdžiui, nutartis teisinėje byloje C-303/88, Italija/Komisija, Rink. 1991, I-1433 ir C-305/89, Italija/Komisija, Rink. 1991, I-1603.

(171) Pagal šį principą negalima laikyti valstybės pagalba, jei kapitalo lėšos buvo pateiktos tokiomis sąlygomis, „kuriomis privatus finansuotojas, kuris dirba rinkos ekonomikos sąlygomis, būtų pasirengęs perleisti jas privačiai įmonei“ ([2]). ([2]). Ypač laikytina, kad finansinė priemonė rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančiam finansuotojui yra nepriimtina tada, kai finansinė įmonės padėtis yra tokio lygio, jog įprastos kapitalo grąžos (dividendų ar vertės priaugimo forma) tikėtis per tinkamą terminą neįmanoma ([3]).

(172) Aišku, jog Komisija, vertindama atvejį, turi remtis duomenimis, kuriuos tuo laiku turėjo finansuotojas, priimdamas savo sprendimą dėl nagrinėjamos finansinės priemonės. Perkelti *Wfa* atsakingos viešosios įstaigos nutarė 1991 m. Todėl Komisija sandorį turi vertinti pagal tuo metu turėtus duomenis ir tuometines ekonomines ir rinkos sąlygas. Šiame sprendime duomenys, susiję su vėlesniais metais, yra panaudoti tik tam, kad būtų parodytos perkėlimo pasekmės *WestLB* banko padėčiai, o ne tam, kad vėliau būtų pateisinamas sandoris ar dėl to abejojama.

(173) Vokietija priminė Komisijai apie tai, kad ji tirtų atvejį tik pagal to laiko, t. y. 1991 m. pabaigos, sąlygas ir nekreiptų dėmesio į vėlesnę raidą. Tai galėtų reikšti, jog Komisija negalėjo atsižvelgti nei į tą aplinkybę, kad *BAKred* pripažino tik 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) kaip pagrindines nuosavas lėšas vietoj reikalautų 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų), nei į tą faktą, kad 1993 m. buvo sutarta dėl 0,6 % atlygio. *Wfa* perkėlimo metu, nors Žemė ir *WestLB* buvo sutarę dėl jos 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) vertės, nebuvo nustatyta joks atlygio dydis. Todėl, Komisijos nuomone, vertinant sandorį derėtų atsižvelgti ir į sąlygas, egzistavusias tuo laiku, kada galiausiai buvo nustatytas atlygis.

(174) Komisija nesutinka su Vokietijos ir *WestLB* nuomone, kad rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principas netaikytinas sveikai ir pelningai dirbančiai įmonei, ir, kad tai išplaukia iš Teisingumo Teismo teisinio aiškinimo. Tas faktas, kad iki šiol principas iš esmės buvo taikomas sunkumus patiriančioms įmonėms, neapriboja jo taikymo šia įmonių kategorija.

(175) Restruktūrizavimo pagalbą įmonėms galima suteikti tik tada, jei restruktūrizavimo plane yra numatytas realus įmonės gyvybingumo atkūrimas, t. y. „normali“ kapitalo grąža, kurios padedama įmonė savo pačios jėgomis galės egzistuoti toliau, nes tokia „rinkai būdinga“ kapitalo grąža

([2]) Komisijos komunikatas valstybėms narėms: Europos bendrijos steigimo sutarties 92 ir 93 straipsnių ir Komisijos direktyvos 80/723/EEB 5 straipsnio taikymas gamybinio sektoriaus viešosioms įmonėms, OL C 307, 1993 11 13, p. 3, žr. 11 punktą. Būtent šiame Komunikate yra aiškiai kalbama apie gamybinį sektorių, tačiau principas, be abejo, lygiai taip pat galioja ir visoms kitoms ūkio šakoms. Kalbant apie finansų paslaugas, tai šitai yra įtvirtinta daugelyje Komisijos sprendimų, pvz., *Crédit Lyonnais* (OL L 221, 1998 8 8, p. 28) ir GAN (OL L 78,1998 3 16, p. 1) atvejais.

([3]) Viešojo sektoriaus dalyvavimas įmonių kapitale – Komisijos nuomonė. EB biuletenis 9-1984, p. 93 ir toliau.

rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančiam finansuotojui yra priimtina. Tais atvejais, kai priimdavo tokio pobūdžio sprendimus, Teisingumo Teismas niekada neabejojo, kad Komisija reikalaudavo ne tik padengti išlaidas arba simbolinės kapitalo grąžos, bet ir pilnos „rinkai būdingos“ kapitalo grąžos.

(176) Nėra tokios taisyklės, pagal kurią ta aplinkybė, jog įmonė gauna pelnus, jau iš karto atmeta galimybę, kad kapitalo investicijoje būtų valstybės pagalbos elementų. Net jeigu įmonė ir pelningai dirba, rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas galėtų atsisakyti (toliau) skirti kapitalą, jeigu jis iš investuoto kapitalo negalėtų tikėtis tinkamos grąžos (dividendų ar vertės priaugimo forma). Jeigu įmonė investavimo metu negalėtų duoti tinkamos kapitalo grąžos, tai rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas reikalautų imtis priemonių kapitalo grąžai padidinti. Todėl rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principą galima lygiai taip pat taikyti ir visoms viešosioms įstaigoms (įmonėms), net nepriklausomai nuo to, ar jos dirba pelningai ar nuostolingai.

(177) Tikėtinos kapitalo grąžos tinkamumas taip pat priklauso nuo to, ko gali tikėtis rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas iš panašių investicijų, esant panašiai rizikai. Visiškai aišku, kad įmonė, kurios rezultatai nuolat blogi ir joje nėra jokių pagerėjimo ženklų, nebus ilgai gyvybinga. Nauji investuotojai atsisakytų investuoti į tokią įmonę, o jau esantieji galiausiai pasitrauktų iš jos – blogiausiu atveju susitaikytų ir su nuostoliais tam, kad galėtų pelningiau investuoti savo kapitalą. Todėl Komisija savo Komunikate valstybėms narėms dėl valstybės pagalbos viešosioms įstaigoms taisyklių taikymo nurodė, kad ji įvertins įmonės finansinę padėtį tuo laiku, kai yra numatoma papildoma kapitalo investicija, ir, kai ji palygins valstybės veiksmus su rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo veiksmais, „ypač tais atvejais, kai įmonė dirba be nuostolių“ ([1]).

(178) Be to, reikėtų suabejoti, ar galima vienodai lyginti „sveiką ir pelningą įmonę“ su tokia įmone, kuri neturi nuostolių. Įmonės, kuri gauna tik mažą pelną arba negauna pelno, bet nepatiria ir nuostolio, iš tikrųjų negalima laikyti sveika ir pelninga. Žinoma, sunku yra nustatyti „vidutinį pelningumą“, nes jis priklauso nuo daugybės veiksnių, pvz., nuo rizikos toje ūkio šakoje, kurioje įmonė dirba. Tačiau įmonės, kurios per tam tikrą laikotarpį gauna mažesnį pelną už kitas įmones su tokia pačia rizikos struktūra, kaip jau ir sakyta, ilgainiui iš rinkos yra išstumiamos. Pozicija, kuriai atstovauja Vokietija ir *WestLB*, sudarytų tokią situaciją, kad valstybė, neatsižvelgdama į Europos Bendrijos steigimo sutartyje numatytas taisykles, galėtų investuoti valstybės pagalbai įmonėse, kurios per metus tegauna vos 1 eurą pelno.

(179) Aišku, Komisija neturi tikslo sistemingai tuojau pat pradėti procedūrą, jei viešosios įstaigos pelningumas yra mažesnis už vidutinį. Taip pat ir privačių įmonių pelnas iki šiol yra mažesnis už vidutinį pelningumą (logiška, kad nuo vidurkio yra nukrypimų į abi puses). Tačiau paprastai įmonė rinkoje tokiu atveju pabandytų padidinti savo pelningumą ir atliktų restruktūrizavimą bei imtųsi kitų priemonių, kad tokia padėtis baigtųsi. Investuotojai rinkoje laukia, kad šiuo požiūriu būtų imtasi tinkamų priemonių.

(180) Taip pat reikėtų, kaip jau minėta, atskirti esamas investicijas nuo naujų, nes išeities taškai – bet ne pagrindiniai principai – yra skirtingi sprendimui dėl investicijų priimti. Esamos investicijos atveju finansuotojas verčiau galėtų būti pasirengęs kurį laiką gauti mažesnę (arba netgi ir neigiamą) kapitalo grąžą, jeigu jis tikisi įmonės padėties pagerėjimo. Aišku, finansuotojas galėtų savo investiciją padidinti ir mažiau pelningoje įmonėje, tačiau jis to nedarytų, jei nesitikėtų ilgalaikio padėties pagerėjimo ir tinkamos kapitalo grąžos. Kita vertus, jeigu jis tikėsis, kad rizikos ir kapitalo grąžos derinys yra blogesnis negu panašioje įmonėje, tai jis planuos papildomą investiciją. Naujos investicijos atveju finansuotojas iš pat pradžių galbūt bus blogiau nusiteikęs turėti menkesnį pelningumą ([2]). Tačiau, kaip jau minėta, visų sprendimų situacijų principai yra vienodi: ilgalaikė laukiama kapitalo grąža iš investicijos (atsižvelgiant į riziką ir kitus veiksnius) turėtų būti bent tokio paties dydžio kaip panašių investicijų grąža. Jeigu taip nėra, tai įmonė negalės gauti reikiamų lėšų ir todėl negalės ilgai egzistuoti. .

(181) *WestLB* nuomone, klausimas, ar bankas per laikotarpį iki *Wfa* perkėlimo gaudavo vidutinį pelną, iš esmės gali likti ir neatsakytas, jeigu yra sutariamas tinkamas pastovus atlygis ir pelningumas atlygiui gauti pasirodo esąs ilgam pakankamas. Šiai nuomonei iš esmės reikėtų pritarti. Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį ir į tai, jog ilgalaikis gyvybingumas priklauso nuo to, kad įmonė iš savo nuosavo kapitalo gautų vidutinę grąžą.

(182) Atsižvelgiant į labiausiai tikėtinus rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo veiksmus, nėra svarbu, kad ir kiti bankai dėl griežtesnių Mokumo direktyvos nuostatų turėjo prisiimti papildomo kapitalo. Direktyva neįpareigoja bankų prisiimti papildomo kapitalo. Ji tik nustato mažiausią kapitalo kvotą pagal riziką įvertintiems aktyvams, taigi ji numato teisinę prielaidą, ko reikėtų banko

([1]) OL C 307, 1993 11 13, p. 3, žr. 37 punktą.

([2]) Negalima sakyti, kad rinkoje investuojama vien tik į pelningas įmones. Labai dažnos aukšto rizikos laipsnio investicijos, pvz., į įmones, taikančias inovacines arba naujas technologijas. Tačiau šiais atvejais investuotojas investuoja savo kapitalą pagal savo lūkesčius, t. y. įvertindamas, ar pradinius nuostolius ir esamas rizikas vėliau jis galės kompensuoti dideliu pelnu. Taip pat ir tokio pobūdžio investicijose pagrindas yra tikėtina ilgalaikė kapitalo grąža.

gyvybingumui palaikyti. Tai reiškia, kad rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas galbūt nurodytų savo bankui restruktūrizuoti savo riziką, kad būtų galima laikytis naujų mokumo taisyklių, užuot didinus banko kapitalą. Tokiu būdu tiesiogiai būtų sumažinama banko veiklos apimtis, o kartu silpnėtų ir jo atstovavimas rinkose.

(183) Jeigu viešasis akcininkas nutaria, kad kapitalo investicija bankui yra tinkama, kad atitiktų reikalavimus, keliamus nuosavam kapitalui, kyla klausimas, ar ypatingos aplinkybės, kuriomis teikiamas kapitalas, būtų priimtinos rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančiam finansuotojui. Jeigu kapitalo priemonė yra reikalinga tam, kad atitiktų mokumo reikalavimus, tai ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas šiai priemonei galėtų būti pasirengęs, kad gautų jau įdėtų investicijų vertę. Tačiau ji būtų sudaryta iš naujų kapitalo investicijų su tinkama kapitalo grąža. Tikriausiai rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas tikėtųsi didesnės kapitalo grąžos iš kapitalo investicijos į banką, kurio kapitalo rezervai yra sunaudoti ir kuriam skubiai reikia naujo kapitalo, nes jį ši aplinkybė įstumia į didesnę riziką.

(184) Atsižvelgiant į „rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principą“ kyla esminis klausimas, ar toks finansuotojas suteiktų *WestLB* kapitalą, kuriam būdingi ypatingi *Wfa* turto požymiai, esant tokioms pačioms sąlygoms, ypač atsižvelgiant į tikėtiną kapitalo grąžą iš investicijos. Šį klausimą reikia toliau patikrinti.

a) EUROPOS BENDRIJOS STEIGIMO SUTARTIES 295 STRAIPSNIS

(185) Vokietijos nuomone, Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė neturėjo planuoti *WestLB* privatizavimo tam, kad sustiprintų nuosavo kapitalo bazę; iš esmės Žemė turėjo teisę pasirinkti, ar perkelti *Wfa* į *WestLB*, kad pasiektų sinergijos poveikį, ir Žemė pagal Bendrijos teisę nebuvo įpareigota planuoti *Wfa* perkėlimo į privačią kredito įstaigą. Su šiuo požiūriu galima sutikti. Toliau Vokietija aiškina, kad *Wfa* įstaigai pavestas viešasis užsakymas yra uždavinys, išreiškiantis bendrą ekonominį interesą, todėl *Wfa* įstaigos, remiantis Europos bendrijos steigimo sutarties 295 straipsniu, Komisijai nepriklauso kontroliuoti.

(186) Tol, kol viešosios įstaigos vykdo tik viešuosius uždavinius ir nekonkuruoja su komercinėmis įmonėmis, joms nėra taikomos konkurencijos taisyklės. Padėtis yra kitokia, kai yra daromas poveikis konkurencijai. Europos bendrijos steigimo sutarties 86 straipsnio 2 dalis skirta tam, kad būtų galima valdyti situacijas, kuriose gali prireikti nukrypti nuo konkurencijos taisyklių, kad būtų užtikrinamas paslaugų, išreiškiančių bendrą ekonominį interesą, teikimas. Europos bendrijos steigimo sutarties 86 straipsnio 2 dalis nagrinėjama V skyriaus 6 skirsnyje. Kita vertus, Sutarties 295 straipsniu nuosavybės tvarka įvairiose valstybėse narėse paliekama galioti, tačiau tuo nėra pateisinamas joks Sutarties konkurencijos taisyklių pažeidimas.

(187) Vokietijos valdžios institucijos ir *WestLB* konstatuoja, kad dėl Būsto statybos įstatyme (*Wohnungsbauförderungsgesetz*) numatytos *Wfa* turto tikslinės paskirties šių lėšų pelningai panaudoti nebūtų įmanoma kitaip, kaip jas perkeliant panašią viešąją įstaigą. Todėl perkėlimas buvo komerciškai prasmingiausias šio turto panaudojimas. Todėl kiekvienas atlygis už perkėlimą, t. y. bet kokia papildoma kapitalo grąža iš *Wfa* kapitalo, būtų pakankama, kad būtų pateisintas perkėlimo „rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principas“. Tokiais argumentais vadovautis negalima. Būtų teisingiau sakyti, kad *Wfa* perkėlimas į *WestLB* ir iš to jam atsiradusi galimybė dalį *Wfa* kapitalo panaudoti mokumo tikslams buvo ekonomiškai prasmingiausia. Valstybėms narėms nėra draudžiama naudoti viešuosius pinigus viešiems kilniems tikslams ir už tai nereikalauti jokio ar mažesnio pelno. Komisija neabejoja valstybių narių teise steigti specialiuosius fondus uždaviniams spręsti bendram ekonominiam visuomenės labui. Tačiau, kai tik viešieji pinigai ir kiti aktyvai panaudojami komercinei ir su konkurencija susijusiai veiklai, reikia taikyti rinkai įprastas taisykles. Tai reiškia, kad valstybė, kai tik ji nusprendžia viešiesiems tikslams panaudoti tam tikrą turtą (taip pat ir) komerciškai, turėtų reikalauti rinkai įprasto atlygio.

b) PRIEMONĖS YPATYBĖ

(188) Aprašytuoju perkėlimu, kaip atsakymu į *WestLB* banko pagrindinių nuosavų lėšų poreikį, Žemės valdžios institucijos nusprendė taikyti kapitalo didinimo metodą su labai specifinėmis savybėmis. Pagrindinė koncepcija buvo tokia, kad visuomenei naudingą kredito įstaigą, kuri atlieka ypatingą uždavinį (*Wfa*), reikia sujungti su paprastu komerciniu banku, kuris dirba konkurencijos sąlygomis, kad perteklinį (mokumo taisyklių požiūriu) visuomenei naudingoje įstaigoje turimą kapitalą galėtų panaudoti į konkurenciją orientuotos įstaigos tikslams. Kartu perkeltas turtas liko tarnauti savo pirminiam tikslui. Taigi buvo parinktas sprendimas „įstaiga įstaigoje“, kai *Wfa* turtas sudaro nepriklausomą ir „uždarą“ ciklą, kuriame *Wfa* gauti perviršiai yra apskaičiuojami tik jai ir joje pasilieka.

(189) Komisijai yra žinomi kapitalo didinimo precedentai tokio „nevisiško susijungimo“ būdu, jeigu tai svarbu pagalbos teisiniu požiūriu. Tačiau, Komisijos nuomone, jeigu valstybė narė nusprendžia taikyti tokią konstrukciją kaip ši, tai ji turi nuodugniai ištirti, kaip tai veikia finansiniu ir ekonominiu požiūriu konkurencijoje esančią institucijos dalį. Tik taip galima užkirsti kelią neskaidrių konstrukcijų taikymui, kad būtų apeitos Europos bendrijos steigimo sutarties taisyklės dėl valstybės pagalbos. Reikia įvertinti, kokiu mastu perkėlimas, nepaisant uždarų ciklų, ekonomiškai yra naudingas į konkurenciją orientuotai įmonės daliai.

(190) Šiuo atveju reikia pastebėti, kad atvejo kompleksiškumas ir tiesiogiai panašių transakcijų (sandorių) nebuvimas laisvoje rinkoje gana apsunkina šį vertinimą. Todėl Komisija daug

laiko sugaišo, kol surinko informaciją ir išanalizavo šį atvejį. Be to, ji užsakė nepriklausomą ekspertą parengti nuomonę apie sandorį ir atlygį, kurį būtų galima laikyti rinkoje įprastu. Tik remdamasi visa turima informacija ir rūpestingai patikrinusi, Komisija pagaliau padarė išvadą ir priėmė šį sprendimą.

c) SAVININKŲ STRUKTŪROS NEKEITIMAS

(191) Jeigu rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas teikia bankui nuosavą kapitalą, tai jis reikalauja už tai ir tinkamos banko pelno dalies. Būdas tai užtikrinti yra atitinkamas akcijų santykių pakeitimas. Tokiu būdu jis gali gauti banke tinkamą dalį dividendų ir tinkamai dalyvauti atvirame ar nuslėptame vertės prieaugyje, kaip veiklos rezultate. Todėl priemonė tinkamai investuoto kapitalo grąžai užtikrinti būtų atitinkamas Žemės akcijų didinimas, jeigu bendras banko pelningumas atitiktų normalią kapitalo grąžą, kurios iš savo investicijos tikisi rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas. Vadinasi, klausimo, ar 0,6 % atlygis yra tinkamas, nagrinėjimas būtų nereikalingas, juk Žemė nesiryžo eiti tokiu keliu.

(192) Pasak Vokietijos valdžios institucijų, *WestLB* akcijų perskirstyti, atsižvelgiant į ypatingą sandorio pobūdį, nebuvo galima, pirmiausia dėl uždaro ciklo koncepcijos ir dėl Žemės pirmumo teisės (taikomos tik viduje) į *Wfa* neto turtą *WestLB* likvidavimo atveju, kaip buvo susitarę *WestLB* savininkai.

(193) Tačiau šiuo atveju Žemė pagal rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo principą už kapitalo perkėlimą atitinkamai turėjo reikalauti tinkamo atlygio kita forma. O jeigu Žemė atsisako rinkai įprasto atlygio, tai ji nesielgia kaip rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas ir suteikia *WestLB* bankui lengvatą, kuri yra valstybės pagalba.

d) KAPITALO PAGRINDAS ATLYGIUI APSKAIČIUOTI

(194) Vokietijos ir *WestLB* nuomone, pripažintų pagrindinių nuosavų lėšų tik tam tikra dalis, kurią *WestLB* gali naudoti savo komercinei veiklai remti, bankui yra naudinga ekonomiškai, ir todėl Žemė atlygio gali reikalauti tik už šitą dalį. *BdB* tvirtina, kad visa 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) suma yra rizikinga ir todėl už šią sumą reikia mokėti atlygį. Šio atlygio dydis už pripažintas 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) pagrindines nuosavas lėšas ir už likusią 1,9 mlrd. Vokietijos markių (970 mln. eurų) sumą turėtų būti skirtingas.

(195) Komisijos ekspertai rėmėsi prielaida, kad *Wfa* vertę turto perkėlimo metu Žemė ir *WestLB* buvo nustatęs 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) dydžio ir kad rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas iš esmės reikalautų atlygio už šią vertę, nepriklausomai nuo vėlesnės raidos, kaip ir nuo *BAKred* pripažinimo, jog kapitalas (arba tik jo dalis) yra pagrindinės nuosavos lėšos. Atlygiui už kapitalo investiciją nustatyti svarbiausios tik tos aplinkybės, kurios egzistavo sprendimo dėl investicijos metu, o ne jokie kiti vėliau atsiradę įvykiai. Tačiau Komisijos ekspertai pripažįsta, kad transakcijos (sandorio) eiga galėjo būti ir kitokia, jeigu tai būtų vykę rinkai būdingomis sąlygomis.

(196) Komisijos nuomone, perkėlimo veiksmų seka faktiškai galėjo žadėti gana didelį atlygį už visą *WestLB* balanse nurodytą kapitalą. Iš pradžių buvo priimtas sprendimas dėl perkėlimo ir jis atliktas, tik po to buvo prašoma *BAKred* pripažinti *Wfa* specialiuosius rezervus pagrindinėmis nuosavomis lėšomis, o atlygis buvo nustatytas tik praėjus beveik dvejiems metams nuo sprendimo dėl perkėlimo priėmimo. Tačiau įprastomis rinkos sąlygomis joks bankas nebūtų sutikęs įrašyti *Wfa* su 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) į savo buhalterines knygas ir už šitą sumą mokėti bendrą atlygį, prieš tai pirmiausia neišsiaiškinę, ar priežiūros institucijos ją pripažintų pagrindinėmis nuosavomis lėšomis. Kaip jau pabrėžė ir nepriklausomi Komisijos ekspertai, protingai veikiantis finansuotojas, žinoma, elgtųsi ne taip, t. y. nepritartų esminei kapitalo investicijai, prieš tai nesusitaręs dėl tinkamo metodo atlygiui apskaičiuoti. Komisijos nuomone, vis dėlto galima paaiškinti įvykių seką ypatingomis atvejo aplinkybėmis. Žemė turėjo ilgalaikius santykius su banku ir buvo pagrindinis jo savininkas. Buvo tik maža dalis (iš visų viešųjų) akcininkų savininkų, o tai paprastai reiškia, kad reikia mažiau skaidrumo ir viešumo, negu įmonėje su dideliu skaičiumi („išorinių“) akcijų savininkų arba su registracija biržoje. Remiantis tokiomis ypatingomis aplinkybėmis, buvo galima nutarti perkelti turtą ir nustatyti galutinį atlygį tik tada, kai faktinis *Wfa* kapitalo panaudojimas buvo paskirtas į konkurencingiems banko sandoriams.

(197) Tinkamam atlygiui nustatyti reikėjo atskirti *Wfa* specialiųjų rezervų dalis pagal jų naudą *WestLB*. 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) buvo įtraukti kaip nuosavas kapitalas į *WestLB* balansą. 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) *BAKred* pripažino kaip pagrindines nuosavas lėšas. Tik 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) šių lėšų leidžia *WestLB* bankui plėsti savo veiklą, todėl šią sumą reikėtų laikyti pirminiu pagrindu atlygiui Žemei apskaičiuoti. Likusios pripažintos pagrindinės lėšos – 1,5 mlrd. Vokietijos markių (770 mln. eurų) – balanse nurodomos, bet jų reikia *Wfa* įstaigos būsto statybos rėmimo veiklai plėtoti. 1,9 mlrd. Vokietijos markių (970 mln. eurų) suma rodoma balanse, tačiau ji nėra pripažinta nuosavomis lėšomis, skirtomis mokumo tikslams. Vadinasi, *WestLB* balanse nurodyta suma siekia iki 3,4 mlrd. Vokietijos markių (1,74 mlrd. eurų), bet jos negalima panaudoti *WestLB* konkurencingiems sandoriams plėsti.

(198) Tačiau nuosavas kapitalas yra svarbus ne vien tik bankų priežiūros teisiniu požiūriu. Balanse nurodomo nuosavo kapitalo dydis banko investuotojams paaiškina ir jo solidumą, ir turi poveikį sąlygoms, kuriomis bankas gali priimti svetimą kapitalą. Priešingai Vokietijos ir *WestLB* argumentams, kreditoriai ir reitingo agentūros atsižvelgia ne tik į pripažintas nuosavas lėšas, bet ir į bendrą ekonominę bei finansinę banko padėtį. Pripažintos nuosavos lėšos sudaro tik mažą tokio pobūdžio analizės, padedančios vertinti banko mokumą, dalį. 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) sumą Žemė ir *WestLB* nustatė kaip galimą vertę, kurią galima būtų gauti parduodant *Wfa* trečiajam asmeniui. Jeigu ši vertė būtų netinkama, tai *WestLB* auditoriai nebūtų sutikę jos laikyti balanse. *BAKred* pripažintą 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) sumą yra nustatę bankų priežiūros institucijos, labai atsargiai vertindamos. Nurodoma, kad ir *BAKred* atliktame įvertinime yra pateikta 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) iki 5,4 mlrd. Vokietijos markių (2,76 mlrd. eurų) marža. Todėl potencialus kreditorius laikys visą 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) sumą kaip garantiją savo pinigams, ir tai pagerins *WestLB* banko kreditingumą. Toks teigiamas turto perkėlimo poveikis banko mokumui buvo nustatytas ir *Wfa* įvertinime, parengtame *WestLB* bankui 1992 metais. Kadangi 3,4 mlrd. Vokietijos markių (1,74 mlrd. eurų) sumos negalima naudoti komercinei veiklai plėsti, o ji tik pagerina banko įvaizdį kreditorių akyse, tai jos ekonominę funkciją – net jeigu ši suma balanse nurodoma kaip nuosavas kapitalas – šiuo atžvilgiu galima prilyginti nebent garantijai.

(199) Vadinasi, jei 3,4 mlrd. Vokietijos markių (1,74 mlrd. eurų) suma *WestLB* bankui neduoda ekonominės naudos, tai rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas būtų reikalavęs už tai atlygio. Šio atlygio dydis tikrai bus mažesnis už atlygį, skirtą 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) dydžio daliai, kuri *WestLB* yra naudingesnė, nes ji pagal mokumo taisykles gali būti naudojama taip pat kaip nuosavų lėšų bazė savo į rinką orientuotai veiklai plėsti.

e) TINKAMAS ATLYGIS UŽ KAPITALĄ

(200) Įvairios ekonominės kokybės finansinėms investicijoms reikia skirtingos kapitalo grąžos. Todėl tiriant, ar investicija yra priimtina normaliomis rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančiam investuotojui, reikia atsižvelgti į nagrinėjamos kapitalo priemonės ypatingą ekonominį pobūdį ir *WestLB* bankui pateikto kapitalo vertę.

(201) Skundo pateikėjas pareiškė, kad nagrinėjamas sandoris yra valstybės pagalba, kurią teikia Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė už *WestLB* prievoles. Tačiau *WestLB* perkeltą kapitalą savo balanse nurodo kaip nuosavą kapitalą, o *BAKred* pripažino 4,0 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) sumą pagal Nuosavų lėšų direktyvą pagrindinėmis nuosavomis lėšomis, iš kurių 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) *WestLB* gali naudoti savo į konkurenciją nukreiptai veiklai remti. Todėl susietas kapitalo priemonės įvertinimas pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalį sudaro prielaidas, kad iš esmės ši priemonė klasifikuojama kaip kapitalo investicija ir yra reikalinga atitinkamo atlygio. Tos pačios kapitalo priemonės bankų priežiūros teisiniu požiūriu negalima laikyti kapitalo padidinimu, o pagal Europos bendrijos steigimo sutarties nuostatas dėl valstybės pagalbos – laidavimu. Tačiau ši principinė klasifikacija neatmeta galimybės, jog Komisija šios kapitalo sumos, kurią *WestLB* gali panaudoti ne tokiu pačiu būdu kaip „normalų“ nuosavą kapitalą, dalį dėl jo ypatingo pobūdžio ir, turėdama tikslą tinkamai apskaičiuoti tinkamą atlygį, sulygintų su laidavimu.

i) ***Palyginimas su kitomis nuosavo kapitalo priemonėmis***

(202) Vokietija pareiškė, kad, jeigu tiesioginis palyginimas su kitais sandoriais nėra įmanomas, tai tinkamas atlygis už pateiktą kapitalą turi būti apskaičiuojamas turto perkėlimą lyginant su įvairiomis rinkai būdingomis nuosavo kapitalo priemonėmis. Tam tikslui Vokietija pateikė nepriklausomas ekspertizes, kurių rezultatai jau buvo aprašyti anksčiau ir kuriose daroma išvada, kad *Wfa* kapitalą geriausia lyginti su teisės gauti dalį pelno sertifikatais, „Perpetual preferred stock“ ir neskelbiamosiomis akcijomis.

(203) Komisijos nuomone vis dėlto yra sunkoka lyginti *Wfa* perkėlimą į *WestLB* dėl specifinio sandorio pobūdžio su kokiu nors anksčiau taip rinkoje egzistavusia priemone. Jeigu sandoris ir galėtų būti panašus kai kuriais aspektais į tam tikras priemones, tai kiekviena priemonė turi tiek daug skirtumų, kad bet kuris palyginimas gali būti taikomas tik ribotai. Be to, Vokietijos pateiktos ekspertizės taip pat nėra visiškai išsamios, nes apie kai kurias svarbias priemones, pvz., balso teisės neturinčias akcijas, net neužsiminta.

(204) Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad priemonės, kurias palyginimui pasitelkia Vokietija, bankui paprastai sukuria tik labai nedidelę dalį jo nuosavų lėšų. Jos yra papildomos priemonės, kurios papildo „pagrindinį nuosavą kapitalą“, kuris visų pirma sudarytas iš pagrindinio kapitalo ir atvirų rezervų. O perkėlus *Wfa* turtą, priešingai, *WestLB* nuosavos lėšos mokumui apskaičiuoti buvo padidintos nuo 5,09 mlrd. Vokietijos markių (2,6 mlrd. eurų) iki 9,09 mlrd. Vokietijos markių (4,65 mlrd. eurų), tai yra 80 %. Jau vien tik padidinimas 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) suma, kurią *WestLB* gali naudoti savo veiklai remti, reiškia dar vieną nuosavų lėšų padidinimą 50 %. Hibridinės priemonės seniau paprastai buvo pasitelkiamos daugiausia iki 20 % dalies. Su viena iš panašių lyginamų priemonių nebūtų buvę įmanoma padidinti *WestLB* kapitalo tokiu būdu ir ilgam laikui ([1]).

([1]) Šį aspektą pabrėžė ir nepriklausomi Komisijos ekspertai, kurie kritikuoja Vokietijos Vyriausybės ekspertizes dėl to, kad jose atsisakyta nurodyti bet kokį sandorio dydį ir lyginama su nereikšmingomis (pagal apimtį) priemonėmis; *Wfa* kapitalą veikiau reikėtų lyginti su pagrindinių nuosavų lėšų priemonėmis, nei su balso teisės neturinčiomis akcijomis.

(205) Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad spaudimą darė ir reitingo agentūros, kurios siekė šių priemonių nuosavų lėšų dalies „savanoriško apsiribojimo“ ir rūpestingai šią dalį stebėjo.

(206) Todėl reikia pabrėžti, kad palyginti plačiai išvystytos specialios pagrindinių nuosavų lėšų ir papildomų nuosavų lėšų hibridinės nuosavo kapitalo priemonės, kurias jau keliose šalyse turi kredito įstaigos, Vokietijoje tada dar neegzistavo, kai 1991 m. buvo nutarta perkelti *Wfa* į *WestLB*. 1993 m. *WestLB* turėjo laikytis tuo laiku įsigaliojusių griežtesnių kapitalo reikalavimų. Kai kurios iš šių priemonių buvo sukurtos tik nuo to laiko, kitos jau egzistavo, bet Vokietijoje buvo nepripažintos. Priemonės, kurios daugiausia egzistavo ir buvo naudojamos, buvo teisės gauti dalį pelno sertifikatai ir antraeilės prievolės (abi jos papildomos nuosavos lėšos; antroji priemonė pripažinta tik nuo 1993 m.). Todėl *Wfa* kapitalo palyginimas su tokio pobūdžio hibridinėmis priemonėmis, kurios dažniausiai buvo sukurtos tik vėliau ir iš dalies egzistuoja tik kitose šalyse, nėra įtikinantis. Taip pat ir pati Vokietija (netiesiogiai) atmeta tokį pasiūlymą ir pareiškia, kad Komisija šį atvejį turėtų vertinti remdamasi tomis aplinkybėmis, kurios egzistavo nutarimo priėmimo metu 1991 m. pabaigoje.

(207) Vokietijos ekspertizėse yra pareikšta, jog *WestLB* banke bankrotas toks neįtikėtinas, kad į šią riziką tiesiog galima nekreipti dėmesio. Griežtai paisant šios argumentacijos, reikštų, kad finansuotojas už investiciją įmonėje, kuri dirba užtikrintai, neturėtų reikalauti valstybės nerizikingos paskolos kapitalo grąžai jokios rizikos maržos. Šitai, žinoma, neatitinka rinkos sąlygų. Net jeigu finansinės investicijos atveju bankroto rizika galėtų būti ir labai maža, rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis investuotojas vis tiek į tai atsižvelgtų. Jis reikalautų už tokio pobūdžio investicijas bankuose, kaip ir kitu „užtikrintų“ akcijų atveju, tam tikros priemokos.

(208) Atsižvelgiant į abi nuosavo kapitalo priemones, kurios Vokietijos atliktame palyginime vaidina svarbiausią vaidmenį kaip artimiausi rekomenduojami dydžiai, būtent „Perpetual preferred shares“ ir teisės gauti dalį pelno sertifikatai, reikėtų pabrėžti kai kuriuos specifinius punktus. „Perpetual preferred shares“ kai kuriose šalyse yra laikomos pagrindinėmis nuosavomis lėšomis (pagrindiniu kapitalu), bet Vokietijoje nei anksčiau, nei dabar tokiomis nėra pripažintos. Teisės gauti dalį pelno sertifikatai laikomi tik papildomomis nuosavomis lėšomis, o *Wfa* kapitalas turi pagrindinių nuosavų lėšų bruožų. Todėl *Wfa* kapitalas *WestLB* bankui yra naudingesnis, nes jis, šio kapitalo padedamas, gali gauti papildomų nuosavų lėšų (pvz., teisės gauti dalį pelno sertifikatus) iki tokio dydžio, kad taip išplėstų nuosavų lėšų bazę. Jeigu po nuostolingų metų būtų vėl pelningi metai, tai iš pradžių būtų papildyti iki nominalios vertės teisės gauti dalį pelno sertifikatai, o tik paskui *Wfa* kapitalas. Be to, *Wfa* kapitalu disponuoja *WestLB* neribotą laiką, o teisės gauti dalį pelno sertifikatai paprastai apyvartoje būna dešimt metų. Be to, dar kartą reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad didžiulė kapitalo investicijos apimtis yra netipinė, ir nuostolių atveju reikėtų atsižvelgti į su tuo siejamą eiliškumą. Kadangi *Wfa* turto dalis yra gana didelė, tai susidarius didesniems nuostoliams, palyginti greitai ją būtų pradėta naudoti.

(209) Dėl visų šių priežasčių Komisijos nuomonė yra tokia, kad Vokietijos atliktas palyginimas su hibridinėmis nuosavo kapitalo priemonėmis dėl *Wfa* kapitalo ypatybių yra netinkamas kaip pagrindas tinkamam atlygiui už *Wfa* kapitalą nustatyti ([1]).

(210) Atsižvelgdama į ryšį tarp *Wfa* kapitalo ir kitų nuosavo kapitalo priemonių, *BdB* pareiškė, kad eiliškumo susitarimas Pagrindinėje sutartyje tarp *WestLB* akcijų savininkų negalioja, nes jis sukelia sunkumų tretiesiems asmenims, kur susitarta, kad *Wfa* specialieji rezervai, esant *WestLB* nuostoliams, gali būti panaudojami pagal eiliškumą tik po kito *WestLB* nuosavo kapitalo. Būtų galima vadovautis Vokietijos Vyriausybės ir *WestLB* argumentais, jog susitarimas susijęs tik su santykiais tarp *Wfa* specialiųjų rezervų ir kitų akcijų savininkų pateiktų pagrindinių nuosavų lėšų, t. y. tarp pagrindinio kapitalo ir rezervų, tačiau neketinama *Wfa* kapitalo padaryti antraeiliu po papildomų nuosavų lėšų – teisės gauti dalį pelno sertifikatų ir antrinių prievolių.

ii) ***Likvidumo išlaidos***

(211) Su Vokietijos ir *WestLB* argumentais dėl likvidumo išlaidų iš principo būtų galima ir sutikti. „Normali“ kapitalo investicija bankui sukuria tiek likvidumą, tiek nuosavų lėšų bazę, kuri bankų priežiūros teisiniu požiūriu yra reikalinga jo veiklos plėtrai. Kad visa apimtimi panaudotų kapitalą, t. y., kad savo 100 % pagal riziką įvertintus aktyvus išplėstų faktoriumi 12,5 (t. y. 100 dalinamas iš 8 % mokumo koeficiento), bankas turi 11,5 karto papildomai finansuoti finansų rinkose. Paprastai sakant, skirtumas iš 12,5 karto gautų ir 11,5 karto mokėtų palūkanų už šį kapitalą, atėmus kitas banko išlaidas (pvz., administravimo sąnaudas), duoda

([1]) Komisijai parengta nepriklausoma ekspertizė šį požiūrį patvirtina; joje yra nagrinėjami ir įvairūs kiti vertinimai, kurie yra Vokietijos ekspertizėje. Taip, pvz., visai kitu aspektu yra išnagrinėtas „kupono efektas“ ir nustatyta, kad esant einamiesiems nuostoliams arba likvidavimui, būtų prarandamas visas kapitalas, o ne tik jo dalis. Be to, Komisijos ekspertizėje nurodomi du subjektyvūs Vokietijos ekspertizių aspektai: pagal išvadą, viena yra tai, kad rinkos duomenys naudojami pasirinktinai, o kita – rinkos duomenys iš dalies yra pakeičiami duomenimis, kuriuos autoriai ima iš savo pačių patirties ir, to aiškiai nenurodo.

pelną už nuosavą kapitalą ([1]). Kadangi *WestLB* banko *Wfa* kapitalas iš pradžių nesukuria jokio likvidumo, nes perkeltas *Wfa* turtas ir visos pajamos pagal įstatymą skiriamos būsto statybai remti, tai *WestLB* turi plėsti papildomas finansavimo išlaidas iki kapitalo sumos dydžio, jeigu jis priima reikiamas lėšas finansų rinkose, kad panaudotų visas veiklos galimybes, kurios atsiveria jam per papildomą nuosavą kapitalą, t.y. kad išplėstų pagal riziką įvertintą turtą 12,5 karto kapitalo sumos (arba egzistuojantį turtą išlaikyti tokio dydžio) ([2]). Dėl šių papildomų išlaidų, kurios normalaus nuosavo kapitalo atveju nesusidaro, tinkamam atlygiui apskaičiuoti reikia taikyti atitinkamą nuolaidą. Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas negali tikėtis gauti tokio pat atlygio kaip už kapitalo investiciją grynaisiais pinigais.

(212) Tačiau Komisija, kitaip negu *WestLB* ir Vokietija, yra tos nuomonės, kad reikia atsižvelgti ne į bendrą refinansavimo palūkanų normą. Refinansavimo išlaidos yra eksploatacinės sąnaudos ir sumažina apmokestinamas pajamas. Vadinasi, banko neto rezultatas sumažėja ne papildomai sumokėtų palūkanų suma. Dalis šių sąnaudų yra kompensuojama būtent per mažesnį įmonių mokestį. Tik į neto sąnaudas reikia atsižvelgti kaip į papildomą *WestLB* banko naštą dėl perkeltojo kapitalo specifinio pobūdžio. Apskritai Komisija pripažįsta, kad *WestLB* bankui susidaro papildomų „likvidumo išlaidų“, kurių dydis yra „refinansavimo išlaidos atėmus mokesčius“.

iii) ***Tinkamas atlygis už 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) sumą***

(213) Tinkamą atlygį už 2,5 mlrd. Vokietijos markių sumą, be abejo, galima apskaičiuoti įvairiais būdais. Tačiau, kaip tuoj bus paaiškinta, visi būdai atlygiui už pateiktą įstatinį kapitalą apskaičiuoti remiasi svarbiausiais principais. Šių principų pagrindu Komisija atlieka apskaičiavimą dviem žingsniais: pirmiausia apskaičiuojamas minimalus atlygis, kurio investuotojas tikėtųsi už (hipotetinę) įstatinio kapitalo investiciją į *WestLB*. Paskui yra patikrinama, ar rinkoje dėl nagrinėjamo sandorio savybių būtų susitarta dėl maržos ar nuolaidos, ir ar prireikus, Komisija galėtų atlikti metodiškai pakankamai nelengvą kvantifikavimą.

Mažiausias tikėtinas atlygis už įstatinio kapitalo investiciją į WestLB

(214) Tikėtina investicijos kapitalo grąža ir investicijos rizika yra esminiai determinantai, kuriuos taiko rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas. Norėdamas nustatyti šių dviejų elementų dydį, investuotojas į savo apskaičiavimus įtraukia visą turimą įmonės ir rinkos informaciją. Apskaičiuodamas jis remiasi istorinėmis vidutinėmis kapitalo grąžomis, kurios apskritai yra atramos taškas ir būsimam įmonės produktyvumui numatyti, taip pat ir investavimo laikotarpiu įmonės taikomo veiklos modelio, strategijos ir įmonės vadybos kokybės analize arba santykine konkrečios ūkio šakos prognoze.

(215) Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis investuotojas tik tada investuos, jeigu investicija, palyginti su kapitalo panaudojimo alternatyvomis, duos didesnę kapitalo grąžą arba bus mažesnė rizika. Vadinasi, investuotojas neinvestuos į įmonę, kurioje tikėtina kapitalo grąža mažesnė negu kitų panašaus rizikos profilio įmonių tikėtina vidutinė kapitalo grąža. Šiuo atveju galima daryti prielaidą, kad priimtam investicijos planui yra pakankamos alternatyvos, kurios žada didesnę kapitalo grąžą, esant tokiai pačiai rizikai.

(216) Yra įvairių metodų, leidžiančių nustatyti tinkamą mažiausią atlygį. Tai patys įvairiausi finansavimo apskaičiavimų variantai, iki pat CAPM metodo. Norint parodyti įvairius apskaičiavimus, tikslinga atskirti du komponentus, būtent: nerizikingą kapitalo grąžą ir priklausomą nuo projekto specifinę rizikos premiją:

mažiausia tinkama rizikingos investicijos kapitalo grąža

=

nerizikinga bazinė norma + rizikingos investicijos rizikos premija.

Todėl mažiausia tinkama rizikingos investicijos kapitalo grąža gali būti apibūdinama kaip nerizikingos kapitalo grąžos normos ir papildomos rizikos premijos už specifinės investicinės rizikos prisiėmimą suma.

(217) Pagal tai kiekvieno grąžos nustatymo pagrindas yra nerizikingos nuostolių atžvilgiu investicijos formos su spėjama nerizikinga kapitalo grąža egzistavimas. Paprastai nerizikingai bazinei normai nustatyti yra pasitelkiama tikėtina valstybės emitentų išleistų į apyvartą vertybinių popierių su tvirtai nustatytomis palūkanomis kapitalo grąža (kitaip tariant, tokiais vertybiniais popieriais besiremiantis indeksas), nes jie yra investicijų formos su panašia nedidele rizika. Tačiau skirtumų tarp įvairių metodų yra apskaičiuojant rizikos premijas:

— *Finansavimo apskaičiavimo metodas*: Investuotojo laukiama nuosavo kapitalo grąža, kapitalą naudojančio banko požiūriu, yra būsimosios finansavimo išlaidos. Norint jas nustatyti, pirmiausia apskaičiuojamos

([1]) Paprastai situacija, žinoma, būna kur kas sudėtingesnė, pvz., dėl nebalansinių straipsnių, skirtingo aktyvų rizikų įvertinimo ir straipsnių su nuline rizika. O pats svarstymo pagrindas lieka nepaliestas.

([2]) Situacija lieka ta pati, kai svarstoma galimybė surasti papildomų nuosavų lėšų iki pagrindinių nuosavų lėšų dydžio (pagrindinėms nuosavoms lėšoms taikomas 25 faktorius vietoj 12,5).

istorinės nuosavo kapitalo išlaidos, anksčiau tekusios bankams, kurias galima būtų palyginti su nagrinėjamu banku. Aritmetinis buvusių kapitalo išlaidų vidurkis prilyginamas ateityje laukiamoms nuosavo kapitalo išlaidoms, o kartu ir investuotojo laukiamai pretenzijai į kapitalo grąžą.

— *Finansavimo apskaičiavimo metodas Compound Annual Growth Rate*: Šio apskaičiavimo metodo pagrindą sudaro geometrinio vidurkio taikymas vietoj aritmetinio (Compound Annual Growth).

— *Capital Asset Pricing Model (CAPM) metodas*: CAPM yra žinomiausias ir dažniausiai taikomas šiuolaikinio finansų ūkio modelis, kuriuo remiantis gali būti apskaičiuojama investuotojo laukiama kapitalo grąža pagal šią formulę:

mažiausia kapitalo grąža
=
nerizikinga bazinė norma + (rinkos rizikos premija × beta)

Nuosavo kapitalo investicijos rizikos premija gaunama padauginus rinkos rizikos premiją iš beta faktoriaus (rinkos rizikos premija × beta). Beta faktoriumi kvantifikuojamas (nustatomas kiekybinis įvertinimas) vienos įmonės rizikos santykis su visų įmonių bendra rizika.

(218) CAPM metodas yra dominuojantis biržoje užsiregistravusių didelių įmonių investicijų grąžos apskaičiavimo metodas. Kadangi *WestLB* nėra biržoje užsiregistravusi įmonė, tiesiogiai išvesti jos beta faktorių neįmanoma. Todėl CAPM metodą taikyti galima tik įvertinus beta faktorių.

(219) Komisijai pateikti šeši ekspertizės aktai, kuriuose rizikos premija ir bendra investicijos grąža buvo apskaičiuoti įvairiais metodais, be to, visuose ekspertizės aktuose *Wfa* perkėlimo į *WestLB* rizikos premija apskaičiuota ne tiesiogiai, bet imant pagrindu (hipotetinę) įstatinio kapitalo investiciją į *WestLB*.

— *Ernst&Young ekspertų nuomonės,* pareikštos 1995 m. rugsėjo 11 d. ir 1997 m. rugpjūčio 28 d.: Ernst&Young ekspertai (1995 m.) pagal finansavimo apskaičiavimo metodą 1982–1992 metų laikotarpio faktines kapitalo išlaidas apskaičiavo pagal „ultimo“ kursų (biržos sandorių kursus paskutinę mėnesio dieną) kainų pasikeitimus (pelnas ir nuostoliai iš kurso) ir išmokėtus dividendus (dividendų grąža). Tada anksčiau buvusių kapitalo išlaidų aritmetinis vidurkis prilyginamas investuotojo laukiamai kapitalo grąžai..

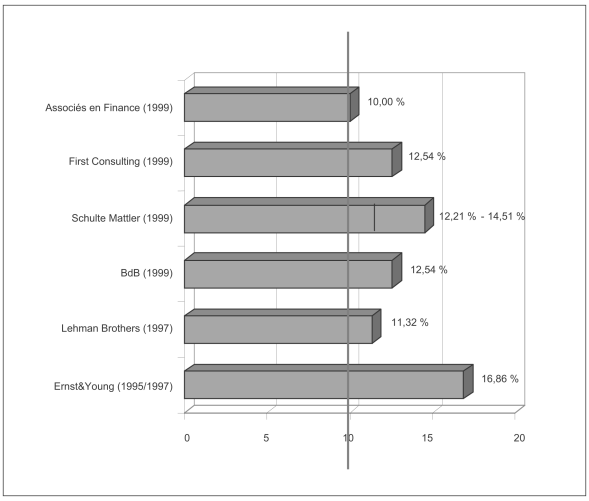
— *Associés en Finance ekspertų nuomonėje* (1999 m. spalį) *WestLB* užsakymu ir vadinamojo *Securities Market Line Modell* modelio metodo pagrindu ekspertai apskaičiavo 10–11 % dydžio minimalų atlygį už pagrindinį kapitalą panašiai investicijai svarbiu perkėlimo laikotarpiu.

— *BdB nuomonė* 1999 m. sausio 14 d.: *BdB* pagal finansavimo apskaičiavimo Compound Annual Growth Rate metodą Ernst&Young ekspertų duomenų banko padedama apskaičiavo visų 1982–1992 m. laikotarpio įmanomų investicinių periodų nuosavo kapitalo išlaidų geometrinius vidurkius keturiems didiesiems Vokietijos komerciniams bankams: Vokietijos bankui (*Deutsche Bank*), Drezdeno bankui (*Dresdner Bank*), Komerciniam bankui (*Commerzbank*) ir Jungtiniam Bavarijos bankui (*Bayerische Vereinsbank*). Šių panašių bankų vidutinės nuosavo kapitalo išlaidos, sudarančios 12,54 %, atitinka investuotojo laukiamą kapitalo grąžą.

— *Lehman Brothers* 1997 m. liepos 8 d. ekspertizės, atliktos pagal WestLB banko užsakymą, aktas, *profesoriaus Schulte-Mattler* 1999 m. sausio 14 d. nuomonė, pareikšta BdB asociacijos prašymu, *First Consulting* 1999 m. birželio 18 d. nuomonė, pareikšta Komisijos prašymu: Visi šie ekspertai taikė CAPM metodą ir pirmiausia apskaičiavo 1999 m. pabaigos laikotarpio bendrą rinkos rizikos premiją Vokietijos akcijų rinkai. Jų gautas vidutinis premijos dydis sudaro 4–5 % (*Lehman Brothers* 4 %, *profesorius Schulte-Mattler* 5 % ir *First Consulting* 4–5 %). 2004 m. spalio 13 d. Komisijai perduotame jų pranešime teigiama, kad Šiaurės Reino-Vestfalijos žemė, *WestLB* ir skundo pateikėja *BdB* pagrindu ėmė taip pat 4 % dydžio rinkos rizikos premiją. Po to ekspertai įvertino *WestLB* beta dydį, t. y. apskaičiavo *WestLB* individualią rizikos premiją. Pagal šį dydį buvo pritaikyta bendra rinkos rizikos premija *WestLB* bankui. Kadangi *WestLB* 1991 m. pabaigoje nebuvo biržoje įregistruota akcinė bendrovė, jos beta dydis negalėjo būti įvertintas statistiškai. Dėl šios priežasties ekspertai buvo tos nuomonės, kad *WestLB* beta dydis yra lygiai toks pats, kaip ir biržoje veikusių panašių bankų beta dydis. Profesorius Schulte-Mattler, pasinaudodamas Vokietijos federalinio banko (*Deutsche Bundesbank*) duomenimis, 1991 m. pabaigoje Vokietijos kreditų bankams nustatė 1,25 dydžio beta faktorių (remdamasis metų duomenų pagrindu) ir 1,1 dydžio beta faktorių (remdamasis mėnesio duomenų pagrindu). Lehman Brothers, *WestLB* ekspertas, priešingai, pagrindu ėmė ne visų Vokietijos kredito įstaigų beta dydžius, bet banko „IKB Deutsche Industriebank“ ir *BHF* banko 0,765 dydžio beta faktorių. Taip *Lehman Brothers* apskaičiavo *WestLB* bankui iš viso mažesnę rizikos premiją. 2004 m. spalio 13 d. pateiktame pranešime skundo pateikėja *BdB* taip pat patvirtino 0,76 dydžio beta faktorių kaip dar tinkamą ir taip 1999 m. sausio 14 d. išreiškė skirtingą nuomonę, kurioje nustatytas mažiausias atlygis yra 10,19 % dydžio.

(220) Toliau esančiame grafike yra apibendrinti šių ekspertizės aktų rezultatai. Taikant minėtus metodus rizikingos investicijos tikėtinai grąžai apskaičiuoti, gaunami tokie

mažiausios kapitalo grąžos dydžiai pagrindinio kapitalo investicijai į *WestLB*:

(221) Pateikti ekspertizės aktai ir nuomonės leidžia daryti išvadą, kad mažiausia (hipotetinė) pagrindinio kapitalo, investuojamo į *WestLB* svarbiu perkėlimo laikotarpiu, grąža yra nuo 10 % iki 13 % ([1]). Tik du ekspertizės aktai remiasi aiškiai didesne mažiausia kapitalo grąža. Pokalbiuose tarp skundo pateikėjos *BdB*, Šiaurės Reino-Vestfalijos žemės ir banko „WestLB AG“ 2004 m. liepą 10,19 % dydžio norma buvo laikoma kaip tinkamas atlygis. Šis dydis taikomas būtent šiame apskaičiuotame rinkos sektoriuje. Todėl Komisija, skirtingai nuo savo pirmojo 1999 metais dėl *WestLB* priimto sprendimo, kuriame ji pagrindu ėmė 12 % minimalų atlygį per metus, apsisprendė patvirtinti šalių apskaičiuotą 10,19 % metinę normą, kaip rinkoje įprastą metinį atlygį už investiciją (panašią į įstatinio kapitalo investiciją) į *WestLB* 1991 m. gruodžio 31 d. Komisija kaip tinkamą mažiausią atlygį už *Wfa* turto perkėlimą galiausiai nustatė 10,19 % metinę normą (po įmonės mokesčio ir iki investuotojų mokesčio atskaitymo).

Kapitalo grąžos nuolaida dėl likvidumo nebuvimo

(222) Procedūros pradžioje *WestLB* nurodė, kad dėl jo finansinės struktūros refinansavimo išlaidos turto perkėlimo laikotarpiu būtų sudariusios 9,2 %. Vykdydami procedūrą, daugelyje savo raštų ir pokalbių *WestLB* ir Vokietija įvardijo 7,0 % ir 7,5 % dydžio refinansavimo normas ([2]). Savo pranešime ekspertizės šalys pagrindu ėmė 7,15 % dydžio normą, kuri atitinka jų apskaičiuotą ilgalaikę nerizikingą bazinę palūkanų normą 1991 m. gruodžio 31 d. Be to, šalys vieningai susitarė priimti 50 % dydžio bendrą mokesčių normą. Pagal tai šalys nustatė 3,57 % dydžio neto refinansavimo normą *Wfa* kapitalui, skirtam konkurencinei veiklai remti, o kartu ir atitinkamą likvidumo nuolaidą.

(223) Remdamasi tuo faktu, kad įvardytos sumos sutampa su jau prieš tai Vokietijos minėtomis, Komisija neturi jokios dingsties laikyti jų netinkamomis ir ima šias sumas kaip pagrindą pagalbos elementui apskaičiuoti. Jau savo pirmajame sprendime dėl *WestLB* Komisija Vokietijos federalinėms dešimties metų trukmės paskoloms buvo patvirtinusi ilgalaikę nerizikingą normą, kuri 1991 m. pabaigoje sudarė 8,26 %, kaip minimalų bruto refinansavimo išlaidų dydį. Ši palūkanų norma siejama tik su nustatyta data, tačiau neatsižvelgiama į tai, kad *Wfa* turtas turėtų būti suteiktas *WestLB* ilgam laikui. Todėl šalys, diskutuodamos apie ilgalaikę nerizikingą pagrindinę (bazinę) palūkanų normą, atsisakė taikyti su nustatyta data siejamą, perkėlimo laikotarpiu rinkoje stebimą nerizikingą kapitalo grąžą per tvirtai nustatytą investicinį laikotarpį, nes taip samprotaujant būtų visiškai nekreipiama dėmesio į reinvesticijos riziką, t.y. nerizikingos palūkanų normos dydžio pakartotinės investicijos riziką, pasibaigus investicijos laikotarpiui. Šalių nuomone, geriausiai į investicijos riziką bus atsižvelgta tada, kai pagrindu yra imamas indeksas „Total Return Index“. Todėl šalys rėmėsi Vokietijos biržos „Deutsche Börse AG“ nustatytu indeksu „REX10 Performance Index“, kuris atspindi Vokietijos Federacinės Respublikos dešimties metų trukmės paskolų investicijos procesus. Šiuo atveju taikoma indeksų serija apima atitinkamą metų pabaigos būklę pagal indeksą „REX10 Performance Index“ nuo 1970 m. Po to šalys apskaičiavo metinę kapitalo grąžą, kuri atspindi 1970–1991 m. laikotarpio tendenciją pagal taikomą indeksą „REX10 Performance Index“, ir taip nustatė anksčiau minėtą 7,15 % (1991 m. gruodžio 31 d.) dydžio nerizikingą bazinę palūkanų normą.

(224) Atsižvelgiant į tai, kad investicija į *WestLB* turėtų būti ilgalaikė, toks būdas nerizikingai bazinei palūkanų normai nustatyti šiuo konkrečiu atveju pasirodo tinkamas. Šis apskaičiavimui taikomas indeksas „REX10 Performance Index“ taip pat yra laikomas visuotinai pripažintu duomenų šaltiniu. Todėl pagal tai apskaičiuotos nerizikingos bazinės palūkanų normos yra tinkamos.

(225) Todėl ir Komisija šiuo atveju apsisprendė imti pagrindu šalių apskaičiuotą ilgalaikę nerizikingą 1991 m. gruodžio 31 dienos 7,15 % dydžio palūkanų normą, kaip mažiausią bruto refinansavimo išlaidų dydį. Tuometiniu perkėlimo laikotarpiu esant 50 % ([3]) dydžio bendrai mokesčių normai, Komisija nustato taip pat ir neto refinansavimo normą, o kartu ir 3,75 % dydžio metinę likvidumo nuolaidą *Wfa* kapitalui, kuris skirtas konkurencinei veiklai remti.

Kapitalo grąžos marža dėl Wfa perkėlimo ypatybių

(226) Dažniausiai nustatant atlygį, į netipines aplinkybes, rodančias, jog įstatinio kapitalo investicijos į atitinkamą įmonę nesutampa su įprastais atvejais, yra atsižvelgiama taikant

([1]) Tai remia investiciniai bankai ir konsultacinės firmos savo pasisakymuose ir studijose apie faktinę ir laukiamą nuosavo kapitalo grąžą. *Salomon Brothers* nuosavo kapitalo grąžą daugeliui Europos bankų įvertina nuo 10 iki 14 %, *Merryl Lynch* įvairiems Vokietijos bankams – maždaug iki 11,8 %, *WestLB Panmure* – maždaug nuo 11,8 iki 12,3 %.

([2]) Nutarime pradėti procedūrą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 2 dalį Komisija, remdamasi tuo laiku iš *WestLB* gauta informacija, pateikė laikiną 7 % dydžio normą.

([3]) Remiantis dokumentais, kuriuos pateikė Vokietijos Vyriausybė, įmonių mokestis 1995 ir 1996 m. sudarė 42 %, prie jo dar prisidėjo 7,5 % dydžio solidarumo priedas (taigi iš viso 49,5 %). Bendro apmokestinimo norma 1998 m. sumažėjo iki 47,5 %. Ir tik nuo 2001 m. bendro apmokestinimo norma sudarė 30,5 %.

atitinkamus priedus (maržas) arba nuolaidas. Todėl reikia patikrinti, ar atsižvelgiant į aplinkybes, ypač į *Wfa* perkėlimo konkretų rizikos pobūdį, yra pagrindo taikyti ką tik apskaičiuotą 10,19 % dydžio mažiausią atlygį, kurio tikėtųsi privatus investuotojas iš (hipotetinės) įstatinio kapitalo investicijos į *WestLB*, ir, be to, ar gali Komisija imtis metodiškai pakankamai išsamaus kvantifikavimo. Dėl to yra verta daryti patikrinimą šiais trimis aspektais: pirma, neįvykusi naujų akcijų bei su tuo susijusių balso teisių emisija, antra, neeilinė perkeliamo turto apimtis ir, trečia, investicijos nepakeičiamumas.

(227) Perkeliant *Wfa*, Žemė neįgijo jokių papildomų balso teisių. Atsisakydamas balso teisės, finansuotojas praranda galimybę daryti įtaką banko administracijos sprendimams. Jeigu Žemės balso teisės būtų buvusios padidintos, Žemė turėtų daugiau kaip 70 % balso teisių. Tai reikštų, jog iš mažumos savininko (42 % nuosavybės dalis) Žemė būtų tapusi daugumos savininku. Kaip kompensaciją už tai, kad atsiranda didesnė nuostolių rizika, rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas (net, jeigu rizika būtų sumažinta vidaus susitarimu su kitais akcijų savininkais) pareikalautų didesnio atlygio. Tai aiškiai matyti iš balso teisės neturinčių privilegijuotųjų akcijų. Už balso teisės atsisakymą yra siūlomos didesnės palūkanos, taip pat ir aptarnavimo pirmenybė. Remiantis padidintu atlygiu už privilegijuotąsias akcijas, palyginti su paprastosiomis akcijomis, ir suderinus su skundo pateikėja *BdB*, Šiaurės Reino-Vestfalijos žeme ir banku „WestLB AG“, kurie 2004 m. liepą vykusių tarpusavio aptarimų rezultatu laiko 0,3 % dydžio metinę normą (atskaičius mokesčius) tinkama, Komisija savo ruožtu laiko tinkama metine marža mažiausiai 0,3 % (atskaičius įmonės mokesčius).

(228) Apie perkeliamo turto apimtį ir įtaką, kurią tai turėjo *WestLB* bankui Mokumo direktyvos požiūriu, jau buvo minėta pirmiau. Perkėlus *Wfa* įstaigos turtą, pagrindinis *WestLB* kapitalas padvigubėjo, ir padvigubėjo be klientų pritraukimo ir administracinių išlaidų. Šiuo atveju didelė *Wfa* turto apimtis buvo įvertinta kaip vienas, jei ne vienintelis ir esminis, iš sandorio pagrindinio kapitalo panašumo požymių. Iš naujo įvertinus *Wfa* įstaigos perkelto turto apimtį pagal maržos dydį, šis požiūris būtų neleistinai pavadintas „dvigubu“. Todėl Komisija šiuo atveju, skirtingai nuo savo pirmojo sprendimo dėl *WestLB*, atsisako maržą vertinti apimties požiūriu.

(229) Galiausiai atkreipiamas dėmesys į investicijos nepakeičiamumą, kitaip tariant, kai negalima bet kuriuo metu vėl paimti iš bendrovės investuotą kapitalą. Paprastai finansuotojas nuosavo kapitalo priemonę gali parduoti rinkoje tretiesiems asmenims ir taip užbaigti savo investiciją. Dažniausiai įstatinio kapitalo investicija vyksta taip: investuotojas investuoja turtą į balanso aktyvus (ar tai būtų grynųjų pinigų, ar materialioji investicija). Paprastai pasyvų pusėje tą investiciją atitinka susitarimu nustatomos investuotojo naudai dalys, pvz., akcinėje bendrovėje tai yra akcijos. Šias akcijas jis gali parduoti tretiesiems asmenims. Tačiau jis negali vėl atsiimti savo anksčiau investuoto turto vertės. Mat šis turtas dabar priskaičiuojamas prie bendrovės garantinio nuosavo kapitalo, kuriuo įmonė atsako, ir jai neleidžiama juo disponuoti. Tačiau finansuotojas galėtų realizuoti dabartinę ekonominę vertę savo akcijas parduodamas. Taip jo kapitalo investicija būtų pakeičiama. Dėl ypatingų *Wfa* turto perkėlimo aplinkybių Žemė tokios galimybės neturi. Vis dėlto Komisija, skirtingai nuo savo pirmojo sprendimo dėl *WestLB*, šiuo atveju nemato jokio pagrindo didinti maržą. Nors Žemė ir negalėjo realizuoti dabartinės ekonominės investicijos vertės laisvo susitarimo būdu, tačiau iš esmės galimybė teisiškai pagrįstai atsiimti iš *WestLB* banko *Wfa* turtą ir, atsižvelgiant į aplinkybes, iš naujo investuoti į kitas įstaigas ir gauti didesnę kapitalo grąžą vis dėlto buvo.

(230) 0,3 % mažiausią metinę kapitalo grąžos maržą (atskaičius mokesčius) Komisija laiko tinkama, kad būtų galima atsisakyti papildomų balso teisių ([1]).

Susitarus dėl bendro (suminio) atlygio, atlygis už kapitalo investiciją nemažinamas

(231) Turint akcijų, atlygis tiesiogiai priklauso nuo įmonės rezultatų (pelno) ir iš esmės išreiškiamas dividendais bei suteikta galimybe dalyvauti įmonės vertės augime (pvz., kylant akcijų kursui). Žemė gauna bendrą (suminį) atlygį, kuriame turėtų atsispindėti abu šie atlygio už „įprastą“ kapitalo investiciją aspektai. Galima būtų teigti, kad bendras nustatytas pastovus atlygis, kurį Žemė gauna vietoj tiesiogiai su *WestLB* banko pelnu susijusio atlygio, turi pranašumą, kuris pateisina kintamojo atlygio normos sumažinimą. Ar toks tvirtai nustatytas bendras atlygis iš tikrųjų yra palankesnis už kintantį, susijusį su pelnu, priklauso nuo būsimų įmonės rezultatų. Jeigu jie pablogėja, tai bendra (suminė) norma finansuotojui yra naudinga, bet jei jie pagerėja, tada ji yra nuostolinga. Vis tik faktinė raida

([1]) *First Consulting* ekspertų ekspertizės akte, kuris cituojamas *WestLB* pirmojo sprendimo 49 išnašoje, yra numatyta bendra 1–2 % marža už atskirai įvardintus punktus, tačiau apimties atžvilgiu nėra įvertinta tai, kad jau atliekant apskaičiavimus į ją reikia atsižvelgti dėl panašumo į įstatinį kapitalą. Kalbant apie pakeičiamumą, Komisijos nuomone, *First Consulting* ekspertai neįvertino, jog būtent šios investicijos negalima parduoti, bet pagal įstatymą ją būtų galima „išimti“ iš *WestLB* ir taip principingai reinvestuoti.

vėliau neturėtų lemti sprendimo dėl investicijos. Šiuo atveju reikėtų suabejoti ir dėl to, kad, esant nuostoliams, nebūtų išmokėtas joks bendras atlygis, o sprendimą dėl papildomų bendrų išmokų priima *WestLB*. Bendras (suminio) atlygio pobūdis yra nenaudingas finansuotojui tuo, kad jis būtų sutikęs su šio atlygio sumažinimu. Atsižvelgdama į visas aplinkybes, Komisija teigia, kad dėl šios priežasties atskirojo atlygio normos mažinti nereikia.

(232) Reikėtų taip pat paminėti, kad dėl išmokamo bendro atlygio už įneštą kapitalą įmonė ir finansuotojas paprastai susitaria tarpusavyje. Tačiau šiuo atveju dėl *WestLB* privalomo išmokėti atskiro atlygio dydžio akivaizdžiai buvo susitarta tarp *WestLB* akcijų savininkų, o tai nėra įprasta. Bendro atlygio dydis turėtų priklausyti ne nuo to, ką yra pasirengę patvirtinti kiti akcijų savininkai, bet nuo rizikos, tenkančios Žemei bei nuo naudingumo WestLB bankui. Vokietija nepateikė jokių dokumentų apie derybas dėl bendro atlygio nė apie jo dydžio apskaičiavimą. Vokietija, be abejo, sutinka su tuo, jei ji nurodo, kad tam, kad Komisija pripažintų pagalbą teisėta, lemiamą reikšmę turi vien tik rezultatas, t. y. atskiro atlygio dydis, o ne tai, kaip jis buvo pasiektas. Tačiau Komisijos požiūriu, būdas, kaip buvo nustatytas bendras atlygis, ir kokį vaidmenį čia suvaidino argumentai, gali parodyti, kokiu mastu Žemė elgėsi kaip rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas.

(233) Be to, *WestLB* akcijų savininkai toliau buvo susitarę, kad bendras atlygis turėtų būti nustatytas tik tada, kai bus pateikti *WestLB* metiniai finansiniai rezultatai nuo 1992 m. Komisijos nuomone, finansiniai banko rezultatai neturėtų būti svarbūs bendro atlygio dydžiui nustatyti. Toks atlygis kaip tik neturėtų priklausyti nuo *WestLB* gauto faktinio pelno, bet nuo rizikos dydžio Žemei ir nuo turto perkėlimo potencialios naudos bankui. Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas nebūtų pasirengęs priimti mažesnio bendro atlygio dėl blogų įmonės rezultatų. Toks susitarimas rodo, jog elgsena neatitinka rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio finansuotojo požiūrio.

(234) Per pradinį Komisijos apskaičiavimų etapą įvyko skundo pateikėjos ir WestLB derybos, kurių tikslas buvo, nevykdant procedūros pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 2 dalį, o remiantis bendru pagrindu rasti sprendimą, t. y. nustatyti rinkos požiūriu pagrįstą tinkamą atlygį. Šie pokalbiai nedavė jokio rezultato. Tačiau per šias derybas *WestLB* pasiūlė papildomai suteikti Žemei prie jau esamo 0,6 % bendro (suminio) atlygio teisę *WestLB* likvidavimo atveju gauti tinkamą žalos atlyginimą už vertės augimą, apie kurį *WestLB* sužinojo išplėsdamas savo komercinę veiklą dėl *Wfa* turto perkėlimo; kitaip sakant, Žemei būtų suteikta papildoma dalis *WestLB* banko atviryjų ir neskelbiamųjų rezervų. Šios aplinkybės rodo, kad investuoto kapitalo vertė *WestLB* bankui buvo iš tikrųjų didesnė už ją atitinkantį atlygį, dėl kurio buvo susitarta. Tačiau dėl tokio pobūdžio likvidacinės vertės dalies vis dėlto nebuvo susitarta. Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas taip pat nebūtų priėmęs tokio hipotetinio „atlygio“, nes ilgalaikės investicijos į tokią įmonę kaip *WestLB* atveju jis niekuomet nebūtų sugebėjęs gauti iš jo pelno; todėl jis būtų jam bevertis.

Bendras (visas) atlygis

(235) Remdamasi visais šiais samprotavimais ir suderinusi su skundo pateikėja *BdB*, Šiaurės Reino-Vestfalijos Žeme ir banku „WestLB AG“, Komisija padarė išvadą, kad tinkamas atlygis už minimą kapitalą sudarytų 6,92 % (atskaičius įmonės mokesčius), būtent 10,19 % (atskaičius įmonės mokesčius) būtų tinkama minėtos investicijos kapitalo grąža, įskaitant 0,3 % dydžio maržą (atskaičius įmonės mokesčius) už sandorio ypatybes, atskaičius 3,75 % (po įmonės mokesčių) dėl finansavimo sąnaudų, kurias patyrė *WestLB* dėl to, kad perkeliamas turtas buvo nelikvidus.

iv) ***Tinkamas atlygis už 3,4 mlrd. Vokietijos markių (1,74 mlrd. eurų) sumą***

(236) Kaip jau minėta, taip pat ir 3,4 mlrd. Vokietijos markių (1,74 mlrd. eurų) dydžio nuosavo kapitalo dalis *WestLB* bankui turi materialią vertę, o jos ekonominę funkciją galima būtų palyginti su laidavimu arba garantija. Norėdamas išvengti tokio pobūdžio rizikos, rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis finansuotojas būtų pareikalavęs tinkamo atlygio.

(237) Savo Nutarime pradėti procedūrą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 2 dalį Komisija nurodė 0,3 % dydžio normą, kurią Vokietija įvardijo kaip tinkamus laidavimo komisinius tokiam bankui kaip *WestLB*. Todėl reikėtų ypatingai atsižvelgti į du veiksnius. Pirma, 3,4 mlrd. Vokietijos markių (1,74 mlrd. eurų) suma viršija tai, ką paprastai padengia tokio pobūdžio banko laidavimai. Antra, banko laidavimai paprastai būna susiję su tam tikromis transakcijomis ir terminuoti. *Wfa* įstaigos specialieji rezervai, priešingai, suteikiami disponuoti *WestLB* bankui neribotą laiką. Abu veiksniai reikalauja atlygio padidinimo maždaug iki 0,5–0,6 %. Kadangi garantinės premijos paprastai yra įmonės išlaidos ir todėl sumažina apmokestinamą pelną, taip pat ir atlygį, kuris mokamas Žemei už *Wfa* įstaigos kapitalą, bet išmokamas iš pelno atskaičius mokesčius, todėl ši norma turi būti atitinkamai pritaikyta. Visa tai įvertinusi, Komisija išreiškė nuomonę, kad 0,3 % dydžio atlygio norma, atskaičius mokesčius, tokios rūšies kapitalui yra teisingas atlygis.

v) ***Sinergijos poveikis***

(238) Vokietijos valdžios institucijos pareiškė, kad tikroji perkėlimo priežastis buvo potencialios sinergijos, o ne WestLB banko nuosavo kapitalo padidinimas. Visiškai įmanoma, kad svarstymai apie būsto statybos rėmimo efektyvumą prasidėjo jau aštuntajame praeito amžiaus dešimtmetyje. Tačiau, nepaisant šių varginančių diskusijų, kapitalas nebuvo perkeltas iki 1991 metų, nors tada *WestLB* banko kapitalo poreikis vertė viešuosius savininkus imtis tuo klausimu kokių nors priemonių. Iš dokumentų, ypač iš

susijusių su Kapitalo perkėlimo įstatymu (*Übertragungsgesetz*), tokių kaip įstatymo pagrindimas, arba iš protokolų apie Landtago debatus, visiškai aiškėja, kad tikrasis kapitalo perkėlimo tikslas buvo sukurti *WestLB* bankui nuosavo kapitalo pagrindą, suderintą su naujais mokumo potvarkiais. Sinergijos buvo traktuojamos kaip teigiamas (šalutinis) poveikis, tačiau šiuo laikotarpiu jos tikrai nebuvo pagrindinė sandorio priežastis.

(239) Vokietijos valdžios institucijos ir *WestLB* pareiškė, kad Žemė gavo ne tik 0,6 % atlygį už 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) sumą, bet dar ir daugiau – sinergijos poveikio dėka, perkėlus bei prijungus *Wfa* ir *WestLB* bankui perėmus pensinius *Wfa* įstaigos 33 mln. Vokietijos markių (17 mln. eurų) įsipareigojimus – kasmet gaudavo maždaug 30 mln. Vokietijos markių (15 mln. eurų) pelno. Sinergijų lemtas santaupas reikėtų susieti su *Wfa* įstaigos ir buvusio *WestLB* būsto statybos rėmimo skyriaus sujungimu, kai dėl tokio lėšų taupymo atsirado galimybė organizaciniu požiūriu sugriežtinti Žemės būsto statybos rėmimą ir sumažinti personalą.

(240) Sinergijos yra normalus susivienijimo rezultatas. Žinoma, neaišku, kaip reikėtų suderinti tokį sinergijos poveikį su Žemės taikoma uždaro ciklo koncepcija ir *Wfa* konkurenciniu neutralumu. Jeigu sinergijos įmanomos tik po kapitalo perkėlimo, nors abu ūkiniai vienetai aiškiai liko atskirti vienas nuo kito, susijungus *Wfa* su *WestLB* būsto statybos rėmimo skyriumi, kuris jau anksčiau dirbo vien tik *Wfa* įstaigai, ar nereikėtų manyti, kodėl tokios sinergijos negalėtų būti įmanomos ir be perkėlimo.

(241) Be to, kai *Wfa* įstaigai susidaro tokio pobūdžio sinergijų ir santaupų, tai yra naudinga ir būsto statybos rėmimo skyriui, nes sumažėja išlaidos (kartu ir Žemei), tačiau tai negali būti traktuojama kaip pagrindinių nuosavų lėšų suteikimo atsakomoji paslauga *WestLB* bankui. Kadangi dėl šių sinergijų *WestLB* bankui nei sumažėja perkelto kapitalo tinkamumas jį panaudoti, nei padidėja perkėlimo sąlygotos išlaidos, todėl sinergijos jokiu būdu negalėtų turėti jokios įtakos atlygio, kurio galėtų pareikalauti iš banko už suteiktą nuosavą kapitalą pagal rinkos ekonomikos principus veikiantis finansuotojas, dydžiui. Taip pat ir realios sinergijų lemtos naudos atveju kiekvienas konkurentas, spaudžiamas konkurencijos, būtų buvęs priverstas „sumokėti“ Žemei už finansinę priemonę (*Wfa*) prie tinkamo atlygio už suteiktą nuosavą kapitalą papildomai dar ir tokios naudos formos „atlygį“.

(242) Beje, sinergijos paprastai susidaro dėl susijungimo abiejose susijungusiose įmonėse. Sunku suprasti, kodėl *WestLB* iš viso neturėtų pasipelnyti iš šių pranašumų.

(243) Jeigu *WestLB* už *Wfa* pensinius įsipareigojimus mokėtų įmokas ir dėl to sumažėtų *Wfa* metinės išlaidos, tai tokios įmokos negalėtų būti traktuojamos kaip dėl susijungimo susidariusios sinergijos. Tačiau tos įmokos galėtų būti laikomos netiesioginiu *WestLB* atlygiu Žemei. Pranašumų turėtų atsirasti remiant būsto statybą, todėl padidėtų ten turimos lėšos.

(244) Todėl Komisija mano, kad susidaręs sinergijų poveikis nėra *WestLB* banko *Wfa* įstaigai sumokėtas atlygis už perkėlimą, tačiau ji yra pasirengusi *WestLB* banko 1992 m. *Wfa* įstaigai už pensijų išlaidas sumokėtą 33 mln. Vokietijos markių (17 mln. eurų) sumą laikyti *WestLB* banko už perkėlimą sumokėto atlygio dalimi.

f) 2002 ŪKINIŲ METŲ ĮTRAUKIMAS

(245) Beje, priešingai ekspertizės šalių pranešime išdėstytai nuomonei, Komisija priėjo išvadą, kad apskaičiuojant pagalbos elementą, 2002 metai taip pat turi būti įtraukti, tai yra dalimis iki 2002 m. rugpjūčio 1 d. Kaip tik Vokietija pakartotinai pareiškė, kad pagal balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitos direktyvas teisiškai pagrįstai nustatyto Wfa įstaigos priskyrimo prie banko „Landesbank Nordrhein-Westfalen“ 2002 m. sausio 1 d. atgalinį veikimą reikia traktuoti kaip pagalbos fakto panaikinimą 2002 m. sausio 1 d. Nepaisant balanso teisinio poveikio, *Wfa* kapitalas iš tikrųjų iki 2002 metų rugpjūčio 1 d. buvo *WestLB* dispozicijoje konkurencinei veiklai remti. Čia svarstomam klausimui tai yra lemiamas aspektas.

(246) Labiausiai neįtikinantis tas priekaištas, kad ne tik *Wfa* ir rėmimo sričių pelnas, bet ir visų viešųjų įkeitimo lakštų veiklos pelnas dėl reorganizavimo jau iki 2002 m. sausio 1 d. perėjo Žemės bankui „Landesbank“, ir šie *WestLB* patirti pelno nuostoliai, kuriuos reikėtų vertinti kaip tiesiogiai susijusius su *Wfa* ateitimi, buvo aiškiai didesni negu tinkamas atlygis už *Wfa* kapitalą, kas turėtų būti pripažinta kaip tinkama kompensacija. Komisija padarė išvadą, kad nuostolis, susidaręs dėl rėmimo veiklos bei viešosios įkeitimo lakštų veiklos atskyrimo, neatspindi atlygio, sumokėto už *Wfa* įstaigos kapitalo naudojimą iki 2002 m. rugpjūčio 1 dienos. *Wfa* kapitalas parėmė ne tik rėmimo veiklą bei viešąją įkeitimo lakštų veiklą, bet ir visą *WestLB* konkurencinę veiklą. Vadinasi, *WestLB* privalo išmokėti 6,92 % dydžio atlygį dalimis iki 2002 m. rugpjūčio 1 dienos.

g) PAGALBOS ELEMENTAS

(247) Remdamasi anksčiau pateiktais apskaičiavimais, Komisija laiko 6,92 % dydžio metinį atlygį, atskaičius mokesčius, už tą dalį kapitalo, kurią *WestLB* galėjo panaudoti savo komercinei veiklai paremti, o būtent 2,5 mlrd. Vokietijos markių (1,28 mlrd. eurų) sumą iki 1993 m. pabaigos, ir 0,3 %, atskaičius mokesčius, už skirtumą tarp šios dalies ir tos dalies, kurią *WestLB* savo balanse parodo kaip nuosavo kapitalo dalį – 5,9 mlrd. Vokietijos markių (3,02 mlrd. eurų) sumą, taigi 3,4 mlrd. Vokietijos markių (1,74 mlrd. eurų) iki 1993 m. pabaigos, kaip atitinkantį rinkos sąlygas.

(248) *WestLB* sumokėjo 0,6 % dydžio atlygį vien už tą sumą, kurią jis galėjo panaudoti savo komercinei veiklai paremti. Šis atlygis pirmą kartą buvo sumokėtas 1993 metais. Komisija, kaip pati anksčiau išdėstė, patvirtina 1992 metų *WestLB* mokėjimus už *Wfa* pensinius reikalavimus kaip papildomą atlygį Žemei.

(249) Pagalbos elementas gali būti apskaičiuotas kaip skirtumas tarp faktinių išmokų ir išmokų, kurios atitiktų rinkos sąlygas.

(250) 5 lentelė. Pagalbos elemento apskaičiavimas

(mln. Vokietijos markių)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1. Specialiųjų rezervų dalis, esanti *WestLB* dispozicijoje	13	2 510	2 819	3 048	3 108	3 112	3 113	[…]	[…]	[…]	[…]
2. Likutinė suma (skirtumas nuo 5 900 mln. Vokietijos markių sumos, 2002 m. dalys sudarė 7/12)	5 887	3 390	3 081	2 852	2 792	2 788	2 787	[…]	[…]	[…]	[…]
6,92 % dydžio atlygis (atskaičius mokesčius) už 1.	0,9	173,7	195,1	210,9	215,1	215,4	215,4	[…]	[…]	[…]	[…]
0,3 % dydžio atlygis (atskaičius mokesčius) už 2.	17,7	10,2	9,2	8,6	8,4	8,4	8,4	[…]	[…]	[…]	[…]
Rinkos sąlygas atitinkantis atlygis iš viso	18,6	183,9	204,3	219,5	223,5	223,8	223,8	[…]	[…]	[…]	[…]
Faktinis atlygis (atskaičius mokesčius)	33,1	15,1	16,9	18,3	18,6	18,7	18,7	[…]	[…]	[…]	[…] [1]
Pagalbos elementas	- 14,5	168,8	187,4	201,2	204,9	205,1	205,1	208,6	209,3	209,3	128,6

(Suma: 1 913,80 mln. Vokietijos markių = 978,51 mln. eurų)

[1] Vokietijos duomenimis, *WestLB* už visus 2002 metus sumokėjo […] Vokietijos markių sumą. Susijusi su vertinamuoju laikotarpiu nuo 2002 m. sausio 1 d. iki rugpjūčio 1 d. […] suma, padauginta iš faktoriaus 7/12, yra […] suma išmokėta kaip atlygis.

4. *ATLEIDIMAS NUO MOKESČIŲ*

(251) Kaip paaiškino Komisija savo Nutarime pradėti procedūrą pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 88 straipsnio 2 dalį, valstybės pagalba gali būti laikoma, kai tam tikra įmonė atleidžiama nuo įprastinių mokesčių, kuriuos jos konkurentai turi mokėti. Jei konstrukcija „įstaiga įstaigoje“ sujungia įmonę į vieną visuomeniškai naudingą ir nuo mokesčių atleistą vienetą, turi būti imamasi priemonių, kurios padėtų užtikrinti, kad ekonominis mokesčių lengvatų poveikis apsiribotų tik visuomeniškai naudinga įstaiga ir nedarytų įtakos konkurencijos siekiančiai įmonei.

(252) *WestLB* bankui už perkeltą turtą nereikėjo mokėti nei turto mokesčio, nei verslo kapitalo mokesčio. *Wfa* komercinė veikla po perkėlimo taip pat nebuvo apmokestinta įmonių mokesčiu. Vokietijos nuomone, dėl tokio mokesčių sureguliavimo *WestLB* neturėtų būti privilegijuotas kitų mokesčių subjektų atžvilgiu, bet taip ir neatsitiko.

(253) Pelnas, kurį *WestLB* gauna iš savo konkurencinės veiklos, panaudodamas *Wfa* kapitalą mokumui apskaičiuoti, apmokestinamas įprastai. Nuo mokesčių yra atleistas tik iš būsto statybos rėmimo gaunamas pelnas. Atleidimas nuo turto mokesčio ir nuo verslo kapitalo mokesčio taip pat apsiriboja būsto statybos rėmimo veikla. Komisijai nereikia spręsti, ar yra pažeidžiami Vokietijos potvarkiai dėl atleidimo nuo mokesčių visuomeniškai naudingų įstaigų naudai, bet priemonę reikia įvertinti tik pagal Europos bendrijos steigimo sutarties nuostatas dėl valstybės pagalbos.

(254) Atleidus *Wfa*, kuri yra *WestLB* sudedamoji dalis, nuo turto, verslo kapitalo ir įmonės pelno mokesčių, padidėjo *Wfa* pelnas (atitinkamai sumažėjo nuostoliai), Žemei sumažėjo

potenciali būtinybė investuoti papildomą kapitalą į būsto statybos rėmimą, ir galėjo padidėti *Wfa* neto turtas. Kadangi *Wfa* veiklai buvo reikalinga tik tam tikra šio (išplėstinio) nuosavo kapitalo dalis kaip pagrindinės nuosavos lėšos, tai ilgainiui galėjo išaugti ir *WestLB* disponuojama dalis, skirta savo komercinei veiklai remti. Bet jeigu būtų išaugusi ši dalis, tai būtų išsiplėtusi ir Žemei mokėtino atlygio bazė. Nustačius tinkamo dydžio atlygį, būsto statybos rėmimo atleidimas nuo mokesčių neiškreiptų konkurencijos *WestLB* naudai. Pagal pirmiau pateiktus apskaičiavimus tinkamas atlygis siektų 6,92 % per metus arba 0,3 % per metus, atskaičius įmonės mokesčius.

5. *ATLEIDIMAS NUO PRIEVOLIŲ*

(255) Vokietija pareiškė, kad atleidimas nuo atsakomybės įsipareigojimų nepakenkė šalies finansinei būklei ir nesuteikė konkurencijos pranašumo *Wfa* įstaigai ar *WestLB* bankui. Kadangi po perkėlimo *Wfa* turtas (Žemės būsto statybos turtas) daugiau kasmet nemažėjo dėl tenkančių prievolių, tai *Wfa* likvidavimo atveju būtų buvusios įmanomos didesnės pajamos, o šios didesnės pajamos būtų atitekusios Žemei. Be to, Vokietijos valdžios institucijos dar paaiškino, kad be šio atleidimo *BAKred* nebūtų patvirtinusi 4 mlrd. Vokietijos markių (2,05 mlrd. eurų) sumos pagrindinėmis nuosavomis *Wfa* lėšomis.

(256) Atsisakius atsakomybės, *Wfa* vertė neabejotinai pakilo. Tačiau, kadangi *WestLB* banko išmokamas atlygis rėmėsi *Wfa* įvertinimu po šio atsisakymo, kitaip tariant, buvo atsižvelgiama į šios vertės padidėjimą, tai atsisakymas nedavė *WestLB* bankui jokios naudos, jei atlygis atitinka rinkos sąlygas.

6. *PRIEMONIŲ SUDERINAMUMAS SU EUROPOS BENDRIJOS STEIGIMO SUTARTIMI*

(257) Remiantis šiais samprotavimais, galima konstatuoti, kad aptariama veikla atitinka visus Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalies kriterijus ir *Wfa* perkėlimas pagal nurodytą straipsnį reiškia valstybės paramą. Todėl būtina ištirti, ar ta pagalba derinasi su bendrąja rinka. Tačiau reikia pastebėti, kad Vokietijos Vyriausybė, perkeldama *Wfa*, nepritaikė jokių išimtinių Sutarties nuostatų dėl galimo pagalbos elemento.

(258) Netaikytina jokia iš Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 2 dalies išimtinių nuostatų. Pagalba nėra socialinio pobūdžio ir atskiriems vartotojams nesuteikiama. Jos taip pat per mažai skiriama gamtos katastrofų ar kitų nepaprastų įvykių padarytai žalai atlyginti bei dėl Vokietijos padalijimo atsiradusiems ekonominiams nuostoliams kompensuoti.

(259) Kadangi pagalba nėra regioninės tikslinės paskirties, tai ji nėra skirta nei ekonominei ypač žemo pragyvenimo ar užimtumo lygio sričių plėtrai remti, nei tam tikroms ekonominėms sritims vystyti – čia netaikomi Europos bendrijos steigimo sutarties nei 87 straipsnio 3 dalies a punkto, nei 87 straipsnio 3 dalies c punkto regioniniai aspektai. Ta pagalba taip pat nėra remiamas joks svarbus su bendrais Europos interesais susijęs projektas. Pagalbos tikslas taip pat nėra ir kultūros rėmimas arba kultūros paveldo išsaugojimas.

(260) Kadangi, įgyvendinant priemonę, nebuvo abejojama dėl tolesnio *WestLB* ekonominio gyvavimo, tai nekilo ir klausimo, ar vienintelės Vokietijoje tokios didelės kredito įstaigos, būtent *WestLB*, bankrotas būtų galėjęs sukelti visuotinę bankų sektoriaus krizę, kas pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 3 dalies c punktą galėtų pateisinti pagalbą, skirtą pavojingam Vokietijos ekonominio gyvenimo trukdžiui pašalinti.

(261) Pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 3 dalies c punktą pagalba gali būti laikoma suderinama su bendrąja rinka, jei ji remia tam tikrų ekonomikos sričių plėtrą. Tai iš esmės galėtų tikti ir pagalbai, skirtai bankų sektoriaus restruktūrizavimui. Tačiau šiuo atveju nebuvo prielaidų panaudoti šį išimtinį potvarkį. *WestLB* nėra apibūdinamas kaip sunkumų ištikta įmonė, kurios pelningumui atkurti reikėtų valstybės pagalbos.

(262) Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 2 dalis, pagal kurią, esant tam tikroms aplinkybėms, leidžiama daryti Sutarties nuostatų išimtis dėl valstybės pagalbos, iš esmės yra taikoma ir finansinių paslaugų sektoriui. Komisija patvirtino tai savo pranešime apie „naudingas bendrai ekonomikai paslaugas bankų sektoriuje“ ([1]). Tačiau yra aišku, kad perkėlimas buvo atliktas, norint suteikti *WestLB* bankui galimybę patenkinti naujus nuosavo kapitalo reikalavimus, neatsižvelgiant į kažkokias bendrais ekonominiais interesais paremtas paslaugas. Beje, Vokietija nenurodė, kad *WestLB* bankui turėtų būti atlyginta už tam tikrų bendrais ekonominiais interesais paremtų paslaugų suteikimą perkeliant *Wfa*. Todėl šiuo atveju negalima taikyti ir šių išimtinių nuostatų.

(263) Kadangi nė viena iš Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalies išimčių nesusijusi su esminiu valstybės pagalbos draudimu, ši pagalba negali būti laikoma suderinama su Sutartimi.

VII. **IŠVADA**

(264) Komisija konstatuoja, kad Vokietija pagalbą suteikė neteisėtai ir pažeidė Europos bendrijos steigimo sutarties 87 straipsnio 1 dalį. Taigi pagalba yra neteisėta.

(265) Pagalba negali būti laikoma suderinama su Europos bendrijos steigimo sutartimi nei pagal 87 straipsnio 2 dalį,

([1]) Šis pranešimas buvo pateiktas Ekonomikos ir finansų tarybai (Rat Wirtschaft und Finanzen) 1998 m. lapkričio 23 d., tiesa, viešai nepaskelbtas. Jį galima gauti Europos Komisijos Konkurencijos generaliniame direktorate (IV), taip pat rasti Komisijos interneto tinklalapyje.

nei pagal 3 dalį, nei pagal kurią nors kitą nuostatą. Vadinasi, pagalba, paskelbta nesuderinama su bendrąja rinka, turi būti atšaukta, o iš Vokietijos Vyriausybės turi būti pareikalauta grąžinti neteisėtos priemonės pagalbos elementą –

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

978,51 mln. eurų valstybės pagalba, kurią Vokietija suteikė bankui „Westdeutsche Landesbank – Girozentrale“, dabar „WestLB AG“ bankas, per laikotarpį nuo 1992 m. sausio 1 d. iki 2002 m. rugpjūčio 1 d., yra nesuderinama su bendrąja rinka.

2 straipsnis

Vokietija imasi visų būtinų priemonių, kad atgautų iš gavėjo 1 straipsnyje minėtą neteisėtai suteiktą pagalbą.

3 straipsnis

Reikalavimas grąžinti vykdomas nedelsiant ir pagal nacionalinę procedūrą, jeigu taip bus galima įvykdyti šį sprendimą nedelsiant ir veiksmingai.

Į grąžintiną sumą įeina palūkanos, kurios skaičiuojamos nuo to momento, kai gavėjui buvo suteikta neteisėta pagalba, iki jos faktinio grąžinimo.

Palūkanos apskaičiuojamos pagal Komisijos reglamento (EB) Nr. 794/2004 V skyriaus nuostatas ([1]).

4 straipsnis

Vokietija, pasinaudodama priede pateikta anketa, praneša Komisijai apie priemones, kurių ji ėmėsi, kad įvykdytų šį sprendimą per du mėnesius nuo jo paskelbimo.

5 straipsnis

Šis sprendimas yra skirtas Vokietijos Federacinei Respublikai.

Briuselis, 2004 m. spalio 20 d.

Komisijos vardu

Mario MONTI

Komisijos narys

([1]) OL L 140, 2004 4 30, p. 1.

PRIEDAS

INFORMACIJA APIE KOMISIJOS SPRENDIMO VYKDYMĄ

1. **Reikalaujamos grąžinti sumos apskaičiavimas**

1.1. Nurodykite šias detales apie gavėjui suteiktos neteisėtos pagalbos sumos dydį:

Mokėjimo data (°)	Pagalbos sumos dydis (*)	Valiuta	Gavėjo identiškumas

(°) Data, kai gavėjui buvo suteikta pagalba arba padarytos atskiros pagalbos įmokos (jeigu priemonė susideda iš keleto įmokų ir atlygių, surašykite kiekvieną atskiromis eilutėmis)
(*) Gavėjui suteiktos pagalbos dydis (bruto pagalbos ekvivalentais)

Pastabos:

1.2. Išsamiai paaiškinkite, kaip skaičiuojamos grąžintinos pagalbos palūkanos

2. **Jau panaudotos arba suplanuotos priemonės pagalbai sugrąžinti**

2.1. Atskirai aprašykite, kokių priemonių jau buvo imtasi ir kokios priemonės yra suplanuotos, kad tiesiogiai ir efektyviai būtų įvykdytas reikalavimas grąžinti pagalbą. Taip pat paaiškinkite, kokių yra nacionalinėje teisėje alternatyvių priemonių, padedančių įvykdyti reikalavimą grąžinti. Praneškite, jeigu yra, apie panaudotų arba suplanuotų priemonių juridinį pagrindą.

2.2. Iki kurios dienos bus įvykdytas reikalavimas grąžinti pagalbą?

3. **Jau įvykdytas reikalavimas grąžinti**

3.1. Nurodykite šias detales apie pagalbą, kuri jau buvo išreikalauta grąžinti iš gavėjo:

Data (°)	Grąžinta suma	Valiuta	Gavėjo identiškumas

(°) Pagalbos grąžinimo data

3.2. Patvirtinkite grąžintas pagalbos sumas, nurodytas 3.1 punkte pateiktoje lentelėje.